

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ PROGRAMI**

**9. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ DOĞAL SİSTEMLER
ÖĞRENME ALANININ KAZANIMLARI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uğraş Uygur TÜRK

KASIM - 2009

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
COĞRAFYA EĞİTİMİ PROGRAMI

9. SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ DOĞAL SİSTEMLER
ÖĞRENME ALANININ KAZANIMLARI HAKKINDA ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(GİRESUN İLİ ÖRNEĞİ)

Uğraş Uygur TÜRK

Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü'nce

Bilim Uzmanı

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez'dir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 01.07.2009

Tezin Sözlü Savunma Tarihi : 06.11.2009

Tezin Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Aydın KILIÇASLAN

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Fazlı SOLMAZ

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Taner ALTUN

Enstitü Müdürü : Doç. Dr. Haydar AKYAZI

Kasım - 2009
TRABZON

0.SUNUŞ

00. Önsöz

Coğrafya dersinin yer aldığı orta öğretim kurumlarında coğrafya eğitim-öğretiminin verilmesi noktasında öğretmen ve öğretim programlarının rolü tartışmasız bir öneme sahiptir. Yeni olarak uygulamaya konulan programda kazanımlar, değerler, beceriler, etkinlikler, öğrenme alanları gibi yeni kavramlar ile karşılaşmaktadır. Bu çalışma programın kazanımlar boyutuyla ilgili yapılmıştır ve bu boyutla ilgili yapılan ilk çalışmalardan biridir.

Bu araştırma ‘Doğal Sistemler’ öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği ve kazanım etkinlik ilişkisini ortaya koymanın yanında öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeyleri hakkında öğretmen görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada kazanımlar ve etkinlikler uygulanırken karşılaşılan güçlüklerle yer verilmiş, programın geliştirilmesi ve verimliliğinin artırılması noktasında önerilerde bulunulmaya çalışılmıştır.

Araştırmamın başlangıcından itibaren gerçekleşmesinin her aşamasında yardımcı olan danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Aydın Kılıçaslan’a, araştırmamla ilgili her konuda yakın ilgisini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Mustafa Cin’e, araştırmamda desteğini esirgemeyen hocam Doç. Dr. İsmail Demircioğlu’na, bilgilerinden her zaman istifade ettiğim hocalarım Yrd. Doç. Dr. İdris Engin, Yrd. Doç. Dr. Fazlı Solmaz ve Yrd. Doç. Dr. Temel Topal’a, SPSS analizlerinde yardımlarını aldığım hocam Yrd. Doç. Dr. Başaran Gençdoğan’a, teşekkürü bir borç bilirim. Bunun yanında çalışmamda yardımlarına başvurduğumda beni kırmayan, değerli zamanlarını bana ayıran tüm Giresun Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğretim üyelerine, her konuda yanımda olan aileme ayrıca anketlere yanıt veren ve anketlerin toplanması aşamasında da yardımcı olan meslektaşlarımın hepsine tek tek gönülden teşekkür ederim.

Trabzon, Kasım 2009

Uğraş Uygur TÜRK

01. İçindekiler

0. SUNUŞ	III
00. Önsöz.....	III
01. İçindekiler.....	IV
02. Özet.....	VII
03. Summary.....	VIII
04. Tablolar Listesi.....	IX
05. Şekiller Listesi	XI
06. Grafikler Listesi	XII
07. Kısaltmalar Listesi.....	XIII
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER	4-34
10. Coğrafya Eğitiminin Amaçları	4
20. Dünyada ve Türkiye’de Coğrafya Eğitimi	8
30. 2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programı, Özellikleri, Yaklaşımı	15
300. 2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programının Öğrenme Alanları	19
301. Doğal sistemler Öğrenme Alanı	21
302. Kazanımlar	22
303. Beceriler	26
304. Tutum ve Değerler	27
305. Önerilen Etkinlikler	28
40. Araştırmanın Amacı	31
50. Problem Cümlesi ve Alt problemler	31
60. Araştırmanın Önemi	32
70. Araştırmanın Varsayımları	34
80. Araştırmanın Sınırlılıkları	34

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	35-40
-----------------------------	-------

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	41-49
30. Metodoloji, Metot ve Teknik	41
300. Metodolojide Objektif ve Sübjektif Yaklaşımlar	42
301. Eğitim Araştırmalarında Kullanılan Yöntem ve Teknikler	43
302. Betimsel Araştırma Yöntemi	44
303. Veri Toplama Teknikleri	45
31. Araştırmanın Evreni	46
32. Araştırmanın Örneklemi	46
33. Araştırmada Kullanılan Anket ve Geliştirilmesi	46
34. Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Geliştirilmesi	47
35. Araştırmanın Pilot Çalışması.....	47
36. Araştırmanın Veri Toplama Süreci	48
37. Anketin Analizi	48
38. Mülakatın Analizi	49

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR	50-89
40. Anketten Elde Edilen Bulgular.....	50
400. Anketten Elde Edilen Kişisel Bilgilerle İlgili Bulgular	50
401. Kazanımların Uygulanabilirlik Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ve Kazanımlara Ulaşma Düzeyiyle İlgili Bulgular	53
4010. Kazanımlarının Uygulanabilirliği ile İlgili Bulgular ve Yorum.....	53
4011. Coğrafya Öğretmenlerinin Kazanımların Uygulanabilirliği İle İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri.....	56
4012. Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Bulgular ve Yorum	59

4013. Öğretmenlerin Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri	62
4014. Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Bulgular ve Yorum	65
4015. Coğrafya Öğretmenlerinin Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri	69
402. Doğal Sistemler Öğrenme Alanının Kazanımları ile ilgili Coğrafya Öğretmenlerinin Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	72
4020. Coğrafya Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	72
4021. Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Hizmet Süresine Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	73
4022. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	75
4022. Öğretmenlerinin Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum	77
41. Mülakattan Elde Edilen Bulgular	
42. Tartışma	
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	98
YARARLANILAN KAYNAKLAR	102
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

02. Özet

2005 yılında uygulamaya konulan yeni coğrafya programının uygulanabilirliği kazanımların başarısına bağlıdır. Programın geliştirilmesi ve verimliliğinin artırılması için kazanımlarla ilgili verilerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu araştırma; Ortaöğretim 9. Sınıf Coğrafya Dersi' nin 'Doğal Sistemler' öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği, önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekteşme düzeyleri ve öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini Ortaöğretim kurumlarında görev yapmakta olan Coğrafya öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma 2008–2009 Bahar döneminde Giresun ili merkez ve çevre ilçelerde görev yapan 77 coğrafya öğretmeni ile gerçekteşirilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda anket formu geliştirilerek 77 coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS paket programından yararlanılmıştır.

Araştırma da elde edilen veriler tablolar halinde gösterilerek analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kazanımları uygulanabilir buldukları, etkinlikler çerçevesinde gerçekteştiğini düşündükleri ve kazanımlara ulaşıldığı yönünde görüş bildirdiği görülmüştür.

03. Summary

The applicability of the new geography program which put in to use in 2005 depends on the success of the gainings. The data of the gainings should be evaluated in order to develop and increase the productivity of the program. This research has been done to evaluate. The applicability of the gaining of the field of the learning of the Natural Systems of the 9 th Geography Lesson, the realization levels according to the suggested activities students' reaching levels to the gainings according to the views of the geography teachers who teach at High Schools.

Descriptive method has been used in this research. The research has been done with 77 geography teachers who have been teaching in the High Schools in the Centre and towns of Giresun in 2008-2009 Educational terms. A questionnaire is prepared for the purpose of this research and The 77 geography teachers answered this questionnaire. SPSS Program has been utilized in the statistics analyze of the gained data.

The data gained from the research has been shown in charts and analyzed. At the end of the research it has been seen that the teachers have found the gainings are applicable, and remarked that they have been realized according to the activities and have been reached the gainings.

04. Tablolar Listesi

<u>Tablo Nr.</u>	<u>Tablonun Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programı'nda Öğrenme Alanları ve Kazanımlar.....	21
2	Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	50
3	Katılımcıların Öğrenim Durumu'na Göre Dağılımı.....	51
4	Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı.....	52
5	Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	52
6	Kazanımlarının Uygulanabilirliğine İlişkin Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri.....	54
7	Öğretmenlerin Kazanımların Uygulanabilirliği İle İlgili Diğer Sorun Görüş Ve Önerileri.....	57
8	Öğretmenlerin Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi İle İlgili Görüşleri.....	60
9	Coğrafya Öğretmenlerini Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi İle İlgili Görüş ve Önerileri.....	63
10	Kazanımlara Ulaşma Düzeyi İle İlgili Bulgular Ve Yorum	66
11	Kazanımlara Ulaşma Düzeyi İle İlgili Diğer Sorun, Görüş Ve Öneriler.....	70
12	Erkek Ve Bayan Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programına İlişkin Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	72
13	Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımların Uygulanabilirliği Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	73
14	Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	74
15	Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	75

16	Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımların Uygulanabilirliği Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	75
17	Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	76
18	Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	77
19	Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımların Uygulanabilirliği Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	77
20	Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımlarının Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	78
21	Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri İle İlgili Bulgular.....	79
22	Uygulanabilirlikle İlgili Mülakat Cevapları.....	80
23	Ulaşılamayan Kazanımlar.....	82
24	Kazanımları Edinirken Karşılaşılan Güçlükler.....	83
25	Önem Sırasına Göre Karşılaşılan Güçlükler.....	84
26	Kazanım Etkinlik İlişkisi.....	85
27	Etkinlik Uygulamaları.....	86
28	Etkinlik Süre İlişkisi.....	87
29	Etkinlikleri Uygularken Karşılaşılan Güçlükler.....	88

05. Şekiller Listesi

<u>Şekil Nr.</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Türkiye ve ABD'deki Öğrenme Alanları.....	14

06. Grafikler Listesi

<u>Grafik Nr.</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa Nr.</u>
1	Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliğine ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşleri.....	58
2	Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili coğrafya öğretmenlerinin görüşleri.....	64
3	Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili coğrafya öğretmenlerinin görüşleri.....	71

07. Kısaltmalar Listesi

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
CDÖP	: Coğrafya Dersi Öğretim Programı
Ed.	: Editör
F	: Frekans
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
P	: Anlamlılık
SPSS	: Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

GİRİŞ

Günümüz dünyasında bilginin önemi her geçen gün artmakta, bilgiyi üreten ve kullanan toplumlar gelişme göstermektedir. Bilgiyi üretemeyen ve kullanamayan toplumlar ise gelişmiş dünyadan aktarılanlarla yetinmek zorunda kalmaktadırlar. Günümüz toplumunun ihtiyacı olan insanla, geçmiş toplumların ihtiyacı olan insan arasında farklılık vardır. Günümüzde ortaya çıkan küreselleşme, bilim ve teknolojiadaki gelişme, bilim toplumunun gerektirdiği insan gücünü belirlemektedir. Küreselleşme, gelişen teknik altyapı ve modern hayattaki gelişmeler sonucu eğitim sürecinin niceliği ve niteliği hakkında tartışmalar yaşanmakta ve eğitimde yeniden yapılanmayla ilgili gündem ortaya çıkmaktadır. Küreselleşme, gelişen teknik altyapı ve modern hayattaki gelişmeler sonucu eğitim sürecinin niceliği ve niteliği hakkında tartışmalar yaşanmakta ve eğitimde yeniden yapılanmayı öne çıkarmaktadır. Gelişen teknoloji, eğitimciler ve öğrenciler için teknolojiyi kullanma becerisini zorunluluk haline getirmiştir. Bir toplumun gelişmesi ve ilerlemesi için bilgiyi üreterek ve kullanarak daha büyük gelişmeleri sağlayan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine bağlıdır. Nitelikli insan gücünü oluşturabilmenin en önemli kaynağını ise eğitim ve öğretim faaliyetleri oluşturur. Bu bakımdan ülkemiz insanların sürekli gelişen ve ilerleyen bilgi ve teknolojiyi kullanabilen bir niteliğe sahip olabilmesi için eğitim ve öğretim programlarının çağın gerektirdiği şekilde Türk milli eğitiminin hedefleri doğrultusunda geliştirilmesi vazgeçilemez bir zorunluluktur.

Eğitimin temel öğelerini öğretmen, öğrenci, fiziki ortam (okul) ve program oluşturmaktadır. Bu öğeler, günümüzde mevcut altyapı çalışmaları, toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücü ve öğrenci yetiştirme süreci olarak değişimlerden etkilenmekte ve bu öğelerin yeniden yapılanmasını zorunlu hale getirmektedir. Coğrafya dersi yapısı gereği zaten çağdaşlaşma zorunluluğu bulunan dersler başında gelmektedir. Günümüz Türkiye eğitim sisteminde ihmal edilmiş ve sadece sosyal bilimler alanına hapsedilerek kısır karaktere bürünmüş bir disiplin görüntüsü sergileyen coğrafya bu haliyle bilim çevrelerinin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Hatta bazı akademisyenler Avrupa ve Amerika'da hızla gelişen coğrafyanın maalesef ülkemizde 1950'lerden daha az popüler

olduğu, yıllar boyunca coğrafya programlarına uzman olmayan kişilerce müdahale edildiği konusuna dikkati çekmektedirler (Alım, 2003, s.2). Bazı yapılanma çalışmaları mevcut durumu daha da kötüleştirmiştir. 1974–1975 öğretim yılında yürürlüğe giren müfredat programları hazırlanırken, ortaöğretim coğrafya programları, bu modern programların uygulanacağı gerekçesiyle haftalık ders saatleri azaltılmak suretiyle daha da verimsiz duruma getirilmişlerdir (Doğanay, 2002: 329). Ülkemizde son yıllardaki coğrafya öğretim programlarıyla ilgili değişikliklerde, gelişmiş ülkelerin programlarıyla karşılaştırma yapılmadan, gelişmiş ülkelerin coğrafya derslerine programlarında ne kadar yer verdiklerini araştırmadan, hangi yöntemlerle coğrafya eğitimi yaptıkları incelenmeden gelişigüzel değişiklikler yapılmıştır (Güngördü, 2002, s.142).

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu bireyi yetiştirme ve öğrenci eğitiminin niteliğini geliştirme yönünde önemli bir adım olan yeniden yapılanmanın amacına ulaşabilmesi için, öğretmenlerin ve programın desteklenmesi, üniversitelerde programın ihtiyaç duyduğu altyapının oluşturulması gerekir. Eğitim programlarının en önemli bölümünü oluşturan öğretim programları bir taraftan toplumun problem ve gereksinimleri diğer taraftan da çocukların ilgi, ihtiyaç ve isteklerine göre düzenlenmelidir. Orta öğretim programları gençlerin geleceğe dönük planlamasının olduğu ve ufkunun genişlediği bir döneme rastlaması nedeniyle önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında coğrafya öğretimindeki mevcut eksiklikleri gidermek, yeni gelişmeleri yansıtmak, öğretim yöntemlerinde çeşitlilik sağlamak ve çağdaş bir coğrafya öğretiminin yapılması amacıyla yeni bir coğrafya dersi öğretim programını uygulamaya koymuştur. Yeni program öğrenci merkezli olması ve yapılandırıcılık felsefesine dayalı olarak geliştirilmesi ile ön plana çıkmaktadır. Öğrencilerin yeni programla teknolojik gelişmelere açık olarak ve hazırlandığı dönemin çağdaş eğitim anlayışına uygun yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Hazırlanan programlarda kazanım, beceri, etkinlik gibi kavramlarla karşılaşmaktayız. Bu kavramlardan kazanımlar, geçmiş programlarda öğretim programının hedef ve amaçları yerine kullanılmakta ve etkinlikler yoluyla öğrenciye kazandırılmaktadır.

Örgün eğitim kurumlarında daha iyi değerler elde etmenin yolu uyguladıkları yöntem ve teknikleri sürekli gözden geçirerek belirlenen yanlışları düzeltmeleri ve doğruları geliştirmeleri ile mümkündür. Program geliştirmenin önemli öğelerinden birisi olan öğretmenlerin; programların sınıflarda uygulamasından sorumlu olmasının yanında,

sürecin işleyişi içerisinde karşılaştıkları sorunların tespiti ile ilgili görüşlerinin öğrenilmesi, dersin işlenişiyle ilgili önerilerinin dikkate alınması programın amaca ulaşmasında önemli bir unsurdur. Program geliştirme ve değerlendirme faaliyetlerinin odak noktası tasarlama olmakla birlikte, uygulama göz önünde bulundurulmaksızın gerçekçi bir değerlendirme yapmak mümkün değildir (Erden,1998, s.9). Yeni programda coğrafya dersi için amaçları ve hedefleri kapsayacak kazanımlar oluşturulmuş, bu kazanımların öğrencilerde gerçekleşmesini sağlayacak etkinlikler geliştirilmiştir. Kazanımlar ve edinilmesi için önerilen etkinlikler yeni programın temelini oluşturmaktadır. Öğretmen yeni programda kazanımlar için önerilen etkinlikler dışında da etkinlikler düzenleyerek bu süreçte ölçme değerlendirme çalışmaları yapabilir. Yeni programın başarısı, kazanımların öğrenciye kazandırılmasına bağlıdır. Bu durumda yeniden yapılanma sonucu ortaya çıkan kazanımlarının uygulanabilirliğinin bilinmesi önemlidir. Aynı zamanda kazanımları gerçekleştirecek olan etkinlikler hakkındaki öğretmen görüşleri ile kazanımlara ulaşma düzeyinin bilinecek olması da programın verimliliğinin artırılması ve geliştirilmesi yönünden oldukça önemlidir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENEL BİLGİLER

10. Coğrafya Eğitiminin Amaçları

Coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bilimdir (Şahin,1998, s.3). Atalay (2001, s.1) coğrafyayı; birçok bilimin konusunu kucaklayan ve kendisine ait konusu olmayan bir bilim gibi görünmesine rağmen, “yeryüzündeki olayları farklı bir biçimde ele almakta, çeşitli olayların neden ve niçinlerini araştırarak, bunun mekân içerisindeki dağılışını ve dağılışındaki etken amilleri inceler” şeklinde tanımlamaktadır. Coğrafyayı genel olarak “insan ile onun yaşadığı çevre arasındaki ilişkileri ilgi, dağılış ve nedensellik ilkelerine göre inceleyen bilim dalıdır” şeklinde tanımlayabiliriz.

Modern bilimler arasında coğrafya biliminin yeri hakkında çok çeşitli görüşler vardır. İnsanı ve ortaya koyduklarını bilimsel bir bakış açısıyla inceleyen sosyal bilimlerde, 19. yüzyılda disiplinleşme olduğu görülmektedir. Hangi disiplinlerin sosyal bilimlerde yer aldığı sorusuna cevap olarak yapılan tartışmalar neticesinde, coğrafya, hukuk ve psikoloji sosyal bilimler dışında bırakılmıştır (Demircioğlu, 2008, s.9). Bu tartışmanın günümüzde de sürdüğü bilinen bir gerçektir. İnsanın içinde yaşadığı doğal, beşeri ve ekonomik koşulları konu edinen coğrafya doğal koşullar bakımından doğa bilimlerine girerken beşeri koşulları incelediği için sosyal bilimlere girmektedir. Bu koşulların hepsini bir bütün olarak ele aldığı için iki bilim grubunun arasında bulunur ve bunları birbirine bağlar (Cenker, 2000, s.3).

Coğrafyanın genel amacı tanımlamasında da anlaşıldığı gibi, insanın içinde yaşadığı mekânı, mekânla insan arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Coğrafya; öğrencilerde içinde yaşadıkları ülke ve yere dair bir bilinç geliştirip bu yerleri öğrenciler için anlamlı kılarak onlarda ulus ve vatandaşlık bilinci oluşturur. Ayrıca bu durum onların toplumun bir üyesi olmaları bilincini kazandırıp, toplumdaki görev ve sorumluluklarının farkına varırlar. Bu

bağlamda bugünün çocuklarına eleştirel düşünme, iletişim kurma ve bilgisayar okuryazarlığı gibi temel beceriler kazandırılmadığıdır. Öğrenciler ben ve biz bilincini kazanırlar. Ben bilinci ile olgunlaşma, kendine yetme ve kendini gerçekleştirme özellikleri, biz bilinciyle insan olmanın sosyal yanını ve sosyalleşmeyi öğrenirler (Öztürk, 2007, s.33).

Coğrafya fiziki, beşeri ve mekânsal içeriklerin bağlantılarını anlamayı sağlar. Coğrafyanın, insanın farklı yer ve doğal yaşam alanlarını, mekânsal bir bakış açısı ile incelendiğini kavrayan birey, içinde yaşadığımız dünyanın kıymetini daha iyi bilir. İnsan yaşadığı dünyayı anlamayı ister. Coğrafya insanların nerede yaşadıklarını mecazi ve gerçek anlamda anlamalarını sağlar. Ahlaki anlamda dünyanın menfaati hakkında işbirliği yapmak için insanlığa temel sağlar. Bilimsel olarak daha bilgili ve daha akılcı karar almalarına neden olur. Pratik olarak ise insanlar coğrafyayı kavrayarak sadece yerel problemleri değil, dünya çapındaki problemleri çözecek donanıma sahip olurlar (Taş, 2007, s.39).

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] Coğrafya Dersi Öğretim Programında milli eğitimin amacını;

‘...Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır’ olarak belirtmiştir (Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu, 2005, s.5).

Yükseköğretim öncesi okullarda öğrencilere verilen coğrafya eğitiminin hedeflerinin; öğrencilerin coğrafyanın temel kavramlarının öğretilmesi, yakın çevreden başlamak üzere gözlem, inceleme ve araştırma yeteneklerini geliştirmesinin kazandırılmasıdır. Bunların yanında bilgiye ulaşma, analiz yapma, değerlendirme ve bu bilgileri uygun yöntem ve araçlarla ifade edilmesi, dünya coğrafyası hakkında bilgi birikimine sahip olması gibi hedeflere varması amaçlanmaktadır (aktaran Şahin, 2003, s.84). Öğrenciler için öğrenilen bilgiler onları değiştirecek ve yeni bakış açıları kazandıracak, günümüz ihtiyaçlarına cevap verecek, değişen ve gelişen bireyler olmalarını sağlayacaktır (Öztürk, 2007, s.37). Coğrafyanın genel amacı tanımlamasında da yapıldığı gibi, insanın içinde yaşadığı mekânı, mekânla insan arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Coğrafya Dersi Öğretim Programına [CDÖP] göre coğrafya eğitiminin temel amacı ise, öğrencilere doğa-insan etkileşimi ve bu

etkileşimde ortaya çıkan dokulara ve özelliklere ait bilgi, beceri ve tutum kazandırarak “coğrafi bilinç”in oluşturulmasıdır (Karabağ ve diğerleri, 2007, s.32).

MEB öğretmenler için yayınladığı programı tanıtıcı kılavuz kitapta ise, Coğrafya dersinin genel amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralamaktadır (Coğrafya Dersi Öğretim Programı, 2006, s.11). Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

- Coğrafyanın kavramsal ve kurumsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvurulan araştırma ve sunum tekniklerini kullanır. İnsan-doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.
- Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.
- Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.
- Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.
- Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.
- Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.
- Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabildiğini irdeler.
- Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.
- Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.
- Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslar arası ilişkilerdeki rolünü kavrar.
- Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi olduğunun bilincine varır.
- Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

Coğrafya öğretiminin amaçları ve gerekliliği oldukça kapsamlı bir konuyu oluşturur. Bu amaçların gerçekleşmesi için coğrafya dersleri müfredat programları oluşturulmuş ve

coğrafya eğitimi yapılmaktadır. Coğrafya eğitimi sayesinde coğrafi bilgiler kazanılmaktadır. Coğrafi bilgileri edinenlere yararları oldukça fazladır. Zeybek'e göre coğrafi bilgilerin öğrenenlere farklı alanlarda yararlar sağlamaktadır. Özellikle yurt sevgisi kazanılması ve ülkenin korunmasında coğrafya önemli rol oynar. Yurt sevgisi bu cümleleri okuyarak kazanılmaz. Çünkü insanlar ülkelerini gezmeden görememekte, görmeden gereği gibi tanıyamamakta, tanımadan sevememekte ve sevmeden de koruyamamaktadır. Bu nedenle insanımıza ülkemizi gezdirmeli ve tanıtmalıyız. Bu coğrafya sayesinde gerçekleşmektedir. Coğrafya öğreniminin yararlarını maddeler halinde aşağıdaki şekilde özetlenebilir (Zeybek, 2008, s.119):

- Coğrafya çevre bilincinin kazanılmasında önemli rol oynar. Böylelikle mekânın akılcı kullanımı sağlanmış olur.
- Yerel ve ülke genelini ilgilendiren konularda yapılan planlamalarda coğrafi bilgiler ve coğrafyacılar önemli katkılar yaparlar.
- Coğrafya genel ve özel harita bilgisinin kazanılması ve yorumlanmasına rehberlik eder.
- Nüfusun farklı dağılışının nedenleri ve diğer olaylarla ilişkilerinin yanında göç ve yerleşme şekilleri hakkında bilgi verir.
- Ekonomik sektörler hakkında temel bilgileri kazanmamızı sağlar.
- Toplum hafızasının canlı tutulmasını sağlar. Birçok sorunu coğrafya önceden görmemizi sağlar. Çevre kirliliği, doğal afetler, yanlış yerleşmeler, küresel bunalımlar ve diğerleri...
- Dünyanın yaşanabilir olmasında ve yaşanabilir kalmasında rehber coğrafya bilimidir.

Bilimlerin temel amacı, gelişmelerin insanlık yararına sunulmasıdır. Coğrafya dersi genellikle öğretmen ve öğrenciler tarafından ülkelerin, şehirlerin, nehir ve dağ isimlerinin öğrenilmesi olarak algılanmaktadır. Coğrafya eğitiminin amacı, halk arasında yaygın kullanımı ile “dünyanın herhangi bir bölgesinin en yüksek yerini en uzun akarsu veya en büyük ovasını ...” bilmek değildir (Engin ve Diğerleri, 1993, s.157). Bu bizim coğrafya öğretimimizden kaynaklanan bir yanıştır. Bu yaklaşım öğrencilerin coğrafyadan zevk almalarını ve öğrenmelerini olumsuz yönde etkilemektedir. Cin (2008, s.187) “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumları

Arasındaki Farklılıklar” adlı çalışmasında öğrencilerin coğrafya biliminin içeriğini sevdiği fakat coğrafyayı bir ders olarak sevmediklerinin anlaşıldığı ortaya konmuştur. Bu durumda öğrencilerin sınıflarda işlenen coğrafya dersinin nitelikleri ile ilgili olumsuz davranışlar gösterdikleri ve coğrafya derslerinin zevkli bir şekilde işlenmediğini gösterdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin coğrafya dersini sevmeleri için öğretmenlerin ders işleme biçimlerini yeniden gözden geçirmeleri önerilmiştir.

Coğrafya eğitiminden ortak beklenti öğrencileri geleceğe ve hayata hazırlamaktır. Bu coğrafi bilinç sayesinde kazanılır. Coğrafi bilinç, doğa insan etkileşimi ve bu etkileşimle ortaya çıkan dokulara ve özelliklere ait bilgi, beceri ve tutum kazandırmayı amaçlar. Coğrafi bilinç; evimizin çevresinde gelişen olaylardan, küresel olaylara, çevre sorunlarından yaşanabilir dünyaya kadar uzanan geniş bir alanda düzgün ve gerekli hareket kabiliyeti sağlar. Böylelikle öğrencide yeni bir dünya algısı oluşur. Bir başka deyişle coğrafyanın öğrenciye kazandırdığı bu bilinç sayesinde öğrenciler dünyada gelişen olaylara, problemlere ve eşitsizliklere karşı kendi düşünce ve hayat tarzlarını geliştirmelerine yardım eder. Bu bilinç sayesinde ki öğrenciler çevre duyarlılığı, sosyal duyarlılık, kültürel değerlere sahip çıkan bilinçli vatandaş olurlar.

20. Dünyada ve Türkiye’de Coğrafya Eğitimi

Ülkemizde eskiden beri coğrafya dersi üzerinde durulmuş ve coğrafya eğitimi üzerine vurgu yapılmıştır. Dünya siyasi coğrafyasında önemli bir yere sahip olan ülkemiz aynı zamanda jeopolitik konumu nedeniyle buna zorunlu kaldığı söylenebilir. Türkiye’nin üç kıtanın birbirine en yaklaştığı yerde bulunması, Ortadoğu, Eski Sovyetler Birliği, Kafkasya, Balkanlar gibi dünyanın en kararsız ve her zaman Türkiye’yi etkileyecek yerlere yakın olması ve Türkiye’nin yakın komşularındaki istikrarsızlıklar Türkiye’yi çok etkilemekte ve bu bölgeler hakkında bilgi sahibi olunmasını gereklidir. Bu nedenle, Türk eğitim sistemi öğrencilerin, bölgemizin jeopolitik durumu ve siyasi yapısı hakkında daha çok bilgi sahibi olmalarını zorunlu kılmaktadır. Ülkemizde coğrafya derslerinin sayısı, dersin süresi ve konu zenginliği yönüyle ortaöğretim kurumlarımızın oldukça karmaşık ve zengin olması normaldir. Bundan dolayı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından günümüze kadar geçen süre içerisinde, coğrafyanın en çok ihmal edildiği dönemlerde bile her zaman zorunlu coğrafya derslerine yer verilmiştir.

Planlı eğitimde, eğitilene istenilen davranışları kazandırma, öğretme eylemi ile yapılır (Başaran, 1996, s.176). Başka bir deyişle, öğretme geçerli öğrenmeyi sağlama faaliyeti olduğuna göre; eğitim geçerli öğrenmeleri sağlayan öğretim yoluyla gerçekleşmektedir (Senemoğlu, 2005, s.86). Akçay'a (2006) göre eğitim planlı ve programlı değişimleri içerir. Okullardaki öğretim faaliyetleri önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirecek şekilde planlanır. Okulda öğretmen mevcut durumdan yararlanarak öğrenmeyi kolaylaştıracak bir ortam yaratır. Bu ortamda öğretim programları sayesinde coğrafya öğretimi gerçekleşmektedir. Cumhuriyetten önce ve sonra yaygın eğitim kurumlarımızda eğitim müfredatının bir parçası olarak coğrafya dersleri okutulmuş, öğrencilerin genel kültür kazanmaları dünya ve ülke ölçeğinde çevresinde olanları anlamaları ve yurt sevgisi kazanmaları amaçlanmıştır. Cumhuriyet öncesinden örnek vermek gerekirse 1915 yılında liselerin (Sultani) bütün sınıfları fen ve edebiyat diye ikiye ayrılmış ve bütün sınıflarda coğrafya dersi bir saat olarak okutulmuştur (Taş, 2007, s.38).

Coğrafya programlarının hedefi, coğrafi olarak bilgili bireyler yetiştirmektir. Bu hedefi yakalamayı ve kapsamlı bir coğrafya öğretim programı hazırlamayı zorunlu kılan iki önemli sebep vardır. Bunlardan birincisi coğrafi bilinç oluşturarak, coğrafi anlamayı eğitim hayatımızın bir parçası haline getirmek, ikincisi ise coğrafi anlamayı günlük hayatımızın bir parçası haline getirmektir. Programlar hazırlanırken birçok önemli nokta üzerinde durulur. Bunlar arasında öncelikli ve önemli olan konu içeriklerinin neler olduğunun tespitidir. Daha sonra bu içeriklerin öğrenciye nasıl öğretileceğinin stratejilerinin geliştirilip programda yer alması gereklidir. Coğrafya programlarının amacını üç maddede özetleyebiliriz; İçinde bulunduğumuz çağda, öğrencileri uluslar arası rekabet seviyesine yükseltmek, küresel ekonomi içinde verimli ve üretken vatandaş ihtiyacını karşılamak ve sorumluluk sahibi ve coğrafyada yeterli vatandaşlar yetiştirmektir (Taş, 2007, s.26).

Ülkemizde 1940 yılından önce coğrafya dersi lise ve dengi okullarda sınırlı ölçüde okutulmuş olup, kısıtlı ders araçları ile bu dersler verilmiştir. Coğrafya eğitimi ile ilgili hazırlanan programlarda 1940'lara kadar aynı özellikleri taşıdığı görülmektedir. 1940 yılından sonra ise daha aktif olarak dünyaya açılma ve dünyayı tanıma stratejisi güdülmüştür. Bu strateji nedeniyle coğrafya derslerinde ülkeler coğrafyasına ağırlık verilmiştir. 1941 yılında toplanan 1. Coğrafya Kongre'sinde ülkemizde coğrafya eğitiminin

temelleri, amaç ve hedefleri konularında çalışmalar yapılmıştır (Koçman, 1999). Bu kongreden sonra lise ve dengi okullar için ders programları hazırlanmış ve coğrafya dersi haftalık iki saat olarak liselerde yerini almıştır. Coğrafya kongresine göre Coğrafya dersi öğrencilere genel coğrafi bilgileri vermeli, ilgili yetenekleri kazandırmalı, Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve fiziki çerçevesinin yanında vatandaşlık duygusunu geliştirmeliydi. Bu kongreden sonra değişik amaçlarla günümüze kadar başlıklar halinde incelenen programlar geliştirilerek uygulamaya konulmuştur.

Ülkemizde, 1950'li yıllara kadar ders ve konular ile bunlara ayrılan zamanlarda ekleme ve çıkarmalar yapmak şeklinde yapılan çalışmalar yerine, gerçek anlamda program geliştirme faaliyetlerinin 1953 -1954 yıllarında başladığı görülmektedir. Ülkemizde 1957 yılında diğer tüm programlarda olduğu gibi coğrafya ders programları için de yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir. II. dünya savaşından sonra hem gelişmiş ülkelerde hem de ülkemizde coğrafya biliminde ve eğitim bilimlerinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde özellikle Avrupa'da ve ABD'de program geliştirme çabalarına büyük önem verilmiştir. Bu ülkelerde programlar sürekli geliştirilerek öğretimin verimliliği artırılması çalışmalarının etkileri sonucu ülkemizde de program geliştirme çabalarının sonucu olan program ortaya çıkmıştır. 1980'li yıllara kadar, programlardaki içerikler, sadece Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulunun yayımlamış olduğu Tebliğler Dergisinde duyurulan içerikler ile sınırlı kalmıştır.

1982 yılı coğrafya dersi öğretim programı 1973 yılı coğrafya öğretim programının geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Bu programda Genel Coğrafya konuları içerisine Türkiye Coğrafyası konuları eklenmiş, Fiziki Coğrafya konularına Beşeri Coğrafyaya göre daha fazla yer verilmiştir. 1992 yılından itibaren ortaöğretimdeki coğrafya derslerinde tekrar değişiklik olmasının sebebi uygulamaya konan "Ders Geçme ve Kredi" sistemidir. Ders geçme ve kredi düzenine ilişkin olarak getirilen yeni modelin temel özellikleri ise şöyledir: Model, orta öğretimdeki öğrencilere tüm yaşamları boyunca gerekli olacak genel kültürün verilmesi sağlanacak; onları ilgi, yetenek ve tercihleri doğrultusunda bir mesleğe ya da yüksek öğretime hazırlayacak, yaşama ve iş alanlarına başarılı bir biçimde uyumları sağlanacaktır. 27.03.1992 tarihli Talim Terbiye Kurulu kararıyla yürürlüğe giren 1992 müfredat programı 1983 yılında hazırlanan müfredat programının tekrarı niteliğinde olup, coğrafya öğretiminin genel amaçları, konuların dağılışı, içerik, derslerin sınıflara dağılımı

ve adlarında önemli bir değişiklik getirmemiştir. Bu programda da yeni sistemin altyapısının oluşturulamaması ve oluşan aksaklıklar nedeniyle 1997 yılında yeni ders geçme sistemine uyumlu hale getirebilmek amacıyla düzenlemeler yapma yoluna gidilmiştir. Coğrafya I ve Coğrafya II Öğretim Programlarında Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 27.04.1998 tarih ve 64 sayılı kararı ile 2455 ve 2470 sayılı Tebliğler Dergisinde verilen amaçlar doğrultusunda sınıflar bazında öğretim esas alınarak yeniden düzenlenmiş ve 2005 yılına kadar uygulanmıştır.

2005 yılında ise eğitimimizdeki genel değişime paralel olarak, ortaöğretim coğrafya müfredatı da değişmiş ve “Coğrafya Öğretim Programı–2005” başlığı ile yayınlanmıştır. Yeni programımız, “öğretim metodlarındaki gelişmeler, günümüz sosyal, ekonomik ve politik yapıları ve milli değerlerimiz dikkate alınarak” hazırlanmış, öğrenci merkezli, çağdaş programlardan biri olarak uygulamaya konulmuştur.

Coğrafyanın gerçek anlamda bir disiplin olarak tarih, edebiyat ve diğer birçok bilimde olduğu gibi ondokuzuncu yüzyılın sonları ile yirminci yüzyılın başları arasında üniversitelerde ortaya çıkmıştır. İlk defa Alman üniversitelerinde daha sonra Amerika Birleşik Devletleri’ndeki üniversitelerde bir bilim olarak yerini almıştır. Yirminci asrın başında modern coğrafyanın içeriği Jeoloji kapsamı içinde yer alıp, fiziki mekânın tasvirini içine alıyordu. Amerika’da Jeolojik olaylar ‘yeryüzünü şekillendiren olaylar’ dikkate alınarak incelemeler yapılmaktaydı. Bu fiziki coğrafya temelli ilk coğrafya bölümlerinin Amerika’da kurulmasını sağlamıştır (Taş, 2007, s.23).

Coğrafya eğitimi ülkeden ülkeye büyük farklılıklar göstermektedir. Bazı ülkeler oldukça geniş coğrafya eğitimi verirlerken, bazı ülkeler coğrafya eğitiminde sınırlılıklar göstermektedir. Bu durum bu ülkelerde eleştirilerek programların geliştirilmesi için bir adım olmuştur. Birçok ülkede yaşanan değişim sadece eleştiri odaklı olmayıp, o ülkede olan ekonomik, kültürel ve politik değişimden etkilenmiştir. Çin’de coğrafya eğitimi güzel bir örnek olarak üç dönemde incelenebilir. 1. dönem (1949–1966) arasını kapsar. Bu dönemde Sovyet Rusya’nın etkileri görülür. Çin ve dünya coğrafyası dersleri ilk ve ortaokulda tekrar dersleri olarak okutulmaktaydı. 2. dönem (1966–1976) coğrafya eğitiminde değişimler Çin’in kültürel devriminin olduğu dönemi kapsamaktadır. Coğrafya eğitimi lise programlarından çıkarılmıştır. 3. dönem (1976–...) coğrafya eğitimi dünyada

ortaya çıkan problemlerden olumlu etkilenmiş, ilköğretimden liselere kadar coğrafya dersi konmuştur (Taş, 2007, s.16).

Avrupa Birliğine üyeliği bir devlet politikası haline getirmiş olan ülkemiz, hazırlanan kalkınma planları ve AB' ye sunduğu "ulusal programlarında" eğitimde kalite ve seviyenin artırılması hususunu öncelikle vurgulamıştır. Bu amaçla batıdaki uygulamaları takip etmektedir. Özellikle Almanya, İngiltere ve Fransa Türk eğitim sistemi için model oluşturmaktadır. Bu ülkelerde diğer dünya ülkeleri gibi kendi içlerinde çeşitli süreçlerden geçerek bu noktalara gelmişlerdir.

Avrupa Coğrafyasından İngiltere'de 11–15 yaş grubuna coğrafya özel seçmeli ders olarak okutulmaktadır. 1980 yılından itibaren ilk ve orta öğretimde coğrafya derslerinde değişiklikler yapılmış, bazı dersler zorunlu hale getirilmiştir (Taş, 2007, s.19). 'Geography From 5 to 16' adlı kitapta (1986), İngiltere'de ortaöğretim seviyesindeki coğrafya öğreniminin öğrenciye şunları kazandırılması gerektiği belirtilmiştir (Karabağ, 2001, s.67).

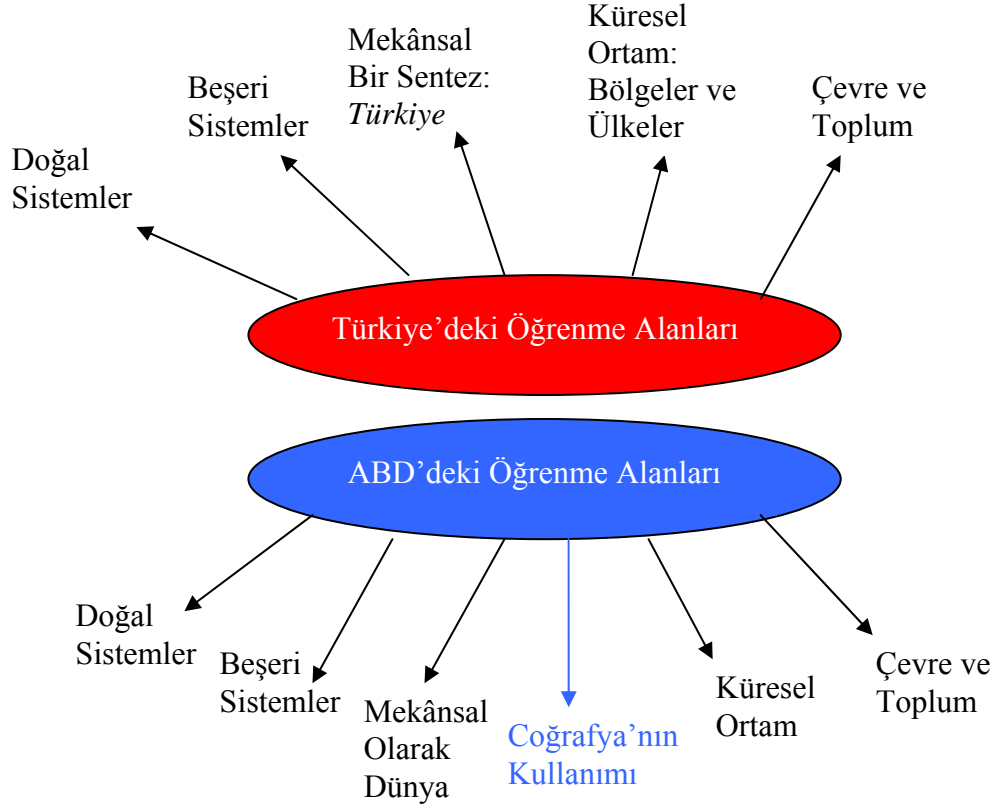
- Çocukların çevreleriyle ilgili farkında oluşları arttırmak ve çevrelerine olan ilgilerini geliştirmek,
- Basit sorgulama becerilerini geliştirmek ve dikkatle gözlem yapmak,
- Yerel çevrenin özelliklerini araştırmak ve tanımak,
- Arazi kullanımının çeşitli yolları ve bina yapımının çeşitli amaçları arasında ayırım yapabilmek,
- Lokal alanda yer alan değişikliklerin farkında olmak ve bu değişikliklerin birbirleriyle bağlantısını kurmak,
- Alan içindeki spesifik yerlerde o alanda yer alan farklı insan etkinliklerinin birbiri ile bağlantısını kurmak,
- Çevrelerindeki alana ait özelliklerle ilgili kavramları ve bu kavramların çevrelerindeki bağlantılı pozisyonları tanımlamak,
- İnsanların yaşamını etkileyen yerel çevre unsurlarını anlamak,
- Mevsimlere göre hava değişimini ve bunun bitkilerin yetişmesine, hayvanların yaşamlarına ve başka insanların faaliyetlerine olan etkilerini anlamak,
- İnsanlara ve yerlere ilk izlenimlerin ötesinde bir ilgi geliştirmelerini sağlamak,

- Toplum içindeki farklı insanların ilgileri, etkinlikleri ve amaçları arasındaki benzerliklerin bilincinde olurken, aynı zamanda aynı toplum içindeki etnik ve kültürel farklılıkları da anlamak,
- Terminolojileri arttırmak, arıtmak ve dil becerilerini geliştirmek,
- Matematiksel kavram bilgilerini ve sayılarla ilgili becerileri geliştirmek,
- Resimleri, çizimleri, diyagramları, tabloları, haritaları kapsayacak şekilde değişik formlarda anlatım için yeteneklerini geliştirmek.

ABD’de coğrafya eğitimi, ülkenin ilk kurulmasından günümüze ilk ve ortaokul öğretim programlarında çeşitli ölçülerde yer etmiştir. ABD’de kanunla belirlenmiş olan tüm ülke genelinde kullanılan ulusal bir öğretim programı yoktur. Buna rağmen ABD’de ilk ve ortaöğretim okullarında genel olarak okutulan konular çok benzerdir. Müfredat programlarındaki çeşitlilik liselerde daha da artmaktadır Amerika’da 1780 yılından itibaren coğrafya eğitimi, ezberci anlayışta olması ve yer tasvirinden oluşmasına rağmen okullardaki yerini almıştır. ABD’de coğrafya, Kuzey Amerika Coğrafya kitabının yazıldığı 1789 yılından bu yana okul programlarının bir parçası olmuştur. “Amerika Coğrafyası ve Amerika’nın Evrensel Coğrafyası” (The American Geography and American Universal Geography) adını taşıyan kitap, tanıma dayalı Amerika Birleşik Devletleri ile ilgili fiziki, kültürel ve ekonomik coğrafya özelliklerini açıklamakla birlikte özellikle 18. yüzyılda ilköğretim programlarında coğrafyanın popüler olmasında yardımcı olmuştur (İncekara, 2006, s.274 - Özşavli, 2007, s.52).

Coğrafya öğretim programını daha düzenli hale getirme çabalarına ülkede 1960’lardan sonra devam edilmiştir. Pattison, 1964 yılında coğrafyanın dört farklı ancak birbirleriyle alakalı konular üzerinden verilmesinin okul sisteminde uygun olacağını belirtmiştir. Bu sistemler; Mekân, Saha Çalışması, İnsan-Yer ve Yer Bilimleridir. Yakın zamanlara kadar bu dört konu coğrafya müfredat programların oluşturulmasında kullanılmıştır. Bu yıllarda hükümet tarafından finanse edilen çeşitli enstitüler coğrafya derslerinde kullanılan ders kitaplarını yeniden düzenlemeye ve yeni ders tanımları geliştirmeye başlayarak coğrafyanın ne olduğu ve nasıl öğretilmesi gerektiği konusunda çalışmalar yürütmüşlerdir (Özşavli, 2007, s.53).

ABD’de 1980’den sonra coğrafyanın ABD okullarında okutulması zorunlu olan temel dersler arasına girmesi sağlanmıştır. Bu dönemdeki en önemli değişim ise Ulusal Coğrafya standartlarının geliştirilmesidir. Amerikan Coğrafya Kurumu, Amerikan Coğrafyacılar Birliği, Coğrafya Eğitimi Ulusal Konseyi ve Ulusal Coğrafya Kurumunun önderliğinde tamamlanan proje ile ortaöğretim okullarında erişmeleri gereken coğrafya standartları belirlenmiştir. 1999 yılında başlanan bu proje ile ABD ilk ve orta öğrenim okullarında öğrencilerin 1. sınıftan 12. sınıfa kadar neleri öğrenmeleri gerektiği yine altı temel başlık altında verilmiştir. Bunlar 1- Mekânsal Açından Dünya, 2-Mekân ve Bölgeler, 3-Fiziki Sistemler, 4-Beşeri Sistemler, 5-Çevre ve Toplum, 6-Coğrafyanın Kullanımı. Bu projede sınıflara göre belirlenen konular tamamen 1994 yılında hazırlanan Ulusal Coğrafya Standartları temel alınarak hazırlanmıştır. Bu programda genel olarak 1, 2-3, 4-5, 6-8 ve 9-12. sınıfların coğrafya ile ilgili hangi konuları öğrenmeleri gerektiği belirtilmiştir. Bu proje içerisindeki altı temel başlığa bakıldığında Türkiye’deki 9. Sınıf Coğrafya öğretim programında yer alan öğrenme alanları ile büyük benzerlikler içerdiği görülmektedir.

Şekil: 1

Türkiye ve ABD'deki Öğrenme Alanları

30. 2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programı, Özellikleri, Yaklaşımı

Coğrafya; her ne kadar ilgi alanı çok geniş olsa da başlangıçtan günümüze değin tartışmasız dünya ile ilgilenmektedir. İlgilendiği bu alanda değişimle karşılaşmakta, değişimi bünyesine katarak yoluna devam etmektedir. Ata'ya (2000, s.1) göre değişme, hem gelişme ve ilerleme, hem de çözülme anlamlarıyla doğrultu ifade etmeyen, sosyal bilimlerin en temel kavramlarından biridir. Sosyal Bilimler bu gibi kavramları bünyesinde barındırır ve içerdiği yenilik ve gelişmeleri özümser. Hızla değişen dünya şartları ve bilgi-iletişim yoluyla artan etkileşim ve bunun hızı, ülkelerin de eğitim sistemlerinde değişimler yapmasını gerektirmektedir. Bu doğrultuda Türkiye'de 2002 yılından beri eğitim konusunda önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişim temel eksinini de öğretim programlarının ilköğretiminden başlayarak yenilenmesi oluşturmuştur. Coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme daha da önem kazanmaktadır. Coğrafya Dersi Öğretim Programı; eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi gerekliliği nedeniyle günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunulması ve bilinçli vatandaşlar yetiştirilmesini sağlamak açısından bu süreçte değiştirilmiştir. Yenilenen coğrafya öğretim programı şu ilkeler ışığı altında oluşturulmuştur.

- Program öğrenci merkezli yaklaşımları temel alır.
- Öğrenci bilgiyi ezber yoluyla edilgen bir şekilde değil, öğrenme – öğretme sürecine aktif katılarak öğrenir. Bilgiyi anlamlandırarak yapılandırır ve yorumlar.
- Programın kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve değerler, öğrencilerin günlük ve meslek yaşantıları yoluyla hayata taşınabilir niteliktedir.
- Program öğrencileri soru sormaya, araştırma ve planlama yapmaya özendirir.
- Program doğa ve insan etkileşimine duyarlı, doğaya uyumlu gelişmeye hedef alan ve tasarruf yapmaya özendiren bir içeriğe sahiptir.
- Program olay ve olguların yaşanılan alan, bölge, ülke ve dünya ölçeğinde algılanmasına yönelik ve küresel etkileşime yansıtılabilen bir içeriği öngörür.

- Program Türkiye' nin konumsal önemine, vatan bütünlüğüne ve milli değerlere duyarlıdır.

CDÖP inceliğinde coğrafya biliminin temel bakış açısını tespit ettiği ve bununla işe başladığı görülmektedir. Programda coğrafya algısının ne olması gerektiğinden yola çıkılarak öncelikli olarak coğrafi bakış açısı ortaya konulmuştur. Coğrafyanın içeriğini yansıtan doğa ve insanın ürettiği sistemler ve bunların karşılıklı etkileşimi, süreçler ve faaliyetler ile ortaya çıkan mekânsal dokular programın temel çatısı olarak verilmiştir. Coğrafya biliminin içeriğine uygun coğrafya dersinde nelerin öğretilmesi noktasında bilimsel temel önemsenmiş ve öğretim programına yansıtılmıştır. Yeni programda aşağıdaki konular üzerinde durulmasına dikkat edilmiştir:

- a) Coğrafya biliminin doğasını ve coğrafya eğitiminin amaçlarını yansıtmaya,
- b) Yeni eğitim programlarının genel kazanımları içerisinde yer alan öğrenci beklentileri ve gereksinimlerine yönelik bilgi, beceri ve anlamaya yönelik unsurlara uymak,
- c) Öğretmenler, aileler ve diğer ilgililer açısından coğrafya eğitimi ile ne kazanılacağını açık bir şekilde bilme,
- d) Atatürk ilkelerinin kazandırılması düşünülmüştür.

Bu yeni program, coğrafya eğitimi sahasında yapılmış olan en kapsamlı eğitim-öğretim programı olarak görülmektedir. Bu program, daha önceki programlarda olduğu gibi, dünyadaki birçok ülkenin programının incelenmesi neticesinde oluşturulmuştur. Program ülkemiz şartlarına uyarlanmış, öğrenci merkezli ve aktif öğrenme ilkeleri dikkate alınarak, hedefler, amaçlar, öğrenme alanları, beceriler ve değerlendirmeleri içine alan bir program haline gelmiştir. Bu özelliği ile program bilimsel içerik ve bilimsel ilkelere sahip pedagojik bir bakış açısı getirmiştir.

Yenilenen coğrafya öğretim programı beraberinde pek çok değişimi de getirmiştir. Bunlardan en önemlisi coğrafya algısı ve çağdaş coğrafyanın içeriği ile örtüşecek şekilde coğrafya ile neyin kazandırılacağı programla netleştirilmiş ve amaç “coğrafi bilinç” kazandırmak şeklinde belirlenmiştir. Bu bağlamda coğrafya algısında zihinsel dönüşümün yaşanması açısından öğrencilere coğrafya eğitimi yoluyla dünyayı algılama, anlama ve değerlendirme açısından yaşadığı alandan küresel ölçüde doğa ve insana ait sistemler, süreçler ve dokulara yönelik coğrafi bilinç (CDÖP, 2005, s.15) kazandırılması amaçlanmıştır. Coğrafi bilinç, doğa ve insana ait unsurları sahiplenme, koruma, kullanma,

düzenleme, planlama ve geleceğe aktarma şeklinde tanımlanabilir (Artvinli, 2007, s.53 - Öztürk, 2008, s.32). Buradan da anlaşılacağı gibi coğrafi bilinç oluşumunda iki temel hususu esas almak gerekir. Bunlardan birincisi iklim, yer şekilleri, toprak, bitki, su gibi doğa unsurları ve insana ait yerleşme, kültür, ekonomi, nüfus, politika gibi unsurların özelliklerinin, dokularının ve sistemlerinin bilinmesidir. İkincisi ise bu unsurların kullanımında, planlamasında ve ilişkilerde etkili olan kaynaklar, teknolojiler, değerler, tutumlar ve kimliklerin neler olduğu ve nasıl etkilendiğinin bilinmesidir. Bir başka bakış açısıyla coğrafi unsurlar hakkında bilgi verildikten sonra bunların etkileyen ve bu unsurlardan etkilenen faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır. CDÖP bu niteliği ile eğitimi mekanik bir özellikten çıkarıp paydaşlar tarafından etkileşimi sağlayacak bir faaliyet haline getirmiştir.

Daha önceki programlarda eleştirilen bütünlük ve bilinç oluşturmaktan uzak belirli konu başlıkları ve ders adlarından oluşan coğrafya dersinde değişiklik yoluna gidilmiştir. Yenilenen programla ders adları başta olmak üzere tüm dünyada benimsenen ve coğrafyanın içeriği ve eğitimi ile örtüşen yaklaşımlar doğrultusunda bütüncül bir yaklaşımla eğitim öğretimin gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bütünsel ve sarmal nitelikte olan CDÖP'yle ders adları Coğrafya şeklinde düzenlenmiştir. Sınıflara göre Coğrafya 9, Coğrafya 10, Coğrafya 11 ve Coğrafya 12 olarak dersler kademelendirilmiştir. Bu şekilde hem bilimsel hem de pedagojik unsurlarla örtüşen içeriği sayesinde sınıflara ve düzeye uygun hale getirilmiştir. Değişen bu niteliğiyle program coğrafi bilinç oluşturmak amacıyla bütüncül, sarmal ve esnek bir yapıya kavuşturulmuştur (MEB, 2005). Sarmal eğitim yapısının gereği olarak müfredat konuları bütün sınıflara yayılmış ve her konunun bir sonraki sınıfta tekrarı sağlanmıştır. Bu uygulamadaki temel amaç; konuların tekrarını sağlanması ve her seferinde biraz daha genişletilerek, bilginin özümsemesini ve kalıcılığını sağlamaktır.

Programın ders saatlerinde de düzenlemeye gidilmiştir. Programın uygulanabilirliği için gerekli görülen bu değişiklik sayesinde daha önceden 9. sınıflarda iki saat olan Genel Coğrafya, 10. ve 11. sınıflarda ise sosyal alanlarda zorunlu, diğer alanlarda seçmeli olan Türkiye Fiziki Coğrafyası, Türkiye Beşeri Coğrafyası ve Ülkeler Coğrafyası derslerine ait saatler yeni programla birlikte değiştirilmiştir. 9. sınıflarda tüm alanlarda zorunlu 2 saat, 10. sınıflarda Sosyal ve Matematik-Türkçe alanlarında 4 saat, bu alanların dışındaki tüm

alanlarda zorunlu 2 saat, 11 ve 12. sınıflarda TM ve Sosyal alanlarda 2–4 saat zorunlu hale getirilmiştir. 11 ve 12. sınıflarda diğer alanlarda da seçmeli ders olarak düzenlenerek okutulmaya başlanmıştır. Bu kapsamda ders saatleri arttırıldığı gibi 10. sınıfta Fen alanına yönelen öğrencilerin de zorunlu olarak coğrafya dersi görececek olmaları altı çizilmesi gereken bir gelişmedir. Bunun yanında diğer programlarda olduğu gibi müfredatın yoğunluğuna dikkat çekilen 9. Sınıflarda bir değişikliğe gidilmemesi ve konu yoğunluğunun devam eden bir sıkıntı olarak devam ettiği araştırma sonuçlarında ortaya çıkmaktadır.

Eski programlarda öğretmen merkezli olan ve öğrencinin edilgen olduğu yapı hâkimdir. Ders içeriği kitapla sınırlıdır. Öğretmen kitap bağımlılığı yüzünden kendi birikimini kullanamadığı gibi, aktif öğrenme ortamı da sınıfta oluşturamamaktaydı. Yeni program öğretmene özgürlükler vermiştir. Öğretmenin içerik belirleme, farklı öğretim yöntemleri kullanma ve sınıf ortamını hazırlama açısından rolünde büyük değişimler yapmaktadır. Yeni program öğretmeni rehber rolü olan, öğrenciyi aktif kılan aynı zamanda bunun için gerekli ortam ve materyali hazırlayan, öğrenciyi dersin ortağı gören kişi konumuna sokmuştur. Öğretmenden bazı yeterlilikler yanında kendini de çağın gereklerine göre yetiştirmesini ve bunu sınıf ortamına yansıtmasını beklenmektedir. Bu durum MEB' in düzenlediği hizmet içi kursları daha önemli hale getirmiştir.

Yeni program eğitim-öğretim açısından önemli bir husus da ölçme ve değerlendirmedir. Yeni program diğer programlarda sıklıkla kullanılan ve sadece klasik sonucu ölçen değerlendirme yöntemleri yerine alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerini devreye sokarak eskiden farklı olarak hem süreci hem de sonucu değerlendirmeye önem vermektedir. Öğretmen ve öğrenci açısından önemli imkânlarla sahip, program tarafından önerilen bu yöntemler çağdaş ölçme değerlendirme yaklaşımlarıyla da örtüşmektedir (Karabağ-Şahin, 2007, s.241). Yeni program aynı zamanda sınıf içi ve sınıf dışındaki uygulamalarda farklı kaynakların kullanımına imkân vermektedir. Özellikle program çağdaş bir uygulama olan CBS, çoklu ortam ve internet kullanımına önem vererek öğrencilere araştırmaya sevk etmektedir. Eski programlarda hem program hem de dersin tamamı olmazsa olmaz olan ders kitapları ile verilirken yeni program ders kitabını ve diğer materyalleri derse yardımcı olan bir kaynak haline getirmiştir.

Yeni öğretim programı 2002 yılında başlayan çalışmalar sonunda ortaya çıkmış, yapılan çalışmalar oluşturulan komisyonlarca değerlendirilmiş ve 2005 yılında uygulamaya konulmuştur. Bu program içerisinde öğrenme alanları, kazanımlar ve kazanımların içerdiği bilgi, beceri, etkinlik, tutum ve değerlerden oluşmaktadır. Coğrafya öğretim programında her öğrenme alanı altında o öğrenme alanını sembolize eden harflerle kodlanmış kazanımlar yer alır. Öğrenme alanları 9. sınıftan 12. sınıfa kadar aynı iken kazanımlar sınıflar arasında konu, beceri, değer ve tutum olarak birbirlerinin üzerine inşa edilmişlerdir. Böylece sarmal bir yapıda basitten karmaşığa genişletilerek program organize edilmiştir. Öğrenme alanları belirlenirken coğrafya biliminin konuları pedagojik açıdan ele alınmıştır. Bu nedenle akademik sıralamaya uyarken, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye öğrenme alanında konuların ülke ölçeğinde tekrarı pedagojik bir bakış açısını yansıtır. Programın başka yerlerinde de dikkat çeken bu sıralamanın altında pedagojik yaklaşım yatmaktadır. Öğrenme alanları konum analizi, coğrafi temalar, beceriler ile tutum ve değerler eksenleri üzerinde şekillendirilmiştir (CDÖP, 2005, s.31).

300. 2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programı'nda Öğrenme Alanları

Yeni coğrafya dersi öğretim programı öğrenme alanlarından oluşmaktadır. Öğrenme alanı “öğrencilere kazandırılacak birbirleri ile ilişkili tema, kavram, beceri, anlayış tutum ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği bilgi ve becerilerin organize edildiği yapıdır” (MEB, 2005). Programda altı öğrenme alanı vardır. Öğrenme alanları temelde bu eksenler göz önüne alınarak coğrafya eğitimi ile verilmek istenen amaçlara ulaşılacak şekilde organize edilmiştir. Bunlar; coğrafi beceriler ve uygulamalar, Doğal Sistemler, Beşeri Sistemler, Mekânsal Bir sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler ile Çevre ve Toplum'dur. Öğretim programımızın ders içeriğini oluşturan altı öğrenme alanının özellikleri şunlardır:

Coğrafi beceriler ve uygulamalar öğrenme alanı; coğrafya dersi öğretim programının temel öğelerinden birini coğrafi beceriler ve uygulamalar oluşturur. Bu öğrenme alanında harita, tango, grafik ve diyagram oluşturma ve yorumlama, gözlem, arazi çalışması, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve kanıt kullanma becerilerinin kazandırılması amaçlanmıştır. Bu öğrenme alanındaki beceriler diğer öğrenme alanlarıyla birleştirilerek, ilgili kazanımın gerektirdiği beceriler şeklinde yansıtılmıştır. Bu beceriler öğrenciye

kazandırılması düşünölen kazanımlarla birlikte organize edilerek yapılacak uygulamalar sonucu kazandırılacaktır. Coğrafi beceriler ve uygulamalar öğrenme alanının diğere öğrenme alanından en önemli farkı başlı başına bir öğrenme alanı olmayışı bir başka deyişle diğere öğrenme alanları ile bütünleştirilmiş olması ayrıca bir öğrenme alanı olarak programda yer almamasıdır.

Beşeri sistemler öğrenme alanı; beşeri faaliyetler, bunların ortaya çıkarıldığı dokular, süreçler ve ilişkilerin verilmesi amaçlanmıştır. Beşeri sistemler içerisinde nüfus, yerleşme, ekonomik faaliyetler, ulaşım ve iletişim, politika, kültür, yönetim ve turizm konuları çerçevesinde oluşan sistemler değerlendirilmektedir. Bu öğrenme alanı diğere tüm öğrenme alanı gibi sarmal yapıda organize edilmiş üst sınıflarda tekrarı olan bir öğrenme alanıdır.

Mekânsal bir sentez: Türkiye öğrenme alanı, bu öğrenme alanında öğrencilere yaşadığı alandan başlayarak, bölgemiz, ülkemiz ve ülkemizin bulunduğu jeopolitik ortamla ilgili coğrafi bilinç kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu anlamda ülkemizin konumu, doğal ve beşeri özellikleri, bölge özellikleri, içinde bulunduğu bölgesel ve küresel jeopolitik ortamlar ve ilişkilere ait konularla bulunduğumuz nokta ve dünyadaki yerimiz hakkında kazanımlar vermektedir.

Küresel ortam: bölgeler ve ülkeler öğrenme alanı; bu öğrenme alanında dünyayı anlama ve anlamlandırma amaçlanarak konular ele alınmıştır. Bu öğrenme alanında, küresel ortam ve ülkelerle ilgili ekonomik, kültürel stratejik ve jeopolitik boyutlar, karşılıklı ilişkiler ve bunların sonuçları, kıtalar ve okyanuslar, küresel ilişkiler, önemli özellikleri ile ön plana çıkmış ülkeler ve bölgeler, küresel etkiye sahip sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve çevresel örgütler, jeopolitik gerilim ve çatışma alanları işlenmektedir.

Çevre ve toplum öğrenme alanı; programın son öğrenme alanıdır. Bu öğrenme alanında çevre bilimi ve çevre konuları işlenerek öğrencilerin bu konuda tutum ve değerler kazanmaları amaçlanmıştır. Bu öğrenme alanında doğal kaynakların kullanımı, doğal afetler, çevre sorunları, yönetim ve planlama ile çevresel değişim işlenmektedir.

Tablo: 1**2005 Yılı Coğrafya Öğretim Programı'nda Öğrenme Alanları ve Kazanım sayıları**

Öğrenme Alanları	Kazanım Sayısı
Doğal Sistemler	15
Beşeri Sistemler	3
Mekânsal Bir Sentez: TÜRKİYE	7
Küresel Ortam: Bölgeler Ve Ülkeler	3
Çevre Ve Toplum	3

301. Doğal sistemler Öğrenme Alanı

Doğal sistemler öğrenme alanı 9. sınıf Coğrafya programında kazanım sayısı, içerdiği konular ve kapsadığı süre açısından en fazla üzerinde durulan öğrenme alanıdır. Bu durum özellikle 9. sınıf coğrafya programında ‘Doğal sistemler’ öğrenme alanının daha da önem kazanmasına neden olmaktadır. Bu öğrenme alanının içerisinde CDÖP’ ye göre doğa unsurları olan hava ve iklim, yer şekilleri, toprak, bitki ve sularla ilgili oluşum süreçleri, ilişkiler ve oluşan sistemler ve karşılıklı etkileşimlerin verilmesi amaçlanmıştır. Doğal sistemler öğrenme alanı konu olarak doğal ortam (doğal sistemlerin yeri), harita bilgisi, dünyanın oluşumu ve şekillenmesi (iç ve dış kuvvetler) konularını içermektedir. Bu öğrenme alanı 15 kazanımla desteklenmiştir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda açıklanan öğrenme alanları ile ABD öğretim programındaki öğrenme alanları birebir örtüşmektedir. ABD'deki öğretim programlarının öğrenme alanları için on sekiz standart belirlenmiştir. Bu standartlar ülkemiz programında net olarak belirtilmemiştir. Burada ABD'deki “Doğal Sistemler” öğrenme alanı için verilen standartlar iki başlık altında açıklanmıştır. Bunlardan birincisi, yeryüzündeki yayılımları şekillendiren fiziki şekillerin ne olduğunu bilme; ikincisi ise küresel ve yerel ölçekte ekosistemin özelliklerini bilip, mekânsal dağılışı hakkında yorumlar yapabilme bilgisini gerektirmektedir. Bu standartlardan birincisi “yeryüzündeki yayılımları (desenler) şekillendiren doğal oluşumları bilme”, ikincisi ise “yeryüzündeki ekosistemin karakter ve mekânsal dağılımını bilme” olarak verilmiştir (Taş, 2007, s.93).

Yeryüzündeki yayılımları (yerin yapısı) şekillendiren doğal oluşumları bilme standardı atmosferdeki oluşumları (iklim ve meteoroloji), litosferdeki oluşumları (levha tektoniği, mağmatizma), hidrosferdeki oluşumları (akıntılar ve su havzaları) ve biyosferdeki oluşumlar (bitki ve hayvan dağılışları) incelemektedir. Coğrafi bilgiye sahip birey fiziki oluşum süreçleri (yukarıdaki dört grupta toplanan) içerisi ve arasındaki etkileşimi anlayarak belirli temel soruları sorup cevaplarını alan, değişik seçimler yapmak zorunda kalacağını bilen ve gelecekteki olaylar hakkında akli tahmin yapan birey olmasını sağlayacaktır.

Yeryüzündeki ekosistemin karakter ve mekânsal dağılımını bilme olarak verilen standart doğal ortamlarda oluşan ekosistemlerin yeryüzündeki büyüklük, şekil ve karmaşıklık olarak değişik bölgeleri şekillendirdiğini, doğal yaşam ortamlarının doğal ve beşeri bütün elemanlarının birbirinden çok farklı fakat birbiri içerisine geçmiş ekosistemler olduğunu bilmelerini sağlayacaktır. Aynı zamanda bu ekosistemlerin şiddetli insan aktiviteleri karşısında kırılgan olduğunu, insan müdahaleleri sonucu dengesinin bozulabileceğini bu yüzden şimdiki ve gelecek nesillerin ekosistemlerin sahip olduğu doğal işlevin kritik rollerini anlamaları ve yaşam kalitelerini ona göre düzenlemeleri gerektiğini bilmelerini sağlayacaktır.

302. Kazanımlar

Öğrenme alanları, coğrafya standartlarını ve ders içeriklerini oluşturan kazanımlardan meydana gelir. Bu bağlamda kazanımlar “öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri, değer ve tutumları” (MEB, 2005, s.31) ifade eder. Öğrencide, eğitim yoluyla görülmesi gereken değişikliklerin ya da kazanılması gereken özelliklerin bir ifadesi olan ve geçmiş programlarda amaç veya hedef olarak belirlenen durum, yeni programda kazanımlar olarak ele alınmıştır (Çelenk, 2005, s.119). Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlemiş olduğu temel amaçlar dikkate alınarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur. Kazanımlarla ilgili düzen ve içerik coğrafya konularına uygun olacak şekilde gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Yeni programda, öğrencilerin ne bildiklerini ve ne yapabileceklerini

gösterebilmelerine ilişkin sınıflara göre detaylar ve uygulamalara yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Kazanım sürecinde şu boyutlar göz önüne alınmıştır (CDÖP, 2006, s.35):

- Çalışmaların genişliği (farklı mekânlar, farklı insan ve doğa süreçlerini birbiriyle ilişkili olarak genişleterek ele almak)
- Alan çalışmalarının ölçeği (yerelden başlayarak bölge ve ülkeler yoluyla uluslar arası ve küresel düzeye kadar farklı ölçeklerde çalışmak)
- Becerilerin kazandırılması
- Olayların karmaşıklığını açıklamak
- Genellemeleri kullanarak fikirleri kavramak ve çıkarımlar yapmak
- Uygulamada ve bilgi edinmede gerekli dikkati göstermek
- Farklı tutum ve değerleri de içeren sosyal, politik, ekonomik ve çevresel konularda farkında olmayı ve anlamayı sağlamak
- Atatürk ilkeleri ve cumhuriyetin kazanımlarını özümsemek

Kazanımlar seviyelere göre birbirini destekleyen sarmal ve bütünsel bir yapıdadır. Öğrenme alanları bir üst sınıfta tekrar edilmiş, fakat kazanımlar her sınıfta farklılaşarak ve bir öncekini temel olarak oluşturulmuştur. Kazanımların üst sınıflarda sayı olarak da farklılaştığı görülmektedir. Kazanımlar öğretim süreçlerinin içeriğini belirleyen temel unsurlardır. Başka bir ifade ile kazanımlara göre, eğitim-öğretim süreçleri planlanır. Sınıf içi sınıf dışı etkinlikler, konular, ölçme değerlendirme yöntemleri gibi öğretimsel işleri de kazanımlar belirler. Dolayısıyla kazanımlar derslerin temel taşı niteliğindedir. Sınırlılıklar ve öğretimdeki imkânlar da bunlara göre şekillenir. Kazanımlar öğrencilerde beklenen bilgi, beceri, değer ve tutumu ifade eden cümleler şeklindedir. Konular belirlenirken ve ders kurguları hazırlanırken kazanımları oluşturan bu üç unsur birlikte organize edilerek ders içerikleri oluşturulmalıdır. Kazanımlara göre içerik oluşturulması beklendiğinden, yeni programda konu sıralaması yapılmadığı görülmektedir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamasına rağmen kazanımlar ardışık olarak ele alınmıştır. Programda kazanımların ön gördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. CDÖP' ye göre öğretmen kazanımları gerçekleştirmesi koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunmuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerinin dikkate alarak,

uyarıcı ve pekiştireç unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Ayrıca çevresel etkiler ve öğrenci grubunun sözü edilen özelliklerine uygun şekilde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla konularının işleniş süreleri planlayabilir (CDÖP, 2005, s.6).

Kazanımların içeriğinde yer alan bilgi, beceri, değer ve tutum, öğretmen tarafından programda belirtilen açıklamalar dikkate alarak kurgu yapmalı ve dersler buna göre işlenmelidir. Bu öğretmen ve okul zümresince günlük ve yıllık planlara da yansıtacak şekilde organize edilmelidir. Bu bağlamda bir kazanımdan bir veya birkaç konu ve bununla ilgili beceri ve varsa değer-tutum kurgulanabileceği gibi kazanımlar birleştirilerek bir veya birkaç konu oluşturularak dersler işlenebilir. Örneğin, program kitapçığında “C.9.5. haritalar kullanarak Türkiye’nin iklimini etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur” ve “C.9.6. İklimle ait kanıtlardan yararlanarak Türkiye’de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur” (CDÖP, 2005, s.84). Yukarıda CDÖP tarafından örnek olarak verilmiş kazanımları ister tek tek analiz ederek isterse ortak bir şekilde ele alarak da içerik belirleyebilir. Programın bu özelliği sayesinde öğretmen aynı öğrenme alanında benzer özelliğe sahip bir veya birkaç kazanımını birleştirerek ders işleme olanağına sahip olmaktadır. Programda belirlenmiş konu sıralaması olmaması programın geleceği ve tasarladığı ve konuların oluşturulmasında güncelleme izini verdiğini gösterir. Programda tüm çağdaş ve önceki programlarda olduğu gibi coğrafi sıralanış takip edilmiştir. Böylece programda öğrenme alanının yeri sabitlenmiştir. Program kazanımlar noktasında esnekliğe izin vermesine rağmen öğrenme alanlarında buna müsaade etmemekte ve öğrenme alanlarının yerini değiştirilemez olarak vurgulamaktadır. Başka bir açıdan bakıldığında ise bu duruma göre öğrenme alanları sabit olduğundan kazanımlara göre serbest hareket etmek mümkündür. Bu özelliği ile Coğrafya öğretim programı, öğretmenlere ve okullara kendi imkânları ve yeterliliklerine göre önemli oranda serbestlik tanımaktadır. Böylece esnek ve öğretmenin kendini geliştirmesi ve yetkisini kullanmasını isteyen bir program niteliği de taşıdığı görülmektedir.

Coğrafya dersinin öğrenme alanlarının lise 9. sınıfta otuz bir, lise ikinci sınıfta otuz altı, lise üçüncü sınıfta kırk bir ve lise on ikinci sınıfta ise otuz dokuz olmak üzere toplam olarak yüz kırk yedi kazanım vardır Bunların bazıları tekrar niteliği taşımaktadır. Hepsi yapı sarmal olduğundan birbirinden bağımsız olarak ele alınmaz. Kazanımlar içerisinde

bilgi, beceri, değer ve tutumların ifade edildiği cümlelerdir. Dolayısıyla kazanımların içerisinde yalnızca bilgi değil beceri, değer ve tutum da yer almaktadır.

ABD’de programla ilgili altı öğrenme alanı belirlenmiş ve bu öğrenme alanlarına ait 18 standart geliştirilmiştir. Bizim programımızda yer alan öğrenme alanlarıyla ilgili kazanımların nasıl oluşturulduğu belirtilmemiştir (Taş, 2007, s.75). CDÖP’ da kazanımlar üzerinden ders planlarının yapılması gerekir. Yeni programda ders planları, öğretim sürecini bir ya da birkaç ders ya da kazanım için kısa vadede planlanması sürecidir. Yıllık planlar öğretim-öğrenim sürecinin genel bir haritasını verirken, ders planları her bir derste nelerin yapılacağını ayrıntılı olarak öğretmenlere sunmaktadır. Böylece ders planları öğrencinin öğrenmesini kolaylaştırmak ve düzenlemek için öğrenme etkinliklerini ayrıntılarla tasarlandığı yerdir. Ders planı hazırlanmadan önce öğrencilere hangi kazanımların (neyin kazandırılacağını) detaylı ortaya konması ve bununla ilgili etkinliklerin tasarlanması gereklidir (Öztürk, 2007, s.34). Ders planları tek bir kazanım için yapılabileceği gibi birbiriyle ilişkili birkaç kazanımın analiziyle de oluşturulabilir. Karakaş Özü’r’e (2007, s.91) göre kazanımın analizinde takip edilecek aşamalar şu şekilde sıralanır.

- Kazanım hangi bilgi, beceri, değer ve tutumları kapsamaktadır.
- Kazanım dersin işlenişi ile ilgili hangi sınırlamalar ve düzenlemeleri içermektedir.
- Kazanımda hangi ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanılabilir?
- Kazanım içeriğine uygun kurgu ve uygulama safhalarının belirlenmesi.

Öğretmen kazanımla ilgili bilgi, beceri, değer ve tutumların tespit ederek öğrencilerin büyüme ve gelişmesine dayalı bilişsel, duyuşsal ve psikomotor göz önüne alarak planlama yapması gerekir. Bilişsel alana dair kazanımı ortaya koyarken açıklamalar kısmındaki becerilerden ilgili beceri ya da beceriler seçilerek bu becerileri içeren etkinlikler uygulanır. Etkinlik yoluyla öğrencinin kazanımı edinmesi sağlanır. CDÖP’ de açıklamalar kısmında öğrencilere kazandırılması gereken değer ve tutumların hangi kazanımda edinilmesi gerektiği tam olarak belirtilmediği için öğretmenin kendisinin bunu belirlemesi gerekir. Öğretmenin artan sorumluluklarından biri de budur.

303. Beceriler

Beceri, öğrencilerde öğretim süresi boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerdir. Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiye olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plana çıkmıştır. Program geliştirme ile ilgili tüm yaklaşımlar bu merkezde şekillenmiş, dolayısıyla da eğitim ve öğretim sürecinde beceri kazandırmaya yönelik hedeflerde yer almıştır. Kişinin yatkınlık ve öğrenimine bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği olan beceri eğitimi son derece önemlidir. Eski programlarda bilgiye ağırlık verilmesinden farklı olarak yeni programın beceri ve değerleri önemsendiği görülmektedir. Bu amaçla programda öğrencilere kazandırılması amaçlanan değer ve beceriler belirtilmiş; öğretmene bu konularda bilgi verici açıklamalar yapılmış, değer ve beceri kazandırmayla ilgili uygulama sürecine dönük önerilerde bulunulmuştur. Öğrenme alanlarında doğrudan verilecek değer ve beceriler belirtilmiştir. CDÖP’nda diğer programlarda da verilen ortak becerilerin yanında coğrafyaya ait temel coğrafi becerilerin kazandırılması da esas amaçlardan biridir. CDÖP diğer derslerde de ortak olarak kabul edilen temel beceriler ile coğrafi becerileri öğretecek içerikte kurgulanmıştır.

Coğrafi beceriler; öğrencilerin yaşamlarında, mesleklerinde ve gelecekte de kullanabilecekleri niteliktedir. Coğrafya konularının büyük çoğunluğunda farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara bütünleştirilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler kazanımla birlikte verilmelidir. Coğrafya dersi için beceriler temel öğelerdendir. Programda beceriler basamaklandırılarak verilmiştir. Bu basamaklar sınıfta konularla ilişkilendirilerek verilmelidir. Ders planları kurgulanırken ilgili kazanımın öngördüğü beceriler, değer ve tutumlarda kurgulanarak konu ve etkinliklerle birlikte oluşturacaktır. Bu özelliği ile program coğrafya öğretimine beceri, değer ve tutum eğitimini de katmıştır.

Yukarıda verilen ortak beceriler kazanımlar analiz edilirken içeriğe uygun olarak kurgulanarak verilmeleri gerekir. Bu beceriler etkinlikle temayla birlikte veya işlenişte doğrudan verilebilir. Ders kurgusu yaparken öğretmen buna karar verecektir. Örneğin, “D.10.1. Kıtaların ve okyanusların konumsal önemini tarihsel süreçten örneklerle

değerlendirir” kazanımı kurgulandığında iletişim ve empati becerisi de bu içerikte doğrudan veya bir etkinlikle verilebilir. “C.11.2. Görsel materyallerden yararlanarak ülkemizdeki yer şekilleri ve arazi kullanımı arasındaki ilişkiyi analiz eder” kazanım işlenirken karar verme becerisi de bu kazanımla vurgulanarak içerik oluşturulabilir. Bu bağlamda ortak beceriler tüm derslerde kazandırılacak beceriler olduğundan kazanımlarla ilgili olanlar öğretmen tarafından belirlenerek coğrafi içeriğe uygun şekilde işlenecektir. Belirlenen bu beceriler coğrafya dersini oluşturan temel unsurlardır. Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar öğrenme alanının içeriğini oluşturan bu beceriler, diğer öğrenme alanlarının kazanımları oluşturulurken kazanımlarla ilişkili becerilerde tespit edilerek karşılına yazılmıştır. Bazen bir kazanıma birden fazla beceri yüklenmiştir (CDÖP, 2005, s.30).

304. Tutum ve Değerler

Coğrafi sorgulama yapmak CDÖP için son derece önemlidir. Doğa ve insan eksenini bir içeriğe sahip olan coğrafya, özellikle mekâna dair uygulamalar ve planlamalarda rehber olmayı amaçlar. Coğrafi sorgulama hem coğrafya bilimi hem de coğrafya eğitimi açısından son derece önemlidir. Çünkü coğrafi sorgulama yapabilecek yeterlilikte bireyler doğayla uyumlu yaşamda daha başarılı olabileceklerdir. Bu bağlamda günümüz dünyası için önemli olan doğayla uyumlu kalkınma (sürdürülebilir kalkınma) ve geleceği tasarlama da mümkün olacaktır. Coğrafi sorgulamayla öğrencilerde doğa ve insana yönelik olarak değer ve tutum kazandırmak da mümkündür.

CDÖP doğa ve insana yönelik olarak dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık, vatanseverlik, barış, estetik ve sorumluluk gibi değerlerle mekânsal özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet etme bilinci kazandıracaktır. Coğrafya dersi ile öğrencilerde vatan bilinci, toplumsal gelişim ve vatandaşlık bilinci de önemsenerken değer öğretimi pekiştirilmiştir. Böylece doğa ve insana yönelik tutumların programla geliştirilmesi amaçlanmıştır. Değer ve tutumlar kazanımlar kurgulanırken içeriğe uygun olarak öğretmen tarafından ilgili olanlar belirlenerek ders içeriği ile birlikte verilir. Örneğin, “D.10.3. Uluslar arası ulaşım hatlarının bölgesel ve küresel etkilerini sorgularlar” kazanımının içeriği oluşturulurken bilimsellik ve dayanışma ile ilgili de içerikte kurgu yapılabilir (CDÖP, 2006, s.34).

305. Önerilen Etkinlikler

Etkinlikler ders süresi içinde yer alan bazen sürecin tümünü bazen de bir kısmını kapsayan kurgulardır (Özür, 2007, s.110). Etkinlik çocukların kendi amaç ve gereksinimlerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumunu temsil etmektedir. Yeni programda yer alan yapılandırmacı öğrenme anlayışı; öğrenci öğrendiği yeni bilgileri, önceden öğrendiği bilgilerle bağlantı kurarak ve kendisine göre şekillendirerek öğrenmesini esas alan bir kuramdır. Hem bireysel hem de sosyal etkinlikler bilginin yapılandırılmasında önemlidir (Yurdakul, 2005, s.54). Öğretmenin etkinliğe dayalı ders işleme, coğrafi düşüncenin gelişmesi ve coğrafi bilinç kazanılmasına ve coğrafyanın daha iyi öğrenilmesini sağlaması açısından önemlidir. Öğrencinin öğrendiği bilgileri etkinlikler çerçevesinde yapılandırarak öğrenmesi, öğretmen tarafından, etkinlik temelli ders işleme olarak görülmelidir. Örnek bir etkinlik temelli ders işlemede derse hazırlayıcı uygulama yapılmalı (hazırlayıcı etkinliklerle başlanmalı), her kazanım için okul içi ve dışı etkinlikler hazırlanmalı ve kazanımın ilişkilendirildiği kavram ve becerilerle ilgili bilgiler etkinliklerle verilmelidir. Yapılandırmacılığın öğretimsel uygulamaları; akran grupları denetimindeki etkinliklerden, öğretmen tarafından başlatılan farklı türdeki çalışma gruplarına ya da öğrenme grupları gibi formal öğretimsel uygulamalara ve öğrenme üzerinde olumlu etkileri olan sınıf dışı etkinliklere kadar uzanan geniş bir çerçevedir.

Yeni CDÖP' nin öğrenme alanlarında yer alan kazanımları gösteren şemanın (Ek 4) orta sütunu etkinlik örneklerinin listelendiği yerdir. Bu kısımda her bir kazanım için kazanımları gerçekleştirmeye yönelik, öğretmene fikir verebilecek etkinlik örneklerine yer verilmiştir. Bunun yanında öğretmen daha değişik etkinliklerle kazanımların kazanılmasını sağlayabilir. Öğretmenin kendini geliştirmesi ve yenilemesi gereklidir. CDÖP diğer tüm yeni programlar gibi ders kitabı merkezli ders işleme alışkanlığına son vermeye çalışmakta, onun yerine öğrenci merkezli etkinliklerle ders anlayışını sınıf ortamına taşımaktadır. Ders kitabındaki etkinlikler öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Çimen, 2008, s.68). Bu durum aynı zamanda öğrencilerin eğlenerek ders işlemelerine neden olabilecek bir ortam hazırlamada öğretmene yardımcı olmaktadır (Ata, 2006, s.79). Çünkü coğrafya eğitimi sadece coğrafya bilen değil, bildiklerini uygulayan, iletişim kuran ve bunları yapmaktan haz duyan insanlar yetiştirmeyi hedeflemektedir. Öğrencinin aktif ve

zihinsel eylemleri ile öğrenmenin içinde olması bekleniyorsa bu yaklaşım benimsenmelidir.

Programda önerilen etkinlikler; farklı öğrenme biçimlerini dikkate alma ve öğrencilerde yaratıcılığı ortaya çıkarma amacı göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Program zamanla öğretmenlerin bu etkinlikleri geliştirmelerini öngörmektedir. Etkili bir öğrenme gerçekleşmesi için öğrenme süreci (Karabağ, 2006, s.65);

- Merak uyandırma ve planlama,
- Araştırma ve keşfetme,
- Çözümleme ve derinleştirme,
- Paylaşma ve yaşantıya uygulama basamaklarını içerecek şekilde düzenlenmiştir.

Programda yer alan etkinlikler, öğretmenin aktarımına dayanan geleneksel yaklaşımdan çok, programın dayandığı çoklu zekâ kuramı, aktif öğrenme gibi eğitsel temellere göre hazırlanmıştır. Böylece bireysel farklılıklar sadece kazanımlar için değil etkinlikler için de dikkate alındığı söylenebilir. Etkinlikler sınıf içi, sınıf dışı ve inceleme gezileri şeklinde gruplanmıştır. TTKB' nin öğretmenlerden uyguladıkları etkinlik örneklerini istemesi veya gönderilmesi için bir adres vermesi daha sonra bir etkinlik havuzu (e-portal) oluşturacağını sinyallerini vermektedir.

Öğretim sürecinde uzun planlamalar kadar, ders saatine göre yapılan planlamalar da oldukça önemlidir. Bu planlar çok daha ayrıntılı olmalıdır. Öğretmenlerin öğrenme-öğretme sürecindeki başarısı büyük ölçüde öğretim öncesi yaptıkları planlara bağlıdır (Yaşar, 2006, s.370). Öğretmenden beklenen, öğretilecek içeriği, öğrencilerin ve konunun özelliği göz önünde tutularak planlamak ve bu planı başarı ile uygulamaktır. Sınıfta imkânlarla, becerilere ve işlenecek konuyu özelliklerine göre ders planlanmalıdır. Bu planlamalardan önce kazanım analizleri yapılmalıdır. Daha sonra bu analizlere uygun, dersin gerektirdiği becerileri kazandıracak etkinliklere de planlarda yer verilmelidir. Bu yer verme aşamasında yani planlamada seçilecek etkinlik için kazanıma uygun olmasına özellikle dikkat edilmesi gereklidir. Etkinliğin öğrenci seviyesi ve çevre ile okul imkânlarına uygun olması gerekmektedir. Hedeflenen amaçlara uygunluğunun yanında kazanımın gerektirdiği becerilere de uygun olmalıdır. Tüm bu şartlar sağlayan etkinlikler

uygun etkinlikler olarak seçilmelidir. Bir dersin hedeflenen amaçlara ulaşması, önerilen etkinliklerin etkili biçimde uygulanmasına bağlıdır (Özcan, 2007). Ders esnasında öğrenciye kazanacağı kazanım hakkında bilgi verilmeli ve etkinlikle ulaşacağı düzey konusunda bilgilendirilmelidir. Etkinlik öğrencideki ön bilgileri ve hazır bulunuşçuluğu harekete geçirmeli ve ihtiyaç oluşturmalıdır. Etkinlik uygulamasının her basamağında, öğretmen tarafından öğrencilerin çalışmaları bireysel veya grup bazında değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Süreç temelli olan yeni programda etkinlik veya etkinlikler değerlendirmeye alınabilir. Sadece bu planlamanın önceden yapılması gereklidir. CDÖP gibi Sosyal Bilgiler programı da yenilenmiştir. Sosyal Bilgiler programıyla ilgili olarak Ata (2006, s.80) programın öğretmenlerin etkinlikleri geliştirmesini önerdiğini belirtmektedir. Böylece yukarıdaki şartları sağlayan ve kazanımlara ulaşma düzeyini yükseltecek etkinlikler öğretmenler tarafından oluşturulabilir.

Ders kitapları soyut olarak müfredat programında planlanan amaç ve hedeflerin, somut olarak kendini gösterdikleri materyallerdirler. Bu anlamda ders kitapları müfredatın içeriğini oluşturarak, öğretimin büyük bölümü ders kitaplarının içeriği ile belirlenir. Program için bu kadar önemli olan ders kitaplarının seçimiyle veya değerlendirmesiyle ilgili yapılan çalışmalarda içerdiği etkinlik uygulamalarına da ayrıca yer verilmiştir. Kabapınar (2006, s.365) yer vermiş olduğu ‘*nitelikli*’ ders kitabı ölçütleri ve seçimi formunda ders kitabındaki etkinliklerle ilgili olarak;

- Aynı konuya ilişkin farklı zeka alanlarına hitap edecek öğrenme etkinlikleri sunması,
- Etkinliklerin değişik öğretim yöntem ve tekniklerini işe koşacak şekilde farklılaşmasını,
- Etkinliklerdeki bireysel çalışmalar ile grup çalışmalarının dengeli şekilde dağıtılmasını,
- Etkinliklerin tüm becerileri geliştirecek şekilde olmasını,
- Etkinlikler için çalışma kitabında yeterli yerin ayrılmış olmasını değerlendirmeye almıştır.

Bu ölçüt yirmi maddeden oluşmakta ve etkinlikler beş maddesini oluşturmaktadır. Bu durum etkinlikler ders kitapları içinde önemli bir yere sahip olduğunu gösteren en önemli göstergelerdendir. Öğretmenler yeni programı 2005 yılından itibaren uygulamaları ve

MEB sitesinde örnek etkinliklere yer verilmesi önerilen etkinlikler dışında örnek etkinlikleri ulaşılması açısından oldukça önemlidir. Çünkü kazanımlara ulaşma düzeyinin yükseltilmesi için yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun hazırlanmış etkinlikler çok önemlidir.

40. Araştırmanın Amacı

Küreselleşen dünyada bilim ve teknolojideki gelişmelerle ortaya çıkan değişim sonucunda çağın gerektirdiği insan tipini yetiştirmek için, yeni bir eğitim modeline ihtiyaç duyulmuştur. Bu modele göre bilgi toplumunun bireyi, bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerini kazanmış olmalıdır. Yeni coğrafya öğretim programıyla öğrencilerin bu özelliklere sahip olabilmesi için kazanımlar belirlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Belirlenen kazanımlar programın temelini oluşturmaktadır. Bu kazanımlar sayesinde öğrencilerin hızla değişen çağa ayak uyduran, düşüncelerini ifade edebilen, problemler karşısında çeşitli çözüm önerileri getirebilen bireyler olmaları sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu tezin genel amacı; ortaöğretim okullarında uygulanmakta olan yeni “Coğrafya Öğretim Programı”nda yer alan kazanımların uygulanabilirliğini belirleyerek, kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilme düzeyi ile kazanımlara ulaşma düzeyinin öğretmen görüşlerine göre, çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

50. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları hakkında öğretmen görüşlerini nelerdir?

Alt Problemler

1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programında Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımların uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

2. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarının önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

3. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi hakkında öğretmen görüşleri nelerdir?

4. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımların uygulanabilirliği hakkında öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet süresine, öğrenim durumu ve görev yaptığı okul türüne göre görüşleri arasında bir fark var mıdır?

5. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarının önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi hakkında öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet süresine, öğrenim durumu ve görev yaptığı okul türüne göre görüşleri arasında bir fark var mıdır?

6. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi hakkında öğretmenlerin cinsiyetlerine, meslekteki hizmet süresine, öğrenim durumu ve görev yaptığı okul türüne göre görüşleri arasında bir fark var mıdır?

60. Araştırmanın Önemi

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında tüm dünyayı etkisi altına alan değişim ve bilgiyi türlü kaynaklardan edinen ve sürekli gelişimin bir aracı olarak gören öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışına geçilmesiyle birlikte eğitim alanında zorunlu değişikliklerin yapılması gündeme gelmiştir. Değişen bu eğitim anlayışının etkileri sonucu MEB’ da program geliştirme çalışmalarına başlanmış ve bu çalışmalar sonucu 2005 yılında coğrafya öğretim programı değişmiştir.

Değişen bu program taşıdığı felsefi yaklaşım ve program yapısı itibariyle işlevsel farklılıklara sahiptir. Coğrafya konularıyla ilgili öğrenme alanları belirlenmiş ve bu öğrenme alanlarıyla ilgili kazanımlar oluşturulmuştur. Öğrencide, eğitim yoluyla görülmesi gereken değişikliklerin ya da kazanılması gereken özelliklerin bir ifadesi olan ve geçmiş programlarda amaç veya hedef olarak belirlenen durum, yeni programda kazanımlar olarak

ele alınmıştır (Çelenk, 2005, s.119). Başka bir ifade ile kazanımlar, bilgi, beceri, değer ve tutumları içerir. Kazanımlar öğretim süreçlerinin içeriğini belirleyen temel unsurlardır. Ders planlamaları yapılırken hangi kazanım veya kazanımların ele alınacağı belirlenmelidir. Daha sonra kazanımlara ulaşmak için ise çeşitli etkinlikler planlanmalıdır. Etkinlikler ders süresi içinde yer alan bazen sürecin tümünü bazen de bir kısmını kapsayan kurgulardır (Özür, 2007, s.110). Etkinlikler hem sınıf hem de sınıf dışı olacak şekilde düşünülmelidir. Etkinlikler sayesinde örnek uygulamalar gerçekleştirilir. Yeni programın özelliği olan süreç değerlendirmesi yapılarak uygulanan etkinliklerin ölçme değerlendirme çalışmaları da planlamaya katılabilir. Kazanımlar etkinlikler sayesinde öğrenciye kazandırılmaktadır. Kazanım etkinlik ilişkisi çok iyi belirlenmelidir. Yeni programın öğretmenler için hazırlanan kılavuz kitabında ders için planlanacak etkinliklerin neyi amaçladığının çok iyi bilinmesi ve sınırlarının iyi çizilmesinin öneminin vurgulanması etkinliklerin önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Kuşkusuz belirtilen özellikleriyle çağdaş pedagojik bulgulara dayanan, toplumsal ve kültürel kalkınmayı hedefleyen bu programın başarısı kazanımların başarısına bağlı olduğuna göre kazanımların öncelikle uygulanabilir olması gereklidir. Programdan beklentileri temsil eden kazanımlar uygulanabilir ve önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilir özellikte olmalıdır. Programdaki kazanımlara ulaşma derecesinin yüksekliği programın verimliliğini belirler. Tüm bu şartlara sahip program ancak başarılı ve çağın ihtiyaçlarına cevap veren bir programdır.

Bu çalışma ile coğrafya öğretmenlerinin kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili görüşleri öğrenilecektir. Kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyleri ile kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili görüşlerine de yer verilecektir. Daha sonra bu boyutlarla ilgili öğretmenlerin karşılaştığı problemlere yer verilecektir. Bu bağlamda çalışma;

- Yeni programın kazanımlar boyutuyla ilgili olan çalışmalara katkı sağlayacağı,
- Coğrafya öğretmenlerinin, kazanımlar, etkinlikler boyutuyla ilgili bilgilerini ortaya koyacağı,
- Coğrafya öğretmenlerine kazanımlarla ilgili yeni bilgi ve açılımlar kazandıracığı,
- Kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili öğretmen görüşlerini ortaya koyacağı,

Orta öğretiminin Coğrafya müfredatı ile ilgili yapacağı değişikliklere yarar sağlayacağı,

MEB tarafından Coğrafya öğretmenleri ve kazanımlar ile ilgili çalışmalara katkı sağlayıcı olabileceği düşünülmektedir.

70. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma aşağıdaki varsayımlara dayalı olarak yürütülmüştür.

1. Elde edilen verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecesinin yüksek olduğu varsayılmıştır.
2. Veri toplama araçları araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek niteliktedir.
3. Coğrafya Dersi Dokuzuncu Sınıf Yeni Öğretim Programı'nın uygulamadaki etkililiğini ortaya koymak için, coğrafya öğretmenlerine anket ve mülakat uygulaması yapılmasının önemli olduğu varsayılmıştır.
4. Kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesinde öğretmen görüşlerinin gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

80. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

1. 2008–2009 Öğretim yılında uygulamaya sokulan coğrafya dersi 9. sınıf öğretim programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarının uygulanabilirlik, etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyleri ve kazanımlara ulaşma düzeyleri açısından araştırılmasıyla sınırlı olmuştur,
2. MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan ve 2008–2009 öğretim yılında 9. Sınıf yeni coğrafya öğretim programını uygulayan coğrafya öğretmenleriyle,
3. Alt problemlerde belirtilen konularla, ankette yer alan 38 soru ile mülakatta yer alan 10 soru ile sınırlıdır.
4. Programı uygulayan ve anket ve mülakatı yanıtlayan coğrafya öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
5. 2008–2009 Öğretim yılında Giresun İli, Merkez ve diğer ilçelerinde 84 coğrafya öğretmeni görev yapmaktadır. Bu okullarda görev yapan 77 coğrafya öğretmenine anket uygulanmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Gümüş (1993): “Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi” adlı çalışmasında coğrafya öğretim programlarının geçmişten günümüze takip ettiği seyri ele almış ve İzmir İlindeki bazı liselerde coğrafya öğretimi ilgili olarak öğretmen ve öğrenci görüşlerine başvurmuştur. Bu çalışma coğrafya müfredatının ele alınması ile ilgili olarak ulaşılan en eski müfredat çalışmalarından biri olması nedeniyle önemli bir çalışmadır.

Akyol (2000), “Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler ve Temel Sorunlar” isimli çalışmasında, liselerimizdeki coğrafya öğretim programları üzerinde durmuştur. Araştırmacı coğrafya dersleri için; bu dersin genel ve özel amaçlarını, öğretim ilke ve metotlarını, araç-gereçlerini kapsayan programların bugüne kadar yapılmamış olmasını bir sorun olarak görmektedir. Programda yapılan değişikliklerin çoğu kez yapıcı olmadığını hatta bir öncekini aratacak zaafllara sahip olduğunu belirtmiştir. Program ile ilgili olumsuzlukların ortaya çıkmasında; coğrafya bölümünü bitirmiş program geliştirme uzmanlarının bulunmamasının etkili olduğunu belirtmiştir.

Tanoba (2001), ‘Orta Öğretim 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programının Değerlendirmesi’ konulu araştırmasında coğrafya dersi öğretim programının coğrafya öğretiminde yetersiz kaldığı ve öğretmenlerin dersin işleniş sırasında yöntem zenginliğine gitmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Üçışık ve Sekin (2001), “Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım” isimli çalışmalarında; programlarda, coğrafi olaylar ile insan ilişkisini ön planda tutan çevre eğitimi konularının ağırlıklı olması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Ayrıca program için genel amaçların, coğrafyanın temel ilkeleri belirlendikten sonra ortaya koyulabileceği görüşünü belirtmişlerdir.

Taş (2002), “ABD ve Türkiye’nin Öğretim Kurumlarındaki Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması” isimli çalışmada, Türkiye’de, coğrafya’dan beklentileri ortaya koyacak ABD’nde yapılan “Milli Standartlar” benzeri bir çalışma olmadan, coğrafya eğitiminde istenilen seviyeye ulaşmanın zor olduğu dile getirilmektedir.

Aladağ (2003), ‘Ortaöğretimde Coğrafya Öğretmeni Profili ve Öğretmen Görüşleri Işığında Müfredat Değerlendirilmesi’ adlı çalışmasında cumhuriyetin kuruluşundan itibaren müfredat programlarını hakkında bilgi vererek, müfredatla ilgili öğretmen görüşlerini değerlendirmiştir. Ülkemiz coğrafya müfredat programının amaçlar, içerik ve öğrenme-öğretme süreçleri açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirerek, yeni müfredat oluşumu için önerilerde bulunmuştur.

Alım (2003), ‘Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersinin İçeriği ve Öğretim Süreci Hakkındaki Görüşleri’ adlı araştırmasında coğrafya öğretim programı ile ilgili olarak öğretmenler arasında asgari standardın yakalanamadığı, program ve uygulamalarında güncellik sorunu olduğunu belirtmiştir. Programın içeriğinin mevcut ders saati ile verilemeyeceği İçerikte güncellik sorunu olduğu ve öğretim teknolojilerinden daha sık yararlanılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Engin-Akbaş ve Gençtürk (2003), “I.Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Coğrafya Müfredat Programlarındaki Değişmeler” isimli çalışmalarında; günümüzde coğrafya öğretimi alanında yapılan program geliştirme çalışmalarının köklü ve yenilikçi olmadığı vurgulanmıştır. Geliştirilen programların büyük ölçüde birbirine benzediği üzerinde durulmuştur. Çalışmada, genel ve özel amaçların belirtildiği, öğretim yöntem ve tekniklerine, ders araç ve gereçlerine yer veren, öğretmen ve öğrenci kılavuz kitaplarının hazırlandığı ayrıntılı coğrafya öğretim programlarının yapılmasının gerekli olduğu ileri sürülmüştür.

Arı (2003), “Amerika Birleşik Devletleri’nde Coğrafya Eğitimi Reformu: Türkiye İçin Dersler” adlı çalışmasında coğrafya programları ve öğretimine yaşanan sorunların çözümü için, ABD’deki coğrafya reformundan yola çıkarak Türkiye’nin özel koşulları da göz önünde bulundurularak bazı hareket noktaları bağlamında coğrafyanın yeniden yapılandırılmasının önemini vurgulamaktadır. Bunlardan bazıları şunlardır: 1.Bölgesel ve Dünya liderliği için coğrafya önemlidir, 2.Öğretmenler ve öğretim üyeleri beraber çalışmalıdır, 3. Coğrafya eğitimi reformu için siyasal destek şarttır, 4. Kurumların önderliği önemlidir, 5. Konuların

değil, kavramların üzerinde durmak gerekir, 6.Coğrafyanın Türkiye’de yeterince önem kazanmamış konuları vardır.

Tomal (2004), “Türkiye İle Almanya’nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırılması” konulu çalışmasında Almanya’daki “gymnasium” (genel lise) türü okulların II. kademesinde uygulanan coğrafya öğretim programı ile ülkemizdeki “genel liselerin” coğrafya öğretim programlarını karşılaştırmıştır. Karşılaştırma, Almanya için Nordrhein-Westfalen eyaletinin coğrafya öğretim programı esas alınarak yapılmıştır. Tomal; “Eyalet ile ülkemiz coğrafya öğretim programları arasında amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve öğrenci başarısının değerlendirilmesi açısından önemli farklılıklar bulunmakta olduğunu belirterek önemli olanın bu farklılıklardan ve öğretmenlerimiz ile yapılan görüşmelerden faydalanarak liselerimiz için ideal programlar hazırlamak olduğunu vurgulamaktadır.

MEB (2005), Yeni coğrafya programını içeren öğretmenler için hazırladığı kılavuzda, uygulamaya konulan yeni coğrafya programı hakkında açıklamalar, coğrafyanın amaçları, programın uygulanması sırasında dikkat edilmesi gereken noktalara yer verilmiştir. Ayrıca, öğrenci merkezli yaklaşımların coğrafya dersinde daha iyi öğrenmenin sağlanması için mutlaka kullanılmasını önererek, buna uygun ölçme değerlendirme yöntemlerinin neler olduğu üzerinde durulmuştur. Buna ilaveten lise coğrafya derslerine öğrencilere kazandırılması gereken sekiz coğrafi beceri ve bu becerilerin hangi kazanımlarda verilmesi gerektiğini belirten bir listeye yer verilmiştir.

Ertürk-Girgin (2005), “Standartları Bakımından Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması “ konulu çalışmalarında hayat boyu öğrenme modellemesinin coğrafya’da anahtar olduğundan hareketle, mevcut okul programlarını bu açıdan karşılaştırmışlardır. İlk ve ortaöğretim öğrenme kategorileri çerçevesinde standartların belirlenmesi üzerine odakladıkları bu çalışmada eski müfredatın bunu sağlamaktan uzak olduğu görüşünü dile getirmektedirler. Bu çalışmada, farklı kıtalardan üç ülke ABD, İngiltere ve Avustralya ile Türkiye’deki coğrafya programlarının standartlar açısından karşılaştırılması yapılmıştır.

Aydın (2005), ‘Ortaöğretim Kurumlarında Coğrafya Dersi Öğretiminin Değerlendirilmesi’ adlı çalışmasını dört bölümden oluşturmuştur. Birinci bölümde, çağdaş coğrafyanın tanımı yapılmıştır. İkinci bölümde, öğretim programları hakkında genel bilgiler verilerek, şimdiye kadar geliştirilen coğrafya öğretim programları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde, öğretim

teknikleri hakkında genel bilgiler verilerek, ortaöğretim kurumlarında coğrafya öğretiminde kullanılması gereken öğretim teknikleri gözden geçirilmiştir. Dördüncü bölümde, coğrafya öğretmenlerine ve öğrencilere uygulanan anket çalışmalarının sonuçlarından faydalanarak, coğrafya öğretiminin öğretmen ve öğrenci gözüyle ortaöğretim kurumlarındaki yerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Öğretmen ve öğrencilere coğrafyanın tanımı ve içeriği, ortaöğretim coğrafya öğretim programları, kullanılan öğretim teknikleri, ders kitapları hakkında sorular yöneltilmiş, alınan cevaplar analiz edilmiş ve tespit edilen problemlere göre çözüm önerileri sunulmuştur.

İncekara (2006), “Türkiye’de ve Kanada’da Ortaöğretim Coğrafya Eğitim ve öğretiminin Müfredat, Metot ve Araç-Gereçler Açısından Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında her iki ülkedeki coğrafya eğitimini ilköğretimden üniversite sonrasına kadar olan süreçte öğretim programları, kullanılan yöntemler ile araç ve gereçler açısından karşılaştırmıştır. Kanada’daki uygulamaları inceleyen İncekara, daha iyi olan uygulamalar konusunda Türkiye’deki coğrafya eğitimi için önerilerde bulunmuştur.

Kızılcıaoğlu (2006), ‘Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler’ adlı çalışmasında coğrafya öğretim programının açıklamalarına, amaçlarına, öğrenme alanlarına, ölçme-değerlendirme ve tablolarına ilişkin eleştiriler ve öneriler sunulmuştur. Programın uygulanmasına yönelik açıklamalarda bazı eksiklikler olduğunu, bazı kazanımların genel amaçlar içerisinde yer almadığını, ölçme değerlendirme ile ilgili olarak daha ayrıntılı örnekler verilmesinin gereği üzerinde durmuştur.

Şahin (2006), “Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Görüşler ve Öneriler” adlı çalışmasında 2005 yılında uygulamaya konan yeni coğrafya öğretim programına eleştirel yönden yaklaşmıştır. Bu programın genel amaçları, kazanımları içeriği, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirmeyle ilgili ayrıntılı incelemelerde bulunmuş, yeni programın bazı konularda yenilikler getirmesine rağmen önemli eksiklikleri olduğunu belirtmiş ve bu yetersizliklerin ancak yeni bir programla düzelebileceğini belirtmiştir.

Artvinli (2007), ‘2005 Yılı 9. Sınıf Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programının Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi’ isimli araştırmasında coğrafya dersi öğretim programının öğretmenler açısından uygulanabilirlik düzeyi öğretmenler açısından programın

uygulama aşamasında değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmada, coğrafya öğretmenlerinin 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın geneli ve genel amaçları, kazanımlar, öğretme-öğrenme süreci ile ölçme ve değerlendirme boyutlarının uygulanabilirlik düzeyini “az” buldukları belirlenmiştir.

Özşavli (2007), ‘I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Türkiye’de Lisede Okutulan Coğrafya Dersi Müfredatında Yapılan Değişiklikler Ve Ülkemizdeki İle Amerika Birleşik Devletlerindeki Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması’ adlı çalışmasını dört bölümden oluşturmuştur. Birinci bölümünde 1941’den Günümüze kadar uygulanan müfredat programları ve bu programların özellikleri anlatılmıştır. İkinci bölümde, ülkemizde ve ABD’de coğrafya öğretiminde uygulanan metotlar ve kullanılan araç-gereçler açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ABD’de ki coğrafya öğretimi hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü ve son bölümde ise Türkiye’deki coğrafya öğretimi ile ABD’de ki coğrafya öğretimi karşılaştırılmıştır.

Taş (2007), “Coğrafya Eğitiminde Standartlar” adlı çalışmada coğrafya biliminin bize kazandırdıkları, Coğrafya dersi öğretim programları, günümüze kadar uygulanan öğretim programlarının açıklamalarını yapmış yeni programdaki öğrenme alanları, coğrafi beceriler ve yaklaşımlar üzerinde durmuş, coğrafyanın öğrenme alanlarını ve coğrafyadaki öğrenme alanlarında tespit edilen ve ABD’de kullanılan standartlar hakkında bilgi vermiştir.

Karabağ ve diğerleri (2007) “Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi” adlı çalışmalarını, coğrafya dersi öğretim programının uygulanmadan önce yaşanan ve uygulamasında ortaya çıkan veya çıkabilecek sorunlara çözüm noktasında yol gösterebilmek amacıyla ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada coğrafyanın gelişimi, içeriği ve eğitimi üzerinde durmuşlar, coğrafya dersi öğretim programı ve coğrafya eğitiminde yaşanan öğrenme-öğretme süreci hakkında bilgi vermişlerdir. Bu kitapta coğrafya eğitiminde kullanılan öğretim materyalleri, eğitim ve bilgi-iletişim teknolojileri hakkında bilgi vererek coğrafya eğitiminde yeni kullanılacak olan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarını örneklendirerek açıklamışlardır. Ayrıca yeni programla ilgili olarak programın önündeki engeller ve programı uygulayacak coğrafya öğretmenlerinin mesleki sorumlulukları hakkında açıklamalarda bulunmuşlardır.

Akkuş (2008), ‘Coğrafya Dersi Öğretim Programının (2005) Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi’ adlı çalışmada yeni programın amaçlarına, içeriğine, yöntemine,

ölçme-değerlendirme ve geliştirme boyutlarına yönelik görüşlerini, programın öğrencilere bilgi, beceri, değerler ve tutumların ne kadar kazandırılabilmesine yönelik görüşlerini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bunun yanında coğrafi uygulama ve becerilerin uygulanabilirliğini, kazanımların gerçekleştirilmesinde okul içi ve okul dışındaki olaylardan programın amaçları doğrultusunda faydalanmanın önemi hakkında öğretmen görüşlerine de çalışmasında yer vermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilecektir. Bilimsel araştırmalarda objektif ve sübjektif yaklaşımlar açıklanacak ve kısaca karşılaştırılacaktır. Daha sonra eğitim araştırmaları ve betimsel yöntem hakkında bilgi verilecektir. Araştırmanın evreni, örneklem, pilot çalışması, veri toplama araçları ve analizleri ile ilgili bilgiler de bu bölümde belirlenecektir.

30. Metodoloji, Metot ve Teknik

Araştırma demek, araştırmada ileri sürülen sonuçlara ulaşmayı sağlayacak bilgilerin bir araya getirilerek bilimsel yöntemlerle çözümlenip yorumlanması demektir. Araştırma, bir olay olgu ya da kişiyi anlamak, geliştirmek ve sonuçta bilimsel bilgi elde etmek amacıyla bilimsel kurallara uygun, sistematik bir inceleme olarak da tanımlanmıştır (Ekiz, 2003, s.3). Bilimsel çalışmada yürüten araştırmacılar özerkliğe ve bilimsel özgürlüğe sahip olsalar da ortaya koyacakları bilginin topluma ve insana faydalı olmasından ve gerekli bilgilendirmelerin yapılmasından da sorumludurlar. Bilimsel bilginin insana fayda getirmesi, doğruluğunun kanıtlanabilmesi, yani test edilebilir olması gereklidir. Bunun için araştırmacılar bilimsel bilgi elde edebilmek için bilimsel yöntem çerçevesinde metot ve teknikler uygulamakla yükümlüdürler. Yöntembilim veya metodoloji, araştırmalarda kullanılan metot ve teknikleri ve bunları kullanmada uyulacak prosedürleri içeren alana denir. Bu bakımdan metodoloji, metot ve tekniği kapsayıcıdır. Metodoloji, metot ve teknikleri betimlemek, analiz etmek, bunların sınırlılık ve kaynaklarını tespit ederek hipotez ve sonuçlarını açıklığa kavuşturmak, böylece bilimsel çalışma sürecini izlemek ve açıklamaktır. Metot; araştırılan konuyla ilgili olarak açıklama, yorumlama ve tahmin etmeyi sağlayacak veri toplama yaklaşımları olarak tanımlanmıştır (Ekiz, 2003, s.7). Metot, kullanıldığı alanlara göre farklı anlamlar kazanabilmektedir; felsefi açıdan, bilimlerin gerçeklere ulaşabilmek için kullandıkları zihinsel çabayı ifade ederken; bir olay karşısında alınan tutum olarak metot ise, olayın incelenmesi ve anlaşılması için gereken

yaklaşım organizasyonu olarak tanımlanır. Teknik de metot içerisinde kullanılan araçlardır. Metot belli bir sorunu çözmek için kullanılan yol olarak ele alınırsa bu yolda bizi sonuca getirecek araçlar da teknik olacaktır. Metodoloji, metot ve tekniği kapsayıcı olarak araştırmaya giden tıkalı yolları açan önemli bir bilim dalıdır. Metodoloji, araştırma metot ve tekniklerini inceleyerek; dayandığı varsayımları, yararlılıkları, sınırlılıkları ve uygulama koşullarını belirler, gerektiğinde yeni metot ve teknikler geliştirir. Böylece bilimsel araştırma sürecinin anlaşılmasına ve uygulanmasına yardımcı olur (Karasar, 1995, s.76).

300. Metodolojide Objektif ve Sübjektif Yaklaşımlar

Bilimin ve bilimsel araştırmaların temelinde iki temel felsefi görüş yer almaktadır. Bunlardan birincisi pozitivist anlayışın yansıması olan, gerçekler arasındaki ilişkileri bulmak için daha çok istatistiksel yöntemlerin kullanıldığı, sonuçların sayısal olarak ifade edildiği ve bulgular üzerinde genellemeler yapılan objektif yaklaşımdır. Sübjektif yaklaşım ise yaşayan varlıkların davranışlarını kalıplaştırmayan, bireylerin iç dünyasıyla ilişkili olan ve belirli konular hakkında bireysel farklılıkları ortaya koymaya çalışan yaklaşımdır. Bu görüşlerden 19. yüzyılda yaygın olarak kullanılarak bilim çevrelerine hâkim olan yaklaşım objektif yaklaşımdır. Ancak özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra bu yaklaşıma hem ontolojik, hem de epistemolojik eleştiriler getirilmiş ve yerini sübjektif yaklaşıma bırakmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.48).

Objektif yaklaşımda sadece gözlemlenebilen, kontrol edilebilen deneysel durumlar ile ulaşılan araştırma sonuçları güvenilir olarak kabul edilir. Bu nedenle insanı doğru bilgiye ulaştıran yöntemler deney ve gözleme dayalı, sonuçları istatistik yollarla (nicel bir şekilde) açıkça ortaya konulabilen yöntemler olarak kabul edilir. Bu da daha çok doğa bilimlerinde (fen bilimleri) mevcuttur. İnsan ve sosyal durumları da aynı yöntem ile inceleyen bu yaklaşımda gözlenebilen davranış ve olaylar ele alınmıştır. Bu nedenle sosyal bilimler açısından davranışların nedenlerine dair derinlemesine araştırmalar bu yaklaşım çerçevesinde yapılamamıştır. Sübjektif yaklaşım ise derinlemesine araştırmalar yaparak insan ve davranışlarını ortaya koymaya çalışır. Bunu yaparken daha çok görüşme, anket, örnek olay vb. teknikler kullanır. Evrensel bir doğruya ulaşmak yerine belli bir olay ya da toplumla ilgili doğruya ulaşmayı hedefler.

İnsan davranışlarının tahmin edilebileceğini kabullenen ve genellemeler yaparak evrensel kurallar ortaya koymaya çalışan objektif yaklaşım daha çok tümevarım ve yanlışlaşabilirlik/doğrulanabilirlik prensipleriyle hareket eder (Çepni, 2005, s.11). Sübjektif yaklaşımda ise genelleme yapma çabası yoktur. İnsanların olaylar hakkındaki görüşlerini, deneyimlerini, bakış açılarını ortaya koymak için derinlemesine çalışmalar yapar, insanın iç dünyasını araştırmaya çalışır. Bir olayın belli bir yönünü ayrıntılarıyla incelemeye çalışır (Çepni, 2005, s.13). Objektif yaklaşımda kalıplaşmış sosyal gerçeklerin varlığı üzerinden bireyin davranışları incelenmeye çalışılır. Sübjektif yaklaşımda ise bireylerin kendi yorum ve yaşayış tarzları ön plana çıkar, kalıplaşmış sosyal gerçeklere şüpheyle bakılır (Çepni, 2005, s.13). Böylece sübjektif yaklaşımlarda büyük kuramlar ve tek doğrunun egemen olduğu anlayışa karşın özne merkezli ve çoğulcu bir anlayış ön plana çıkar (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.48). Eğitim araştırmalarında araştırılan konuya göre hangi yaklaşım doğrultusunda hareket edileceği belirlenir. Araştırmacı yapacağı araştırma doğrultusunda, konunun açılım ve doğasına uygun olan yaklaşımı benimseyerek kullanacağı yöntem ve teknikleri belirler, uygular ve analizlerini yaparak sonuca ulaşır. Eğitim araştırmalarında her iki yaklaşımdan yararlanılarak yapılan çalışmalar son zamanlarda yaygınlaşmıştır. Özellikle öğretmenlerin yaptıkları çalışmalar açısından hem nicel hem de nitel veri analizlerinin yapıldığı objektif ve sübjektif yaklaşımların belli yönlerinin birleştirilerek uygulandığı çalışmaların yapılması görüşü ağır basmaya başlamıştır (Çepni, 2005, s.15).

301. Eğitim Araştırmalarında Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Eğitim araştırmalarında hem objektif hem de sübjektif yaklaşımın getirdiği açılımlardan ya da her ikisinden birden faydalanılabilir. Yapılan araştırmanın konusu ve niteliğine bağlı olarak hangi yaklaşımdan, yöntem ve teknikten yararlanılacağı belirlenerek araştırma yürütülür. Eğitim araştırmaları yürütülürken kullanılacak yaklaşım, yöntem ve tekniklerin araştırmanın konusu ve amacına uygun olmasına, uygulanabilir ve ekonomik olmasına dikkat edilmelidir. Eğitim araştırmalarında kullanılan yöntemler; deneysel, tarihsel ve betimsel yöntem olarak sıralanmaktadır. Bu araştırmada kullanılan yöntem betimsel olduğundan aşağıda betimsel yöntem ve bu yöntem içerisindeki araştırma teknikleri hakkında bilgi verilecektir.

302. Betimsel Araştırma Yöntemi

Verilen bir durumu aydınlatmak, standartlar doğrultusunda değerlendirmeler yapmak ve olaylar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılan; incelenen durumu derinlemesine ortaya koymaya yönelik araştırmalara betimsel araştırmalar denir (Çepni, 2005). Betimsel analiz yönteminde veriler temalara göre özetlenip yorumlanır. Neden-sonuç ilişkileri belirlenerek temalar birbirleriyle ilişkilendirilir. İleriye dönük tahminler yapılır. Betimsel araştırmalar sosyal dünya hakkında nicel bilgiler üretirler ve insanlar ile sosyal dünyayı betimlerler. Betimsel araştırma yöntemi açıklama ya da keşfetme amacı ile kullanılabilir. Betimsel araştırmalarda incelen konu ya da nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi tanınmaya çalışılır. Konu ya da nesneyi değiştirme, etkileme çabası içinde olunmaz. Önemli olan mevcut durumu en uygun biçimde gözleyip belirlemektir (Karasar, 1995, s.184). Karasar, betimsel yöntemi, tarama modeli olarak adlandırmaktadır. Bazı araştırmacılar ise tarama (survey) tekniğini, betimsel araştırma yönteminin bir tekniği olarak ele almaktadırlar (Ekiz, 2003, s.20).

Betimsel araştırmalarda evrene ulaşmak bazen mümkün olmaz. Bu durumlarda seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılarak bu örneklem üzerinden evrene yönelik genellemeler yapılır. Betimsel araştırmaların en büyük avantajlarından biri, davranışa, tutum ve inançlara, karakteristiklere, beklentilere, kişisel sınıflandırma ve bilgiye yönelik sorular sorulabilir olmasıdır.

Araştırma için hazırlanan sorular evreni temsil ettiği düşünülen örneklem grubuna sorulur ve alınan cevaplarla hipotezler test edilerek sonuca ulaşılır. Bilimsel araştırmaların iki temel yönü bulunmaktadır: bunlar, betimleme ve açıklamadır. Betimleme; olgular ve olgular arasındaki ilişkileri saptama, sınıflama, kaydetme gibi işlemleri içerir. Açıklama ise; betimlenmiş olguları ve bunlardan ortaya çıkan sonuçları genellemeler yolu ile bilimsel yollarla ifade edebilmektir. Dolayısı ile betimsel araştırma yönteminde mevcut durum derinlemesine ortaya konmaya çalışılır ve bu durum üzerinden genellemeler yaparak bilimsel gerçeklere ulaşılır.

Betimsel araştırma sürecinde araştırılan konuyla ilgili doğal şartlar bozulmadan, incelenen ortamda herhangi bir değişiklik yapılmadığından araştırmalar yürütülebildiği için birçok araştırmacının bu yöntemi tercih ettiği belirtilmektedir (Çepni, 2005, s.15).

Betimsel araştırma yöntemi sosyal bilimlerde çok sık kullanılan bir araştırma yöntemidir ancak aynı zamanda kolaylıkla hatalı ya da değersiz bilgiler üretebilir bir araştırma yöntemidir. İyi bir betimsel araştırma, düşünme ve çaba gerektirir. Betimsel araştırma yöntemi güncel konuları ele alır. İncelenen konu hakkında mevcut durum nedir, neredeyiz, ne yapmak istiyoruz, neler oluyor, nasıl oluyor gibi sorular sorarak sonuca ulaşmaya çalışır. Bir olayı derinlemesine inceleme olanağı vermesi de bu araştırma yönteminin tercih edilme nedenlerinden biridir.

Betimsel araştırma türleri ile ilgili genel bir uzlaşma bulunmamaktadır (Ekiz, 2003). Aşağıda belirtilen araştırma türleri (teknikleri ya da yöntemleri) betimsel araştırma yönteminin alt dalları olarak ele alınmaktadır.

- Survey (tarama) araştırması
- Özel durum araştırması
- Geliştirme araştırmaları
- Karşılaştırma araştırmaları
- Etnografik araştırmalar
- Değerlendirme araştırmaları
- Aksiyon araştırmaları
- Fenomenografik araştırmalar

303. Veri Toplama Teknikleri

Bilimsel araştırmada araştırmacının konusu ve amacına göre belirlenen yöntem içerisinde birçok teknik kullanılabilir. Araştırma konusu ve amacı belirlendikten sonra hangi yöntemin ve bu yöntem içerisinde de araştırmacıyı amaca ulaştıracak ne tür araçların kullanılacağı belirlenir (Ekiz, 2003, s.55). Yapılan herhangi bir araştırmada kullanılan tekniklere göre çeşitli kaynak ve yollarla veriler elde edilirler. Kullanılacak veri toplama araçları araştırmacının konu ve amacının yanı sıra veri kaynağının durumu ile araştırmacının imkânlarına da bağlıdır.

Araştırmada veri deyince akla, araştırmacının amacına ulaşmak için gerekli olan kanıtlar gelir (Karasar, 1995, s.132). Veriler gözlenen ve kaydedilen şeyler olup bunların incelenmesi, analiz edilmesi sonucunda bilimsel bilgiler elde edilir. Veriler olgusal veriler, yargısal veriler; birincil ve ikincil veriler şeklinde çeşitli sınıflamalara tabi tutulmaktadır. Olgusal veriler nesnelirler; yargısal veriler ise kişisel yargılara dayalı olduğundan sübjektiftirler.

Teknik; herhangi bir sanatın, üretimin ya da çalışmanın gerektirdiği işlem, uzmanlaşmış türden bir davranış veya uzmanlık becerisi olarak tanımlanmıştır. Veri toplama teknikleri ise araştırmacının belirlediği yöntem doğrultusunda araştırmacının konusu, amacı ve araştırmacının imkânlarına bağlı olarak belirlenen bilgi elde etme yolları ve araçları olarak karşımıza çıkmaktadır. Veriler anket, mülakat, gözlem, literatür taraması, meta analiz yapılarak toplanabilir (Çepni, 2005, Ekiz, 2003, Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada veri toplamak için anket ve mülakat tekniği kullanılmıştır.

31. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini 2008–2009 eğitim öğretim yılında Giresun il merkezi ve ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan 84 coğrafya öğretmeni oluşturmaktadır.

32. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme ise bu evrenden ulaşılabilen 77 coğrafya öğretmeninden oluşmaktadır.

33. Araştırmada Kullanılan Anket ve Geliştirilmesi

Araştırmada kazanımların uygulanabilirliği, kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilme düzeyi ve kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili öğretmenlerin bilgi, sorun, görüş ve önerilerini öğrenmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu hazırlanması için konuyla ilgili literatür taranmıştır. Taramalar sonucu ilgili literatür içerisinde yer alan Eyüp Artvinli' nin yapmış olduğu “2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya

Öğretim Programı: Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi” ile Niyazi Kürşat Özcan tarafından yapılan “Yapılandırmacı Eğitim Programına Göre 9. Sınıf Coğrafya Derslerinde Etkinliklerin Amacına Ulaşma Düzeyi Hakkında Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı çalışmaların anketlerinin benzer alt problemler içerdiği görüldüğü için bu anketlerden yararlanılmıştır. Daha sonra uzman görüşleri ile öğretmen görüşlerinden de yararlanılarak araştırmacı tarafından açık uçlu soruları da içeren 38 maddelik beşli Likert tipi “öğretmen görüşleri” anketi oluşturulmuştur. Oluşturulan anket uzmanların görüş ve eleştirileri doğrultusunda son şekli verilerek pilot çalışmaya uygun hale getirilmiştir.

34. Araştırmada Kullanılan Mülakat ve Geliştirilmesi

Araştırmada, alınan cevapları daha ayrıntılı ve anlamlı hale getirmek ve anlaşılmayan noktaları aydınlatmak için yarı yapılandırılmış bir mülakat formu geliştirilmiştir. Bu formun geliştirilmesinde anketten elde edilen bilgilerin güvenilirliğini test etmek ve anketten elde edilen bilgileri derinleştirmek amacı da etkili olmuştur. Mülakat formu 10 sorudan oluşturulmuştur. Mülakatla Coğrafya öğretmenlerinin kazanımların uygulanabilirliği, kazanım etkinlik ilişkisi hakkındaki bilgi ve düşünceleri ile kazanımlardan ulaşılamayan kazanımlar öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda kazanımların uygulanabilirliği, etkinlikler hakkındaki düşünceleri ve uygulamada karşılaştıkları güçlükler gibi sorular sorulmuştur.

35. Araştırmanın Pilot Çalışması

Hazırlanan anket ve mülakatın araştırmanın amacına uygunluğunu belirlemek ve geçerliliğini artırmak amacıyla pilot çalışması yapılmıştır. Hazırlanan formlar uzman akademisyenlerin tavsiyeleri ışığında hazırlanmış, danışman hocanın da onayı alınarak şekillendirilmiştir. Giresun ili dışında MEB’na bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan beş coğrafya öğretmenine anket internet yoluyla uygulanmıştır. Anketin yapısal iç geçerliğine ilişkin Cronbach Alfa katsayısı değeri 0,73 olarak bulunmuştur. Anketin 15 gün arayla test tekrar test güvenirliliği 0,96 olarak $p < 0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Tüm bu bulgular hazırlanan anketin geçerlik ve güvenirliliğinin yüksek olduğunu ve araştırmada veri toplamak amacıyla kullanılabileceğini göstermektedir. Pilot çalışma sonucuna dayanarak anket ve mülakata son şekli verilmiştir.

36. Araştırmanın Veri Toplama Süreci

Geliştirilen anket formu Giresun iline bağlı okullara bizzat araştırmacı tarafından uygulaması yapılmak üzere ulaştırılmıştır. Katılımın yüksek olması için uzaklık nedeniyle ulaşılamayan okullara telefon açılarak ilgili coğrafya öğretmeninin mail adresi alınarak iletişim kurulmuştur. Mülakat için ise öğretmenlerden nöbet görevi veya boş oldukları günler seçilerek randevu alınmıştır. Yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından yazılı olarak not tutularak ve teyple kaydı alınarak gerçekleştirilmiştir.

37. Anketin Analizi

Araştırmada coğrafya öğretmenlerinin “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımları hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacı ile kullanılan anket orta öğretim kurumlarında çalışan 77 Coğrafya öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma için hazırlanan anket açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşmuştur. Anketi cevaplayan öğretmenler açık uçlu soruları kendi düşünceleri doğrultusunda yazılı olarak cevaplamışlardır. Araştırmada toplanan verilerin analizinde dört farklı istatistiksel analiz uygulanmış olup bu analizler bilgisayarda SPSS for Windows 12.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Bu analizler aşağıda verilmiştir.

1. Frekans ve yüzde
2. Aritmetik ortalama
3. Mann-Whitney U testi
4. Kruskal-Wallis

Aritmetik ortalama en yaygın kullanılan merkezi eğilim ölçüsüdür. Aritmetik ortalama; bir veri setindeki tüm değerlerin toplamının, o serideki veri sayısına bölünmesiyle elde edilir. İki örneklem grubu arasındaki ortalamalar açısından fark olup olmadığını araştırmak için t testi kullanılır. Araştırmada cinsiyeti bayan olan katılımcıların sayısı 30'dan aşağı olduğu için t testin nonparametrik eşdeğeri olan Mann-Whitney U testi uygulanmıştır. İki veya daha fazla ortalama arasında fark olup olmadığı ile ilgili hipotezi test etmek için Varyans analizleri kullanılır. Araştırmamızda yer alan, örneğin okul türünde genel lise öğretmen sayısının 24 olması nedeniyle, (gözlerdeki katılımcı sayılarının 30'dan aşağı

olması durumu) tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) nonparametrik eşdeğeri olan Kruskal Wallis testi uygulanmıştır.

Uygulanan Likert tipi ölçek beşli değerlendirme şeklinde hazırlanmış olup buna yönelik olarak aralıklar olumludan olumsuzu doğru seçeneklere ayrılarak analiz için uygun hale getirilmiştir. Ortalama karşılaştırmalara esas olmak üzere; 4.21–5.00 “Tamamen Katılıyorum”, 3.41–4.20 “Katılıyorum”, 2.61–3.40 “Kısmen Katılıyorum”, 1.81–2.60 “Katılmıyorum”, 1.00–1.80 “”Tamamen Katılmıyorum şeklinde puanlandırılmıştır. Aralık sınırlarının hesaplanması aşağıda verilmiştir.

Aralık sınırlarının hesaplanması:

$$\text{Aralık sayısı} = 5 - 1 = 4$$

$$\text{Aralık katsayısı} = 4 : 5 = 0,80$$

$$1,00 + 0,80 = 1,80$$

$$1,80 + 0,80 = 2,60$$

$$2,60 + 0,80 = 3,40$$

$$3,40 + 0,80 = 4,20$$

38. Mülakatın Analizi

Araştırmada anketin yanı sıra coğrafya öğretmenlerinin “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği, kazanımlar için önerilen etkinliklerle ilgili düşüncelerini ve kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili düşüncelerini daha derinlemesine öğrenmek ve anketten elde edilen bilgilerin güvenilirliğini daha da artırmak amacıyla yarı yapılandırılmış bir mülakat kullanılmıştır. Hazırlanan mülakatla öğretmenlere on açık uçlu soru sorulmuş, yapılan görüşmeler kayıt cihazı ve araştırmacı tarafından not tutma yolu ile kaydedilmiştir. Mülakat yoluyla toplanan verilerin analiz ve yorumlanmasında sürekli karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. Sorulara verilen cevaplar sıklık ve benzerliklerine göre kategorize edilerek her soru için frekans ve yüzdeler belirlenmiştir. Ayrıca mülakatlardaki bazı cevaplar kaynak kişinin adı verilmeksizin, değiştirilmeden ‘öğretmen A’ şeklinde tanımlanarak, tırnak içinde mülakattan elde edilen bulgular kısmında kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde anket ve mülakatla ulaşılan bulgular analiz edilerek ortaya konmuştur. Bu bölümde anket ve mülakattan elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilerek açıklanmıştır. Anket ve mülakatla ulaşılan bulgular; “ anketten elde edilen bulgular” ve “mülakattan elde edilen bulgular” şeklinde ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

40. Anketten Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde anketten elde edilen bulgular analiz edilmiştir. Her soru için yüzde ve frekanslar tespit edilerek belirtilmiştir. Anketten edilen bulgular ayrıca grafiklerle ifade edilmeye çalışılmıştır.

400. Anketten Elde Edilen Kişisel Bilgilerle İlgili Bulgular

Bu bölümde katılımcılara cinsiyetleri, mezun oldukları eğitim kurumu, çalıştıkları eğitim kurumu ve meslekteki çalışma sürelerini belirlemeye yönelik dört soru sorulmuştur. Sorulardan elde edilen bu bulgular şu şekildedir:

Tablo: 2

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>CİNSİYET</i>	<i>FREKANS</i>	<i>YÜZDE (%)</i>
Bayan	8	10.4
Erkek	69	89.6
TOPLAM	77	100

Araştırmanın kişisel bilgiler kısmının ilk sorusu olan ‘cinsiyetiniz’ sorusuna verilen cevaplar tablo 2’te gösterilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan 77 katılımcıdan 8’i bayan

ve 69'u erkektir. Bayanlar katılımcı toplamının % 10,4'ünü oluştururken erkeklerin oranı %89,6 olmuştur.

Tablo: 3
Katılımcıların Öğrenim Durumu'na Göre Dağılımı

<i>ÖĞRENİM DURUMU</i>	<i>FREKANS</i>	<i>YÜZDE (%)</i>
Eğitim Enstitüsü	2	2.6
Fen Edebiyat Fakültesi	14	18.2
Eğitim Fakültesi	58	75.3
Lisans Üstü	1	1.3
Doktora	2	2.6
TOPLAM	77	100

Araştırmanın kişisel bilgiler kısmının üçüncü sorusu katılımcıların eğitim durumları ve mezun oldukları kurumu tespitle ilgilidir. Ankette mezuniyet durumu ile ilgili eğitim enstitüsü, fen edebiyat fakültesi, eğitim fakültesi, lisansüstü ve doktora seçenekleri verilmiştir. Katılımcılardan 2'si eğitim enstitüsü, 14'ü fen edebiyat fakültesi, 58'ü eğitim fakültesi, 1'i lisansüstü mezunu olduğunu belirtmiştir. İki katılımcı ise doktora seçeneğini işaretleyerek doktora yaptıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların eğitim durumlarının oransal dağılımına bakıldığında; % 2,6'sının eğitim enstitüsü, % 18,2'sinin fen edebiyat fakültesi, %75,3'ünün eğitim fakültesi, %1,3'ünün lisansüstü, % 2,6'sının ise doktora yaptıkları görülmektedir.

Anket formunun birinci bölümündeki dördüncü soru çalışılan kurum türü ile ilgilidir. 77 katılımcıdan 24'ü genel lisede, 18'i Anadolu lisesi, 9'u Çok programlı lise, 1'i ise fen lisesinde çalıştığını belirtmiştir. Çalışılan kurum türü ile ilgili oranlara bakıldığında; katılımcıların % 31,2'sinin genel lisede, % 23,3'ünün Anadolu lisesi, % 11,7'sinin Çok programlı lise, %1,3'ünün ise Fen lisesinde çalıştıkları görülmektedir.

Tablo: 4
Öğretmenlerin Çalıştıkları Okul Türlerine Göre Dağılımı

<i>ÇALIŞILAN KURUM TÜRÜ</i>	<i>FREKANS</i>	<i>YÜZDE (%)</i>
Genel Lise	24	31.16
Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi Dahil)	18	23.37
Çok Programlı Lise	9	11.68
Meslek Lisesi (Anadolu Türü Dahil)	20	25.97
Fen Lisesi	1	1.29
Diğer	5	6.49
TOPLAM	77	100

Tablo: 5
Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı

<i>ÇALIŞMA SÜRESİ</i>	<i>FREKANS</i>	<i>YÜZDE (%)</i>
0- 5 yıl	3	3.8
6-10 yıl	15	19.5
11-15 yıl	13	16.9
16-20 yıl	26	33.8
21-25 yıl	10	13
26 yıl ve yukarı	10	13
TOPLAM	77	100

Birinci bölümün üçüncü sorusu katılımcıların çalışma sürelerine yöneliktir. 77 öğretmenden 3'ü 0–5 yıl arasında mesleki tecrübeye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 15'i 6–10 yıl arası; 13'ü 11–15 yıl arası; 26'sı 16–20 yıl arası, 10'u 21–25 yıl arası ve 10'u da 26 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahiptir. Bu verilere göre oransal olarak öğretmenlerin % 3,8'i 0–5 yıllık; %19,5'i 5–10 yıllık, % 16,9'u 11–15 yıllık, %33,8'i 16–20 yıllık, % 13'ü 21–25 yıl ve %13'ü de 26 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip oldukları görülmektedir.

401. Doğal Sistemler Öğrenme Alanının Kazanımlarının Uygulanabilirlik, Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ve Kazanımlara Ulaşma Düzeyiyle İlgili Bulgular

Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirlik, etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ve kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili bulgular ayrı başlıklar altında ele alınmıştır.

4010. Kazanımlarının Uygulanabilirliği ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliğine ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde “*Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarının*” uygulanabilirliğine ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.35$) olup, “**Kısmen Katılıyorum**” düzeyine denk geldiği görülmektedir.

“Okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını destekleme” durumuna öğretmenlerin % 40’ı “Kısmen” ve % 48’i “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.47$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklediğini belirttikleri söylenebilir.

“Coğrafya dersinin genel amaçlarına uygunluğu” durumuna öğretmenlerin % 5,2’si “katılmıyorum”, % 29’u “kısmen katılıyorum” ve % 65’i “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.64$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının coğrafya dersinin genel amaçlarına uygun olduğunu belirttikleri söylenebilir.

Tablo: 6

Kazanımlarının Uygulanabilirliğine İlişkin Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları		Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		\bar{X}
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
1.1	Okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklemektedir.	-	-	9	11,7	31	40,3	29	37,7	8	10,4	3,47
1.2	Coğrafya dersinin genel amaçlarına uygundur.	-	-	4	5,2	23	29,9	47	61,0	3	3,9	3,64
1.3	Mevcut koşullarda kazanılmaktadır.	3	3,9	11	14,3	35	45,5	23	29,9	5	6,5	3,21
1.4	Açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterlidir.	1	1,3	12	15,6	37	48,1	25	32,5	2	2,6	3,19
1.5	Öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygundur.	4	5,2	14	18,2	31	40,3	24	31,2	4	5,2	3,13
1.6	Öğrenci seviyesine uygundur.	1	1,3	10	13,0	32	41,6	29	37,7	5	6,5	3,35
1.7	Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kazandırabilecek niteliktedir.	-	-	6	7,8	36	46,8	33	42,9	2	2,6	3,40
1.8	Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek niteliktedir.	-	-	2	2,6	26	33,8	26	33,8	4	5,2	3,42
1.9	Öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek niteliktedir.	1	1,3	2	2,6	36	46,8	34	44,2	1	1,3	3,38
1.10	İşleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirilmişlerdir.	2	2,6	9	11,7	26	33,8	38	49,4	2	2,6	3,38
Boyutun aritmetik ortalaması \bar{X}		3,35										

“Mevcut koşullarda kazanılma” durumuna ilişkin coğrafya öğretmenlerinin % 3,9’unun “Hiç katılmıyorum”, % 14,3’ünün “Katılmıyorum”, % 45,5’inin “kısmen katılıyorum” ve % 37’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama \bar{X} =3.21 (Kısmen katılıyorum)

düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının mevcut koşullarda kısmen kazanıldığını belirttikleri söylenebilir.

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının “Açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 48’inin “Kısmen” ve % 36’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.19$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin yarıya yakını dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede kısmen yeterli olduğunu belirtirken % 36’sının ise dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede tamamen yeterli olduğunu belirtmektedir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede kısmen yeterli olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygun” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 40’ının “Kısmen” ve % 36’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.13$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğrenci hazır bulunuşçuluğuna kısmen uygun olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Öğrenci seviyesine uygun” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 42’sinin “Kısmen” ve % 45’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.35$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğrenci seviyesine kısmen uygun olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 47’sinin “Kısmen” ve % 46’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.40$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının coğrafya dersinin

öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kısmen kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 58’inin “Kısmen” ve % 39’unun “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.42$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının coğrafya dersinin öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri söylenebilir..

“Öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 47’sinin “Kısmen” ve % 46’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının “İşleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirilme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 34’ünün “Kısmen” ve % 52’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğunun dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının işleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirildiği görüşünde olduğu söylenebilir.

4011. Coğrafya Öğretmenlerinin Kazanımların Uygulanabilirliği ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili öğretmenlerin diğer sorun, görüş ve önerilerine ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

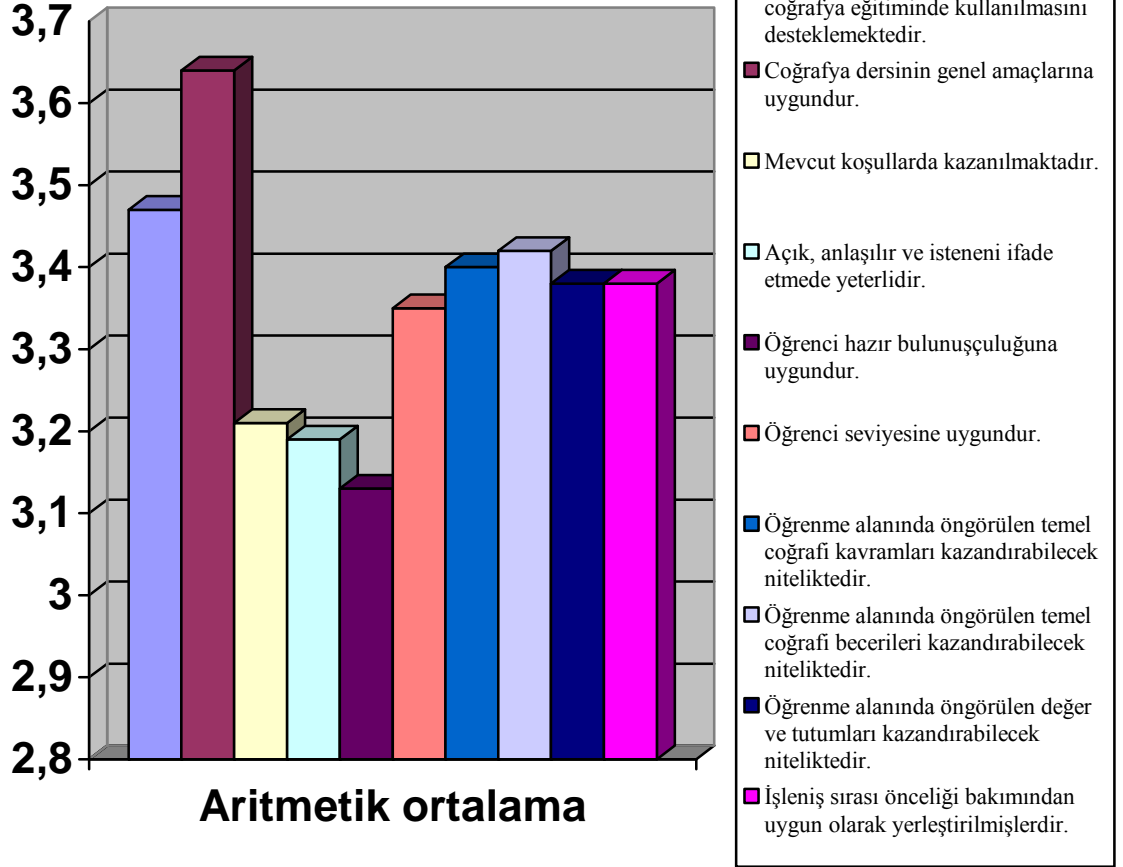
Tablo: 7
Öğretmenlerin Kazanımların Uygulanabilirliği ile İlgili Diğer Sorun Görüş ve Önerileri

Kazanımların ayrıntılı ifade edilmesi gereklidir	n	1
	%	4,5
Kazanımların kazandırılması için ders kitabında görsel temaların daha iyi düzenlenmesi gereklidir	n	2
	%	9,1
Mevcut fiziki şartların düzenlenmesine ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanması gereklidir	n	3
	%	13,6
Ders kitabının yeniden düzenlenmesi gereklidir	n	3
	%	13,6
Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun hale getirilmelidir	n	2
	%	9,1
Kazanımların sayısı çok fazladır	n	3
	%	13,6
Ders süresi yetersizdir	n	3
	%	13,6
Bazı konulara üst sınıflarda yer verilmelidir	n	1
	%	4,5
Kazanımların yapılandırılması gereklidir	n	1
	%	4,5
Müfredat öğrenciyi internet ortamı olan yerlere gitmek zorunda bırakmaktadır	n	1
	%	4,5
Kazanımlar için öğretmenlere ayrıntılı hizmet içi kurs düzenlenmelidir	n	2
	%	9,1
Toplam	N	22
	%	100,0

Tablo incelendiğinde dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili öğretmenlerin % 13,6'sı “Mevcut fiziki şartların düzenlenmesine ve öğretmenlerin teknolojiyi kullanması gereklidir”, “Kazanımların sayısı çok fazladır”, “Ders süresi yetersizdir” şeklinde sorun, görüş ve önerilerini belirtmişlerdir.

Grafik: 1

Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının Kazanımlarının Uygulanabilirliğine İlişkin Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri

4012. Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Bulgular ve Yorum

Kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili bulgular tablo 8’de verilmiştir. Tablo 8 incelendiğinde “*Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili*” durumuna ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.18$) olup, “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyine denk geldiği görülmektedir.

“Kazanımlarının tamamı için etkinlik örneklerinin” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 44’ünün “Kısmen” ve % 46’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımlarının tamamı için etkinlik örneklerinin kısmen olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Kazanımlarının tamamı için önerilen etkinlikler uygulanabilir özellikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 40’ı “Kısmen” ve % 36’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.12$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımlarının tamamı için önerilen etkinliklerin kısmen uygulanabilir özellikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Kazanımları için önerilen etkinlikler konunun anlaşılması için yeterli” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 43’ünün “Kısmen” ve % 33’ünün “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.05$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımları için önerilen etkinlikler konunun anlaşılması için kısmen yeterli olduğunu belirttikleri söylenebilir.

Tablo: 8
Öğretmenlerin Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Görüşleri

<i>Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili</i>		<i>Hiç Katılmıyorum</i>		<i>Katılmıyorum</i>		<i>Kısmen Katılmıyorum</i>		<i>Katılıyorum</i>		<i>Tamamen Katılıyorum</i>		\bar{X}
		<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	
1.1	<i>Kazanımlarının tamamı için etkinlik örnekleri vardır.</i>	1	1,3	7	9,1	34	44,2	32	41,6	3	3,9	3,38
1.2	<i>Kazanımlarının tamamı için önerilen etkinlikler uygulanabilir özelliktedir.</i>	1	1,3	18	23,4	31	40,3	25	32,5	2	2,6	3,12
1.3	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler konunun anlaşılması için yeterlidir.</i>	2	2,6	18	23,4	33	42,9	22	28,6	2	2,6	3,05
1.4	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler programın öngördüğü yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmıştır.</i>	-	-	10	13,0	35	45,5	31	40,3	1	1,3	3,29
1.5	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencinin öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır.</i>	2	2,6	6	7,8	34	44,2	34	44,2	1	1,3	3,34
1.6	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel kavramları tanımlarını sağlayacak özelliktedir.</i>	-	-	11	14,3	40	51,9	24	31,2	2	2,6	3,22
1.7	<i>Önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel becerileri kazandıracak niteliktedir.</i>	-	-	8	10,4	42	54,5	26	33,8	1	1,3	3,62
1.8	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler uygulamalarında 2 ders saati yeterlidir.</i>	-	-	26	33,8	36	46,8	9	11,7	6	7,8	1,94
1.9	<i>Kazanımları için önerilen yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenlerim.</i>	-	-	11	14,3	25	32,5	37	48,1	4	5,2	3,44
1.10	<i>Kazanımlarına yönelik etkinliklerde, amacına ulaşıp ulaşılmadığına yönelik ölçme değerlendirme çalışmaları yaparım.</i>	2	2,6	8	10,4	24	31,2	36	46,8	7	9,1	3,49
Boyutun aritmetik ortalaması \bar{X}		3,18										

“Kazanımları için önerilen etkinlikler programın öngördüğü yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak hazırlanma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 46’sının “Kısmen” ve % 42’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.29$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımları için önerilen etkinliklerin programın öngördüğü yapılandırıcı yaklaşıma kısmen uygun hazırlandığını belirttikleri söylenebilir.

“Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencinin kendi öğrenmelerini kolaylaştırma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 44’ünün “Kısmen” ve % 46’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.34$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencinin kendi öğrenmelerini kısmen kolaylaştırdığı görüşündedir.

“Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel kavramları tanımalarını sağlayacak özellikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 52’sinin “Kısmen” ve % 34’ünün “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.22$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak farklı mesleki hizmet süresindeki öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel kavramları tanımalarını kısmen sağlayacak özellikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel becerileri kazandıracak nitelikte” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 55’inin “Kısmen” ve % 35’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.62$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak farklı mesleki hizmet süresindeki öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında önerilen etkinliklerin öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel becerileri kazandıracak nitelikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Kazanımları için önerilen etkinlikler uygulamalarında 2 ders saatinin yeterli” olma durumuna ilişkin öğretmenlerin % 34’ünün “Katılmıyorum”, % 47’sinin “Kısmen” ve % 20’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=1.94$ (Katılmıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında kazanımları için önerilen etkinlikler uygulamalarında 2 ders saatinin yeterli olmadığını belirttikleri söylenebilir.

“Kazanımları için önerilen yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenleme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 33’ünün “Kısmen” ve % 53’ünün “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.44$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğunun dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında kazanımları için önerilen yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenledikleri söylenebilir.

“Kazanımlarına yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde, amacına ulaşım ulaşılmadığına yönelik ölçme değerlendirme çalışmaları yapma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 31’i “Kısmen” ve % 56’sı “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.49$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımlarına yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde, amacına ulaşım ulaşılmadığına yönelik ölçme değerlendirme çalışmaları yaptığını belirttikleri söylenebilir.

4013. Öğretmenlerin Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili öğretmenlerin diğer sorun, görüş ve önerilerine ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo incelendiğinde dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili öğretmenlerin % 41’i “Etkinliklerin yapılandırılmacı eğitime göre yeniden yapılandırılması gereklidir” ve % 23’ü

“Etkinliklerin mevcut sürede uygulanabilir hale getirilmesi gereklidir” sorun, görüş ve önerilerini belirtmişlerdir.

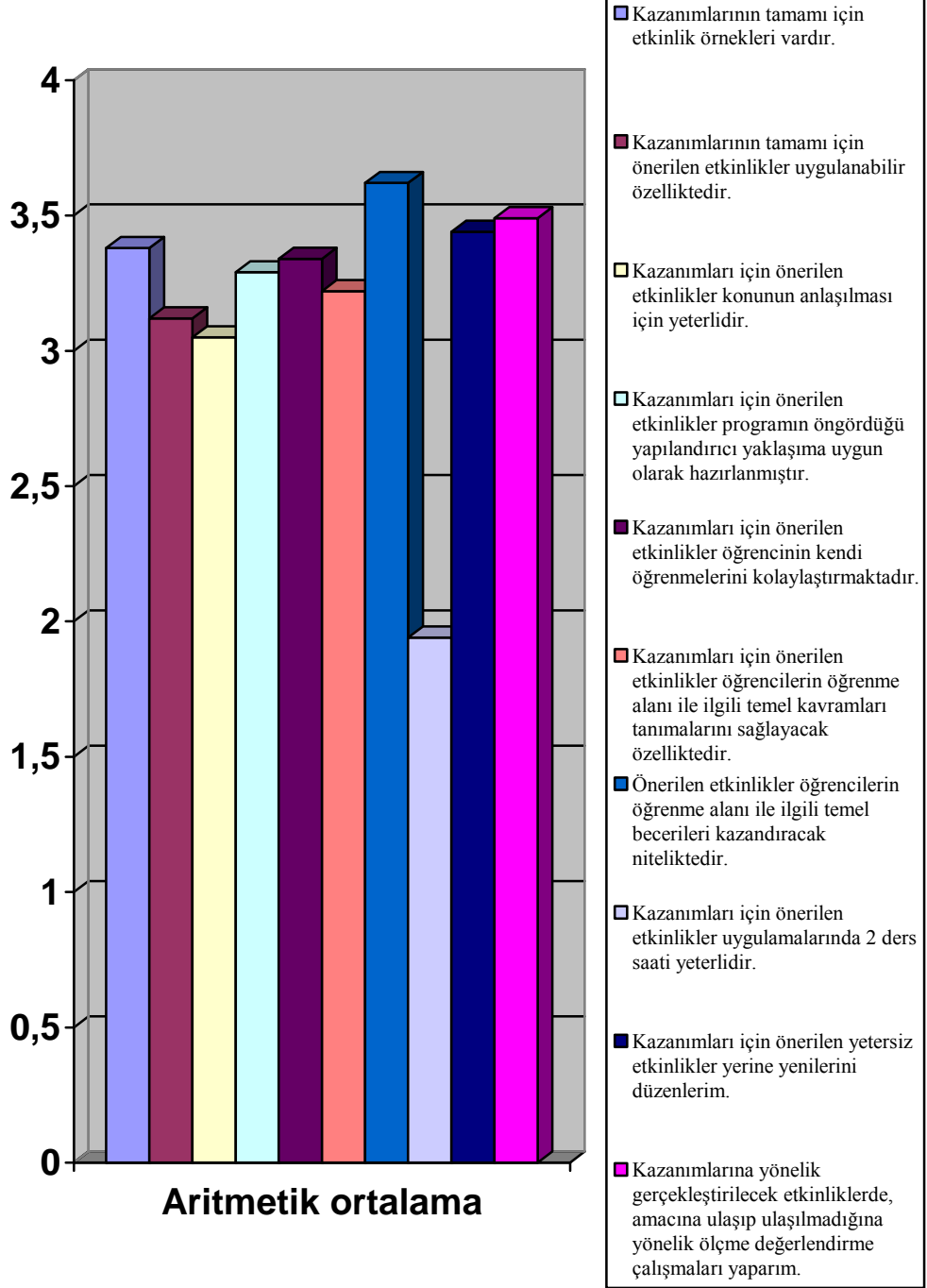
Tablo: 9

Coğrafya Öğretmenlerinin Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Sorun, Görüş ve Önerileri

Etkinliklerin yapılandırılmacı eğitime göre yeniden yapılandırılması gereklidir	n	9
	%	40,9
Etkinlikler için yapılandırılmacı eğitime uygun yeni bir ders kitabı hazırlanması gereklidir	n	2
	%	9,1
Etkinliklerin mevcut sürede uygulanabilir hale getirilmesi gereklidir	n	5
	%	22,7
Etkinlikleri gerçekleştirebilmek için çevresel faktörler yetersiz olduğundan istenilen amaca ulaşamamaktadır	n	1
	%	4,5
Etkinlikler kazanımlara uygun değildir	n	3
	%	13,6
Etkinlikler için kitaplara bilgi aktarılması gerekir	n	1
	%	4,5
Toplam	N	22
	%	100,0

Grafik: 2

Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi ile İlgili Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri

4014. Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Bulgular ve Yorum

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi ile ilgili coğrafya öğretmenlerinin görüşleri ile ilgili bulgular Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10 incelendiğinde “*Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların ulaşılabirliği*” durumuna ilişkin coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin ortalaması (\bar{X} =3.55) olup, “**Katılıyorum**” düzeyine denk geldiği görülmektedir.

“Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 43’ünün “Kısmen” ve % 57’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama \bar{X} =3.64 (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırdığını belirttikleri söylenebilir.

“Doğayı oluşturan dört temel ortamdaki yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirleme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 30’unun “Kısmen” ve % 66’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama \bar{X} =3.73 (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğayı oluşturan dört temel ortamdaki yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirlediğini belirttikleri söylenebilir.

“Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 46’sının “Kısmen” ve % 47’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama \bar{X} =3.42 (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırma yaptığını belirttikleri söylenebilir.

Tablo: 10
Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Bulgular ve Yorum

<i>Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili</i>		<i>Hiç Katılmıyorum</i>		<i>Katılmıyorum</i>		<i>Kısmen Katılmıyorum</i>		<i>Katılıyorum</i>		<i>Tamamen Katılıyorum</i>		\bar{X}
		<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	<i>n</i>	<i>%</i>	
1.1	<i>Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.</i>	-	-	1	1,3	33	42,9	36	46,8	7	9,1	3,64
1.2	<i>Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.</i>	-	-	3	3,9	23	29,9	43	55,8	8	10,4	3,73
1.3	<i>Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.</i>	1	1,3	5	6,5	35	45,5	33	42,9	3	3,9	3,42
1.4	<i>Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.</i>	-	-	5	6,5	36	46,8	29	37,7	7	9,1	3,49
1.5	<i>Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.</i>	-	-	-	-	30	39,0	38	49,4	9	11,7	3,73
1.6	<i>Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir</i>	-	-	1	1,3	33	42,9	36	46,8	7	9,1	3,64
1.7	<i>Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını iklim kuşaklarının oluşumuna etkilerini yorumlar.</i>	1	1,3	-	-	33	42,9	39	50,6	4	5,2	3,58
1.8	<i>Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.</i>	-	-	1	1,3	30	39,0	42	54,5	4	5,2	3,64
1.9	<i>Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.</i>	-	-	1	1,3	33	42,9	37	48,1	6	7,8	3,62
1.10	<i>Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.</i>	-	-	4	5,2	38	49,4	33	42,9	2	2,6	3,43
1.11	<i>Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.</i>	-	-	6	7,8	40	51,9	27	35,1	4	5,2	3,38
1.12	<i>Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.</i>	3	3,9	4	5,2	34	44,2	31	40,3	5	6,5	3,40
1.13	<i>Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.</i>	2	2,6	6	7,8	38	49,4	28	36,4	3	3,9	3,31
1.14	<i>İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.</i>	1	1,3	2	2,6	29	37,7	37	48,1	8	10,4	3,64
1.15	<i>İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.</i>	1	1,3	3	3,9	28	36,4	41	53,2	4	5,2	3,57
Boyutun aritmetik ortalaması \bar{X}		3,55										

“Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 47’sinin “Kısmen” ve % 48’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.49$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt etme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 39’unun “Kısmen” ve % 61’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.73$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin tümü dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt ettiğini gözlemişlerdir.

“Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 43’ünün “Kısmen” ve % 57’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.64$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirdiğini gözlemişlerdir.

“Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlama” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 43’ünün “Kısmen” ve % 57’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.58$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumladığını belirttikleri söylenebilir.

“Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 39’unun “Kısmen” ve % 60’ının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel

ortalama $\bar{X}=3.64$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin büyük çoğunluğunun dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirdiğini belirttikleri söylenebilir.

“Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 43’ünün “Kısmen” ve % 56’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.62$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırdıklarını belirttikleri söylenebilir.

“Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgulama” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 49’unun “Kısmen” ve % 46’sının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.43$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin çoğunun dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorguladıkları görüşündedirler.

“Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 52’sinin “Kısmen” ve % 40’ının “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında kısmen çıkarımlarda bulduklarını belirttikleri söylenebilir.

“Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterme” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 44’ünün “Kısmen” ve % 47’sinin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel

ortalama $\bar{X}=3.40$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kısmen kanıtlar gösterebildiğini gözlemişlerdir.

“Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklama” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 49’unun “Kısmen” ve % 40’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.31$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin tümü dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programında öğrencilerin jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek kısmen açıklayabildiklerini belirttikleri söylenebilir.

“İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklama” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 38’inin “Kısmen” ve % 59’unun “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.64$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin tümünün dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğrencilerin iç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklayabildiklerini belirttikleri söylenebilir.

“İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırma” durumuna ilişkin öğretmenlerin % 36’sının “Kısmen” ve % 58’inin “Katılıyorum” ve “Tamamen katılıyorum” yanıtını verdikleri görülmektedir. Bu maddeye ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.57$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleşmiştir. Sonuç olarak öğretmenlerin tümü dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının öğrencilerin iç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırabildiklerini belirttikleri söylenebilir.

4015. Öğretmenlerin Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Önerileri

Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre diğer sorun, görüş ve önerilerine ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

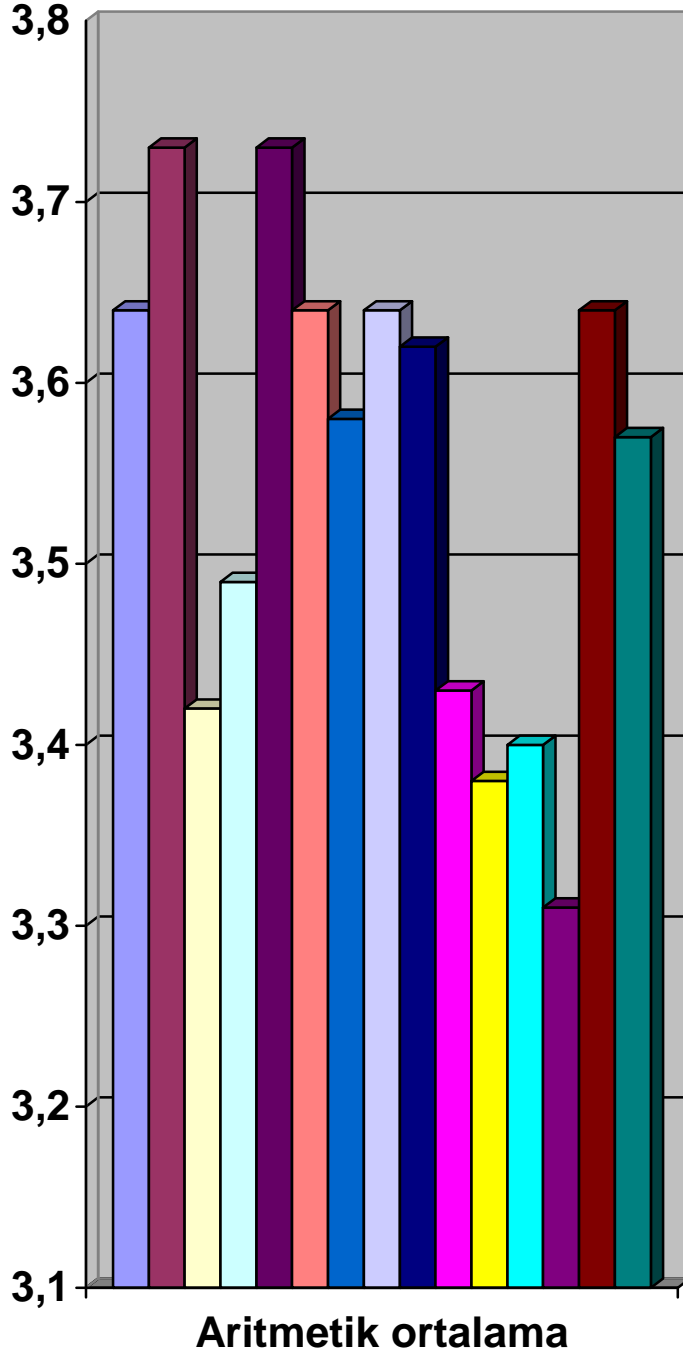
Tablo: 11
Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Diğer Sorun, Görüş ve Öneriler

Kazanımların gerçekleşmesi için okulun fiziki şartları yeniden düzenlenmelidir	n	2
	%	9,1
Öğrencilerin derslere hazırlıksız gelmeleri kazanımları edinilmesini zorlaştırmaktadır	n	2
	%	9,1
Kazanımlar yeniden yapılandırılmalıdır	n	2
	%	9,1
Sınıfların kalabalık olması kazanımların edinilmesini zorlaştırmaktadır	n	3
	%	13,6
Ders süresi kazanımların edinilmesi için yetersizdir	n	4
	%	18,2
Konuların karmaşıklığı kazanımların edinilmesini zorlaştırmaktadır.	n	2
	%	9,1
Konuların yoğunluğu kazanımların edinilmesini zorlaştırmaktadır	n	1
	%	4,5
Öğretmenlere kazanımlar için hizmet içi kurs düzenlenmelidir	n	1
	%	4,5
Kazanımların ilerleyen sınıflarda tekrarının olması güzel bir uygulamadır	n	1
	%	4,5
Etkinlik kazanım ilişkisi yeniden yapılandırılmalıdır	n	1
	%	4,5
Bu program sayesinde öğrenciler kazanımları edinebilmektedir	n	1
	%	4,5
Çevre gezileriyle kazanımlar daha iyi edinilebilir	n	1
	%	4,5
Kazanımların edinilebilmesi için ders kitaplarının yanında teknolojik yeniliklere de yer verilmelidir	n	1
	%	4,5
Toplam	n	22
	%	100,0

Tablo incelendiğinde dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili öğretmenlerin % 18'i “Ders süresi kazanımların edinilmesi için yetersizdir” ve % 14’ü “Sınıfların Kalabalık olması kazanımların edinilmesini zorlaştırmaktadır” şeklinde sorun, görüş ve önerilerini belirtmişlerdir.

Grafik: 3

Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile İlgili Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri

- Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.
- Doğayı oluşturan dört temel ortamdaki doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.
- Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.
- Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.
- Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir.
- Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlar.
- Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.
- Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.
- Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.
- Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Dünyanın tektonik oluşumdaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.
- Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.
- İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.
- İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.

402. Doğal Sistemler Öğrenme Alanının Kazanımları ile İlgili Coğrafya Öğretmenlerinin Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Coğrafya öğretmenlerinin cinsiyetlerine, mesleki hizmet sürelerine ve görev yaptıkları okul türüne göre aralarında görüş farklılığı olup olmadığını belirten bulgulara yer verilmiştir.

4020. Coğrafya Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programına İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorum

Erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programına ilişkin aralarında görüş farklılığı olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmıştır (Tablo 12).

Tablo: 12

Erkek ve Bayan Coğrafya Öğretmenlerinin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programına İlişkin Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

	Cinsiyet	N	\bar{X}	S.S.	U	p
Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları durumu	Erkek	69	33,57	4,98	271,00	0,933
	Bayan	8	33,50	5,13		
Doğal sistemler öğrenme alanı kazanımlarının etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi	Erkek	69	32,19	5,25	191,50	0,157
	Bayan	8	29,38	6,69		
Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi	Erkek	69	52,84	6,57	201,00	0,209
	Bayan	8	56,38	7,09		

Tablo 12 incelendiğinde erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından görüşleri arasındaki farka ait U değeri 271,00 olup $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablodan erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından görüşleri arasındaki farka ait U değeri 191,50 olup $p > 0.05$

önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirme düzeyi açısından erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 12 incelenmeye devam edildiğinde erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi açısından görüşleri arasındaki farka ait U değeri 201,00 olup $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi açısından erkek ve bayan coğrafya öğretmenlerin görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

4021. Coğrafya Öğretmenlerinin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programına İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular ve Yorum

Coğrafya öğretmenlerinin mesleki hizmet sürelerine göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programına ilişkin aralarında görüş farklılığı olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmış ve Tablo 13, 14 ve 15’de verilmiştir.

Tablo: 13

Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımların Uygulanabilirliği Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Hizmet süresi	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
0-5 Yıl	3	29,00	8,89	3,332	0,649
6-10Yıl	15	33,87	5,97		
11-15 Yıl	13	34,31	4,59		
16-20 Yıl	26	34,00	4,38		
21-25 Yıl	10	31,70	3,86		
26 Yıl ve Üzeri	10	34,20	5,09		
Toplam	77	33,56	4,96		

Tablo 13 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların

uygulanabilirliği açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 3.332 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo: 14

Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Hizmet süresi	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
0-5 Yıl	3	27,67	5,51	11,724	0,039
6-10Yıl	15	31,80	4,89		
11-15 Yıl	13	35,92	7,15		
16-20 Yıl	26	30,27	4,93		
21-25 Yıl	10	30,60	3,20		
26 Yıl ve Üzeri	10	33,60	4,17		
Toplam	77	31,89	5,43		

Tablo 14 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 11.724 olarak $p<0.05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre görüşleri arasında fark olduğunu göstermektedir. Tablo incelendiğinde dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyine ilişkin 11-15 yıllık hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin görüşleri diğer hizmet süresindeki öğretmenlere göre daha olumlu olup en olumsuz görüş ise 0-5 yıllık hizmet süresine sahip olan öğretmenlerin olduğu görülmektedir.

Tablo 15 incelendiğinde öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan

Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 0.385 olarak $p > 0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından öğretmenlerin mesleki hizmet sürelerine göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 15.
Öğretmenlerin Mesleki Hizmet Sürelerine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi
Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Hizmet süresi	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
0-5 Yıl	3	50,00	12,17	0,385	0,996
6-10Yıl	15	53,20	5,19		
11-15 Yıl	13	53,08	4,79		
16-20 Yıl	26	54,62	7,92		
21-25 Yıl	10	50,70	6,98		
26 Yıl ve Üzeri	10	53,20	5,53		
Toplam	77	53,21	6,67		

4022. Coğrafya Öğretmenlerinin Öğrenim Durumlarına Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Coğrafya öğretmenlerinin öğrenim durumlarına göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programına ilişkin aralarında görüş farklılığı olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmış ve Tablo 16, 17 ve 18'de verilmiştir.

Tablo: 16
Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımların Uygulanabilirliği
Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Öğrenim durumu	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
Eğitim Enstitüsü	2	33,00	0,00	0,926	0,921
Fen-Edebiyat Fakültesi	14	33,79	5,48		
Eğitim Fakültesi	58	33,60	5,08		
Lisansüstü	1	31,00	-		
Doktora	2	32,50	,71		
Toplam	77	33,56	4,96		

Tablo 16 incelendiğinde öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 0.926 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo: 17

Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımların Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Öğrenim durumu	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
<i>Eğitim Enstitüsü</i>	2	31,50	0,71	4,942	0,293
<i>Fen-Edebiyat Fakültesi</i>	14	29,57	4,67		
<i>Eğitim Fakültesi</i>	58	32,45	5,70		
<i>Lisansüstü</i>	1	30,00	-		
<i>Doktora</i>	2	33,50	2,12		
Toplam	77	31,89	5,43		

Tablo 17 incelendiğinde öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 4.942 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 18 incelendiğinde öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 1.604 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler

öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından öğretmenlerin öğrenim durumlarına göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo: 18

Öğretmenlerin Öğrenim Durumlarına Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

Öğrenim durumu	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
<i>Eğitim Enstitüsü</i>	2	49,00	5,66	1,604	0,808
<i>Fen-Edebiyat Fakültesi</i>	14	52,79	4,17		
<i>Eğitim Fakültesi</i>	58	53,47	7,32		
<i>Lisansüstü</i>	1	51,00	-		
<i>Doktora</i>	2	54,00	4,24		
Toplam	77	53,21	6,67		

4023. Coğrafya Öğretmenlerinin Şu An Görev Yaptıkları Okul Türüne Göre Aralarındaki Görüşlere İlişkin Bulgular ve Yorum

Şu an görev yaptığı okul türüne göre coğrafya öğretmenlerinin dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programına ilişkin aralarında görüş farklılığı olup olmadığını belirlemek amacıyla Kruskal-Wallis testi uygulanmış ve Tablo 19, 20 ve 21’de verilmiştir.

Tablo: 19

Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımların Uygulanabilirliği Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	P
<i>Genel Lise</i>	24	34,00	5,07	7,458	0,189
<i>Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi Dahil)</i>	18	35,17	4,81		
<i>Çok Programlı Lise</i>	9	34,78	6,08		
<i>Meslek Lisesi (Anadolu Türü Dahil)</i>	20	31,35	4,63		
<i>Fen Lisesi</i>	1	32,00	-		
<i>Diğer</i>	5	32,60	2,07		
Toplam	77	33,56	4,96		

Tablo 19 incelendiğinde öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla

uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 7.458 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların uygulanabilirliği açısından öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo: 20

Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımlarının Etkinlikler Çerçevesinde Gerçekleşme Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	p
<i>Genel Lise</i>	24	32,0000	4,47214	8,762	0,119
<i>Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi Dahil)</i>	18	31,9444	3,52257		
<i>Çok Programlı Lise</i>	9	35,0000	4,06202		
<i>Meslek Lisesi (Anadolu Türü Dahil)</i>	20	30,9000	8,07139		
<i>Fen Lisesi</i>	1	34,0000	-		
<i>Diğer</i>	5	29,2000	3,70135		
Toplam	77	31,8961	5,43281		

Tablo 20 incelendiğinde öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 8.762 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi açısından durumuna ilişkin öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 21 incelendiğinde öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından görüşlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla uygulanan Kruskal-Wallis testi sonucu Ki-kare değeri 1.186 olarak $p>0.05$ önem düzeyinde anlamsız bulunmuştur. Bu bulgu dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlara ulaşma düzeyi açısından öğretmenlerin şu an görev yaptığı okul türüne göre görüşlerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo: 21

Öğretmenlerin Şu An Görev Yaptığı Okul Türüne Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Açısından Aralarında Görüşleri ile İlgili Bulgular

	N	\bar{X}	S.S.	Ki-kare	p
<i>Genel Lise</i>	24	53,2083	6,75007	1,186	0,946
<i>Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi Dahil)</i>	18	54,1667	7,19681		
<i>Çok Programlı Lise</i>	9	53,5556	6,61648		
<i>Meslek Lisesi (Anadolu Türü Dahil)</i>	20	52,7000	7,18991		
<i>Fen Lisesi</i>	1	54,0000	.		
<i>Diğer</i>	5	51,0000	4,12311		
Toplam	77	53,2078	6,66558		

41. Mülakattan (Görüşme) Elde Edilen Bulgular

Araştırmada yarı yapılandırılmış bir mülakat kullanılmıştır. Mülakat çerçevesinde Giresun Merkez İlçede çalışan 15 coğrafya öğretmeni ile görüşülmüştür. Mülakat formunda 10 soru bulunmakla birlikte mülakat sırasında konuyu açmak, netleştirmek ya da katkısı olabileceği düşünülen açıklamaları yakalamak amacı ile mülakat formuna bağlı kalmak şartı ile içerik olarak benzer ilave sorular da yöneltmiştir. Mülakatla coğrafya öğretmenlerinin “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği, kazanımlar için önerilen etkinliklerle ilgili düşüncelerini ve kazanımlara ulaşma düzeyi öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda Bu bağlamda kazanımların uygulanabilirliği, etkinlikler hakkındaki düşünceleri ve uygulamada karşılaştıkları güçlükler gibi sorular sorulmuştur. Mülakatlar hem ses kaydı yapılmak sureti ile hem de araştırmacı tarafından not tutularak kaydedilmiştir. Mülakat sorularına verilen cevapların analizi yapılırken yineleme sıklıkları ve benzerliklerine göre kategorize edilmiş ve tablolar oluşturulmuştur.

1. “Dokuzuncu sınıf Coğrafya öğretim programında “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği hakkında neler düşünüyorsunuz?” Sorusunun Analizi

“Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği ile ilgili soruya verilen cevaplar incelenmiştir. Bu inceleme sonucu öğretmenlerin tamamı kazanımları

uygulanabilir bulunduğunu belirtmiştir. Bunun yanında uygulanabilirlikle ilgili olarak % 46,6'sı (7 öğretmen) '*Kazanım sayısını fazla*' % 33,3'ü (5 öğretmen) '*bazı kazanımların birleştirilmesi gerektiğini*', % 26,6'sı (4 öğretmen) '*bazı kazanımların öğrenci seviyesine uygun hale getirilmesi gerektiğini*', % 26,6'sı (4 öğretmen) '*kazanımlar için becerilerin belirlenmesi gerektiğini*', % 20'si (3 öğretmen) '*bazı kazanımların yapılandırılması gerektiğini*', % 20'si (3 öğretmen) '*Ders kitabındaki görsel temaların daha iyi düzenlenmesi gerektiğini*' ve % 13,3'ü (2 öğretmen) '*mevcut fiziki şartların düzenlenmesi gerektiğini*' belirtmişlerdir.

Öğretmenler kazanımları uygulanabilir bulmalarına rağmen, kazanımların sayısının azaltılması, bazı kazanımların birleştirilmesi veya yapılandırılması gibi düzenlemelerin yapılmasını istediklerini cevaplara yansıtılmışlardır. Öğretmenlerin kazanımların uygulanabilirliğin artırılmasını düşündükleri söylenebilir. Kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili olarak açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli olma, temel coğrafi kavramları kazandırma ile değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte olma gibi uygulanabilirliği etkileyen özellikleri öğretmenlerin cevaplarına yansıtmadığını mülakat sonuçlarından görülmektedir. Öğretmenlerin tamamının kazanımları uygulanabilir bulduklarını belirtmeleri nedeniyle, kazanımların bu özellikleri kapsadığını düşündükleri söylenebilir. Mülakat yapılan öğretmenlerin tamamı bu soruya cevap vermiştir.

Tablo: 22

Uygulanabilirlikle İlgili Mülakat Cevapları

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Kazanım sayısı fazladır	7	46.6
Bazı kazanımların birleştirilmesi gereklidir	5	33.3
Bazı kazanımlar öğrenci seviyesine uygun hale getirilmelidir	4	26.6
Kazanımlar için becerilerin belirlenmesi gerekir	4	26,6
Bazı kazanımların yapılandırılması gereklidir	3	20
Ders kitabındaki görsel temaların daha iyi düzenlenmesi gereklidir	3	20
Mevcut fiziki şartların düzenlenmesi gereklidir	2	13.3

2. “ ‘Doğal Sistemler’ öğrenme alanının kazanımlarından ulaşılamayan kazanım var mıdır? Eğer cevabınız evetse hangileridir?” Sorusunun Analizi

“Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarından ulaşılamayan kazanım var mıdır? Eğer cevabınız evetse hangileridir? Şeklinde yer alan mülakat sorusuna öğretmenlerin % 60’ı (9 öğretmen) ‘*tamamını ulaşılabılır bulduklarını*’ % 20’i (3 öğretmen) ‘ A. 9. 12 kazanımını *ulaşılamaz bulduklarını*’ , % 13,4’ ü (2 Öğretmen) ‘ A. 9. 10 kazanımını *ulaşılamaz bulduklarını*’ ve % 6,’sı (1 öğretmen) ‘ A. 9. 6 kazanımını *ulaşılamaz bulduklarını*’ belirtmişlerdir. Bu bulgular anket bulgularıyla örtüşmektedir. Ankette de kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili sorulara verilen cevaplardan coğrafya öğretmenlerin kazanımları ulaşılabılır bulduklarını belirtmişlerdir. Mülakatta tüm kazanımları ulaşılabılır bulan öğretmenler, mülakat yapılan öğretmenlerin % 60’ını oluşturmaktadır. Mülakat yapılan 3 öğretmenin (% 20’si) aynı kazanımı (A.9.12) ulaşılamaz bulması dikkat çekmektedir. Bu kazanımın yapılandırılması gerektiği, uygulanabilirlikle ilgili soruya verilen cevaplar arasında da yer almaktadır. Mülakatçı öğretmenlerden yalnızca 2’si (% 13,4’ü) A.9.10 kazanımını ulaşılamaz bulmuştur. Bu kazanım içinde uygulanabilir olması için yapılandırılması ve sınırlarının belirlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu sonuçlardan ilgili kazanımların yapılandırılması veya uygulanabilirliğinin artırılması için tekrar gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir.

Bu mülakat sorusuna verilen cevaplardan A öğretmenin kazanımları ulaşılabılır bulunduğunu belirtmesine rağmen ‘*A. 9.14 kazanımı ile A.9.15 kazanımlarının birleştirilmesi gerekiyor çünkü ayrı olarak ele alınmasına gerek olmadığı gibi kazanımlar aynı konuyu içermektedir.*’ şeklinde cevap verirken B öğretmeni ise ‘*A. 9.5 kazanımı ile A.9.7 kazanımının birleştirilmesi gerekiyor çünkü bu kazanımların ayrı ele alınması aynı konunun tekrarına neden olmakta ve yapılan etkinlikler tekrar niteliği taşımasına rağmen öğrenciyi sıkılmaktadır.*’ şeklinde cevap vermişlerdir. C öğretmeni ise ‘*A. 9.8 ile A.9.9 kazanımının birleştirilmesi gerekir aynı kazanımlar ders planlarında ele alınsa bile bu kazanımların programda ayrı olarak gösterilmesine gerek yoktur.*’ demiştir. D öğretmeni de ‘*Kazanımların bildiğim kadarıyla pilot uygulamadan geçmeden uygulamaya konmuştur. Bu durum bazı aksaklıklara veya öğretmenlerin bu konularda öneri getirmelerine neden olsa da kazanımları uygulanabilir buluyorum*’ demiştir. Kazanımları ulaşılabılır bulan

diğer katılımcı öğretmenlerde benzer ifadeler kullanmışlardır. Mülakat yapılan öğretmenlerin tamamı bu soruya cevap vermiştir.

3. “Bu kazanım veya kazanımlara ulaşamamasının nedenleri nelerdir?” Sorusunun Analizi

“Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarından ulaşamayan kazanım var mıdır? Eğer cevabınız evetse hangileridir? Şeklinde yer alan mülakat sorusuna öğretmenlerin % 60’ı (9 öğretmen) ‘tamamını ulaşılabilir bulduklarını’ % 20’i (3 öğretmen) ‘ A. 9. 12 kazanımını ulaşamaz bulduklarını’ , % 13,4’ ü (2 öğretmen) ‘ A. 9. 10 kazanımını ulaşamaz bulduklarını’ ve % 6,6’sı (1 öğretmen) ‘ A. 9. 6 kazanımını ulaşamaz bulduklarını’ belirtmişlerdir. Kazanımları yukarıdaki soruda ulaşamaz bulan katılımcı öğretmenler, ulaşamaz olmasının sebepleri olarak sebepleri D öğretmeni ‘Kazanım öğrenci seviyesine uygun değildir.’ şeklinde yanıt verirken, E öğretmeni ‘ A.9.10 kazanımı için gerek çevre gerekse okulun mevcut fiziki şartları kazanımın kazanılması için yeterli değildir.’ demiştir. F öğretmeni ise ‘ A.9.6 kazanımı için CBS uygulamaları gerektiği bunun içinde öğretmenlerin uygun şekilde hizmet içi kursa alınması gerekir. Bu uygulamalar için yeterli imkânın okullarda olmadığı ve bu kazanımın öğrenci seviyesinin üzerinde olduğunu çünkü uygulamaların bilgisayarlı ortamlarda yapılmasının gerekli olduğuna inanıyorum.’ şeklinde cevap vermiştir.

Tablo: 23

Ulaşamayan Kazanımlar

KAZANIM NO	KAZANIMLARA ULAŞILAMAMA NEDENİ	FREKANS	YÜZDE (%)
A.9.12	Kazanım öğrenci seviyesine uygun değildir	3	20
A.9.10	Mevcut fiziki şartlar kazanımın kazanılması için yeterli değildir	2	13.4
A.9.6.	Kazanım öğrenci seviyesinin üzerindedir	1	6.6
Kazanımları ulaşılabilir buluyorum		9	60

4. “Kazanımları edinirken karşılaşılan güçlükler nelerdir?” Sorusunun Analizi

Kazanımları edinirken karşılaşılan güçlükler sorusuna verilen cevaplar kendi aralarında gruplanmış bu gruplama sonunda aşağıdaki tabloda yer alan gruplar oluşturulmuştur. Daha sonra öğretmenlerin bu gruplarda yer alan cevaplardan ifade ettikleri işaretlenmiştir. Böylece ifade sıklığı ve yüzde oranları oluşturulmuştur.

Tablo: 24

Kazanımları Edinirken Karşılaşılan Güçlükler

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri	8	53.3
Okulun fiziki şartlarının yetersizliği	6	40
Bu öğrenme alanındaki konu yoğunluğunun fazla olması	6	40
Kazanımların uygun olmaması	4	26.6
Kazanımlar için 2 ders saati sürenin yetersiz olması	4	26.6
Teknolojik yeniliklere fazlaca ihtiyaç duyulması	3	20
Sınıfların kalabalıklığının kazanımların edinilmesini zorlaştırması	3	20
Konuların karmaşıklığı kazanımların edinilmesini zorlaştırması	2	13.4
Ders kitabının kazanımlar için uygun olmaması	2	13.4

Kazanımları edinirken karşılaşılan güçlüklerle ilgili mülakat sorusuna % 53,3’ü (8 öğretmen) ‘*Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmelerini*’, % 40’ı (6 öğretmen) ‘*Okulun fiziki şartlarının yetersizliği*’, % 40 (6 öğretmen) ‘*Bu öğrenme alanındaki konu yoğunluğunun fazla olması*’, % 26,6’sı (4 öğretmen) ‘*Kazanımların uygun olmaması*’, % 26,6’sı (4 öğretmen) ‘*Kazanımlar için 2 ders saati sürenin yetersiz olması*’, % 20’si (3 öğretmen) ‘*Teknolojik yeniliklere fazlaca ihtiyaç duyulması*’, % 20’si (3 öğretmen) ‘*Sınıfların kalabalıklığının kazanımların edinilmesini zorlaştırması*’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘*Konuların karmaşıklığı kazanımların edinilmesini zorlaştırması*’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘*Ders kitabının kazanımlar için uygun olmaması*’ şeklinde belirtmişlerdir. Bu soruya cevap vermeyen mülakatçı yoktur ve tüm mülakatçıların en az bir zorlukla karşılaştığını belirtmesi kazanımların edinilmesi ile ilgili öğretmenlerin bazı güçlüklerle karşılaştığı

şeklinde söylenebilir. Ankette de yer alan bu açık uçlu soru örneğini öğretmenlerin çoğunluğunun boş bırakmasına rağmen mülakatta tüm mülakatçıların en az bir zorluk örneği vermeleri ilginçtir. Kazanımları edinirken karşılaşılan güçlüklerle ilgili olarak anketteki bulguların daha fazla olduğu fakat mülakattaki bulgularla birebir örtüştüğü söylenebilir.

5. “Bu güçlüklerden en önemlisi hangisidir?” Sorusunun Analizi

Öğretmenlerin kazanımları edindirme de karşılaşılan güçlüklerden en önemlisi ile ilgili olarak coğrafya öğretmenlerinin % 53,3’ü (8 öğretmen) ‘Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri’, % 20’si (3 öğretmen) ‘Konu yoğunluğunun fazlalığı’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘Kazanımlar için 2 ders saati sürenin yetersiz olması’, % 6,6’sı (1 öğretmen) ‘Ders kitabının kazanımların edinilmesi için yeterli olmaması’, % 6,6’sı (1 öğretmen) ‘Fiziki şartların yetersizliği’ olarak belirtmişlerdir.

Tablo: 25

Önem Sırasına Göre Karşılaşılan Güçlükler

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri	8	53,3
Konu yoğunluğunun fazlalığı	3	20
Kazanımlar için 2 ders saati sürenin yetersiz olması	2	13.4
Ders kitabının kazanımların edinilmesi için yeterli olmaması	1	6.6
Fiziki şartların yetersizliği	1	6.6

Bu soruyla ilgili olarak coğrafya öğretmeni G ‘*Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri en büyük problemdir fakat bununla ilgili olarak giriş seviyesindeki etkinliklere ek etkinlikler düzenleyip öğrencilerle diğer etkinlikleri uyguluyoruz.*’ şeklinde görüş belirtirken, H öğretmeni ‘*Daha önceki müfredatlarda yer alan problemlerden konu yoğunluğu fazlalığı bu müfredatta da karşımıza çıkmaktadır. Konu yoğunluğunun azaltılması gerekir. Örneğin yalnızca Doğal sistemler öğrenme alanınının 15 kazanımı vardır ve 5 öğrenme alanı daha olduğuna göre konu yoğunluğunun azaltılması gerekir.*’ I öğretmeni ise ‘*Kazanımlar için 2 ders saati süre yetersizdir. Bu süre etkinlikleri uygulama*

için yeterli gelmemektedir. Öğrenci her zaman derse hazır gelmediği için etkinliklerin uygulamasında güçlüklerle karşılaşmakta bu da kazanımın edinilmesini zorlaştırmaktadır.’ J öğretmeni de ‘ Bence yeni müfredat programının kazanımlarının edinilmesinde en önemli güçlük fiziki imkânların yetersiz oluşudur. Eğer fiziki imkân yeterli olursa siz her kazanıma İster CBS uygulamalarını içersin ister arazi çalışmalarını, ulaşmakta zorlanmazsınız. Coğrafya laboratuvarı olmayan okullarda ise kazanımların tamamını kazandırma en önemli sorunlardandır.’ şeklinde soruyu cevaplamışlardır.

6. “ ‘Doğal Sistemler’ öğrenme alanının kazanımları için önerilen etkinlikler hakkında neler düşünüyorsunuz?” Sorusunun Analizi

Kazanımlar için önerilen etkinliklerle ilgili olarak coğrafya öğretmenlerinin % 53,3’ü (8 öğretmen) ‘Her kazanım için etkinlik örnekleri vardır’, % 40’ı (6 öğretmen) ‘Etkinlikler yapılandırmacı eğitime göre yeniden yapılandırılmalıdır’, % 20’si (3 öğretmen) ‘ Bazı önerilen etkinlikler öğrenci seviyesine uygun değildir’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘Etkinlikler için okulda coğrafya laboratuvarları oluşturulmalıdır’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘Bazı etkinlikler için kitaba bilgi aktarılması gereklidir’ şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu soruyla ilgili görüşleri tablolatırılmıştır.

Tablo: 26

Kazanım Etkinlik İlişkisi

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Her kazanım için etkinlik örnekleri vardır	8	53.3
Etkinlikler yapılandırmacı eğitime göre yeniden yapılandırılmalıdır	6	40
Bazı önerilen etkinlikler öğrenci seviyesine uygun değildir	3	20
Etkinlikler için okulda coğrafya laboratuvarları oluşturulmalıdır	2	13.4
Bazı etkinlikler için kitaba bilgi aktarılması gereklidir	2	13.4

‘Doğal Sistemler’ öğrenme alanının kazanımları için önerilen etkinlikler hakkında neler düşünüyorsunuz? Sorusuyla ilgili olarak coğrafya öğretmeni K ‘Her konuda kitapta

etkinlik örneklerine rastlıyoruz. Bu uygulama ders kitabının daha fazla derslerde tercih edilmesine neden olmakta fakat etkinlikler hazırlanırken gereken özenin gösterilmemesi yani bazılarının öğrenci seviyesinin altında bazılarının ise çok üzerinde hazırlanmış olması sıkıntı yaratmaktadır.’ şeklinde görüş belirtirken L öğretmeni ‘*Etkinlik kazanım ilişkisi derslerin temelini oluşturmaktadır. Kazanımlar ancak etkinliklerle kazandırılabilir bunun içinde ders kitabındaki bazı etkinlikleri yeterli görmediğimden kendim etkinlikler düzenlerim.*’, M öğretmeni ise ‘*Etkinlik örnekleri olmasına rağmen ben yeterli bulmuyorum fakat siz artık teknolojiyi istediğiniz kadar kullanarak ders kitabı dışında etkinliklere ulaşip yeni etkinlikler düzenleyebilirsiniz. Bu tüm coğrafya öğretmenlerinin yapması gerektir.*’ Şeklinde görüş belirtmiştir. N öğretmeni ‘*Etkinlikler için temel şart teknolojik imkânlara sahip coğrafya laboratuvarları oluşturulmasıdır. Ancak o zaman etkinliklerden istenen verim alınabilir.*’ şeklinde cevap verirken diğer bir öğretmene ‘*Kitaptaki bazı etkinlikler için kitaplara bilgi konulması gerekir. Hatta bazı etkinliklerin yapılması için ders kitabındaki görsel temaların düzenlenmesi gereklidir.*’ şeklinde soruya cevap vermişlerdir.

7. “Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları için önerilen tüm etkinlikleri uyguluyor musunuz? Eğer cevabınız hayırsa nasıl bir uygulama yapıyorsunuz?” Sorusunun Analizi

Tablo: 27

Etkinlik Uygulamaları

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Önerilen etkinliklerin tamamını derslerde uyguladım	9	60
Önerilen etkinliklerin bazılarını uyguladım	6	40
Kazanımlarla ilgili ders planları için uygun etkinlikler hazırladım	2	13.4

Kazanımlarla ilgili önerilen tüm etkinlikleri uyguluyor musunuz? Eğer cevabınız hayırsa nasıl bir uygulama yapıyorsunuz? Şeklindeki soruya coğrafya öğretmenlerinden % 60’ı (9 öğretmen) ‘*Önerilen etkinliklerin tamamını derslerde uyguladım.*’, % 40’ı (6 öğretmen) ‘*Önerilen etkinliklerin bazılarını uyguladım.*’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ise ‘*Kazanımlarla ilgili ders planları için uygun etkinlikler hazırladım.*’ şeklinde cevap

vermişlerdir. Mülakat yapılan coğrafya öğretmenlerinin %60'ı ders kitabındaki etkinlikleri yeterli bularak uyguladığını belirtirken, % 40'ı bazı etkinlikleri uyguladığını, sadece % 13;4'ü ise yeni etkinlikler düzenlediğini belirtmiştir.

8. “Önerilen etkinlikler için ders süresi yeterli midir?” Sorusunun Analizi

Önerilen etkinlikleri gerçekleştirmek için 2 ders süresiyle ilgili olarak coğrafya öğretmenlerinden % 46,6'sı (7 öğretmen) ‘*Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre yetersizdir.*’, % 33,3'ü (5 öğretmen) ‘*Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre kısmen yeterlidir.*’, % 20'si (3 öğretmen) ise ‘*Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre yeterlidir.*’ şeklinde cevap vermişlerdir. Buradan öğretmenlerin % 33,3'ü kısmen olarak cevap verse de tüm öğretmenlerden sadece % 20'si kazanımlar için sürenin yeterli olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlarla anketteki sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Araştırmamız yalnızca Doğal Sistemler öğrenme alanını kapsadığı için bu cevaplar tüm 9. sınıfın ders saati süresinin yeterli olduğu şeklinde yorumlanamaz. Öğretmenlerden O ‘*Ders süresinin kısmen yeterli olduğunu düşünüyorum çünkü konuların bir üst sınıfta tekrarı olduğu için bazı konuları üst sınıflara bırakarak belirli konuların kazanımlarına daha fazla zaman ayırıyorum.*’ şeklinde cevap vermiştir. Burada öğretmenlerin Doğal Sistemler öğrenme alanını kazanım açısından oldukça fazla bulmaları ve süre olarak daha fazla zaman ayırmalarıyla ilgili diğer bir öğretmen ise ‘*Kazanım sayısı fazla olan bu öğrenme alanına daha fazla zaman ayırıp, diğer beşeri coğrafya konularını üst sınıflara bırakıyorum bu yeni programın bir avantajıdır.*’ şeklinde cevap vermiştir.

Tablo: 28
Etkinlik Süre İlişkisi

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre yetersizdir	7	46,6
Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre kısmen yeterlidir	5	33.3
Önerilen etkinlikler için 2 ders saati süre yeterlidir	3	20

**9. “Önerilen etkinlikleri uygularken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?”
Sorusunun Analizi**

Kazanımları edinirken karşılaşılan güçlüklerle ilgili mülakat sorusuna % 60’ı (9 öğretmen) ‘*Etkinlikler için okulda coğrafya laboratuvarlarının oluşturulamamış olması*’, % 33,3’ü (5 öğretmen) ‘*Bazı kazanımların öğrenci seviyesinin üzerinde olması nedeniyle önerilen etkinlikler için yeterli teknolojik imkânın olmaması*’, % 26,7’si (4 öğretmen) ‘*Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri*’, , % 20’si (3 öğretmen) ‘*Bazı etkinliklerin öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygun olmaması*’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘*Bazı etkinliklerin öğrenci seviyesinin üzerinde olması*’, % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘*Bazı etkinliklerin öğrenci seviyesinin altında olması*’ % 13,4’ü (2 öğretmen) ‘*Bazı etkinliklerin yapılandırmacı anlayışa uygun olarak düzenlenmemesi*’ şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo: 29

Etkinlikleri Uygularken Karşılaşılan Güçlükler

CEVAP TÜRLERİ	FREKANS	YÜZDE (%)
Etkinlikler için okulda coğrafya laboratuvarlarının oluşturulamamış olması	9	60
Bazı kazanımların öğrenci seviyesinin üzerinde olması nedeniyle önerilen etkinlikler için yeterli teknolojik imkânın olmaması	5	33.3
Öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri	4	26.7
Bazı etkinliklerin öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygun olmaması	3	20
Bazı etkinliklerin öğrenci seviyesinin üzerinde olması	2	13.4
Bazı etkinliklerin öğrenci seviyesinin altında olması	2	13.4
Bazı etkinliklerin yapılandırmacı anlayışa uygun olarak düzenlenmemesi	2	13.4

Öğretmenlerin yeni müfredat programında yer alan öğrenme alanlarının içerdiği kazanımları öğrencilerin edinebilmesi için uygulanan etkinlikler için coğrafya laboratuvarlarını tercih ettikleri söylenebilir. Burada J öğretmenin kazanımların edinilmesinde karşılaşılan güçlüklerle ilgili olarak ‘*Bence yeni müfredat programının*

kazanımlarının edinilmesinde en önemli güçlük fiziki imkânların yetersiz oluşudur. Eğer fiziki imkân yeterli olursa siz her kazanıma İster CBS çalışmalarını içersin ister arazi çalışmalarını ulaşımakta zorlanmazsınız. Coğrafya laboratuvarı olmayan okullarda ise kazanımların tamamını kazandırma en önemli sorunlardandır.’ şeklinde soruyu cevaplaması oldukça dikkat çekicidir.

Mülakattan elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir.

- Mülakata katılan öğretmenlerin tamamı kazanımları uygulanabilir bulmuştur.
- Mülakat yapılan öğretmenlerden % 46,6’sı (7 öğretmen) Doğal Sistemler öğrenme alanının kazanımlarının sayısını fazla bulmuştur.
- Kazanımlar edinilmesinde % 53,3’ü (8 öğretmen) öğrencilerden kaynaklanan güçlüklerle (derse hazırlıksız gelme) karşılaştığını belirtmiştir.
- Kazanımlar edinilmesinde % 20’si (3 öğretmen) müfredattan kaynaklanan güçlüklerle (konu yoğunluğunun fazlalığı) karşılaştığını belirtmiştir.
- Mülakata katılan öğretmenlerin % 53,3’ü (8 öğretmen) her kazanım için etkinlik örneği olduğunu belirtmiştir.
- Mülakata katılan öğretmenlerin % 40’ı (6 öğretmen) etkinliklerin yapılandırmacı eğitime göre yeniden yapılandırılması gerektiğini belirtmiştir.
- Öğretmenlerin % 60’ı (9 öğretmen) ders kitabında yer alan etkinliklerin tamamını uyguladığı anlaşılmıştır.
- Mülakata katılan öğretmenlerden sadece 2’si % 13’4’ü (2 öğretmen) ders kitabındaki etkinlikler yerine yapılandırmacı eğitime göre yeni etkinlikler planladıkları ve bu etkinlikleri derslerde uyguladıkları bulunmuştur.
- Öğretmenlerin etkinlikler için 2 ders saati süreyi sadece % 40’ı (6 öğretmen) yetersiz bulmuştur. Mülakatçı diğer öğretmenler kısmen de olsa süreyi yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.
- Mülakata katılan Öğretmenlerin etkinlikleri uygulamada en fazla karşılaştıkları problemleri, fiziki ortam yetersizliği ile teknolojik imkânlara ulaşamama olarak belirttikleri bulunmuştur.

42. Tartışma

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim okullarında uygulanmakta olan yeni “Coğrafya Öğretim Programı”nda yer alan kazanımların uygulanabilirliğini belirleyerek, kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilme düzeyi ile kazanımlara ulaşma düzeyinin öğretmen görüşlerine göre, çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ortaöğretim kurumlarında görev yapan coğrafya öğretmenleriyle gerçekleştirilmek üzere bir anket ve mülakat formu düzenlenmiş daha sonrada uygulaması gerçekleştirilmiştir. Uygulanan anket ve mülakat sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin Dokuzuncu sınıf öğretim programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının kazanımlarına uygulanabilir buldukları, etkinlikler çerçevesinde gerçekleştiğini ve kazanımlara ulaşma düzeyinin yüksek olduğunu varsaydıkları sonucuna varılmıştır.

Anket ve mülakat çalışmasından elde edilen bulgular literatürde karşılaşılan bazı araştırma sonuçlarıyla tartışılarak yorumlanmıştır. Araştırmanın konusu içerisinde yer alan “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği ile ilgili bulgular genel olarak yeni programın değerlendirilmesiyle ilgili çalışmaların içerisinde yer alan kazanımların genel değerlendirilmesiyle elde edilen bulgularla karşılaştırılmıştır. “Doğal Sistemler Öğrenme Alanının” kazanımlarının etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili bulgular etkinliklerin amacına ulaşma düzeyiyle ilgili yapılan çalışmayla karşılaştırılmıştır. Yeni programın kazanımlarının amacına ulaşma düzeyiyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Öğrenme alanı ve onları oluşturan kazanımlar programın esasıdır (Karabağ, 2007, s.66). Öğrenme alanları, coğrafya standartlarını ve ders içeriklerini oluşturan kazanımlardan meydana gelir. Bu bağlamda kazanımlar “öğrenme süreci içerisinde, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde öğrencide görülmesi beklenen bilgi, beceri, değer ve tutumlardır” şeklinde ifade edilebilir (MEB, 2005, s.176). Öğrencide, eğitim yoluyla görülmesi gereken değişikliklerin ya da kazanılması gereken özelliklerin bir ifadesi olan ve geçmiş programlarda amaç veya hedef olarak belirlenen durum, yeni programda kazanımlar olarak ele alınmıştır (Çelenk, 2005, s.119). Kazanımlar öğretim süreçlerinin içeriğini belirleyen temel unsurlardır. Başka bir ifade ile kazanımlara göre eğitim öğretim süreçleri planlanır (Karabağ-Şahin, 2007, s.60). Ders planını oluşturmadan

önce gerçekleştirilmesi gereken en önemli aşama kazanım analizidir. Ders planları tek bir kazanım odaklı yapılabileceği gibi birbiriyle ilişkili birkaç kazanım analiziyle de oluşturulabilir (Öztürk, 2008, s.39).

Programın esasını teşkil eden ve öğrenme alanlarını oluşturan kazanımların uygulanabilirliği önemlidir. Kazanımlar sayesinde öğrencinin bilgi, beceri, değer ve tutumlarında değişiklikler görülmesi beklenmektedir. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin kazanımların uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerinin ortalaması ($\bar{X} = 3.35$) olup, “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyine denk geldiği görülmektedir. Bu nedenle kazanımları uygulanabilir buldukları söylenebilir.

Anketin uygulanabilirlikle ilgili madde analizlerinde öğretmenlerin; “Okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını destekleme” maddesine ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.47$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklediğini, “Coğrafya dersinin genel amaçlarına uygunluğu” durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.64$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve öğretim programını coğrafya dersinin genel amaçlarına uygun olduğunu, “Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.42$ (Katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri söylenebilir.

“Mevcut koşullarda kazanılma” durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.21$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği, coğrafya öğretim programının mevcut koşullarda kısmen kazanıldığını, “Açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.19$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği, coğrafya öğretim programının açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede tamamen yeterli olduğunu, “Öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygun” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.13$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve coğrafya öğretim programının öğrenci hazır bulunuşçuluğuna kısmen uygun olduğunu, “Öğrenci seviyesine uygun” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X} = 3.35$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve coğrafya öğretim programının öğrenci seviyesine kısmen uygun olduğunu, “Öğrenme

alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.40$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve coğrafya öğretim programının coğrafya dersinin öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kısmen kazandırabilecek nitelikte olduğunu, “Öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte” olma durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve öğretim programının öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte olduğunu, “İşleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirilme” durumuna ilişkin genel ortalama $\bar{X}=3.38$ (Kısmen katılıyorum) düzeyinde gerçekleştiği ve öğretim programının işleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirildiğini belirttikleri söylenebilir. Bu sonuçlardan öğretmenlerin uygulanabilirlikle ilgili maddelere çoğunluğunun tamamen veya kısmen katıldıklarını şeklinde cevap verdikleri buradan da kazanımları uygulanabilir bulduklarını destekledikleri söylenebilir.

Mülakat analizlerinde ise öğretmenlerin tamamının kazanımların uygulanabilirliği görüşüne katıldıkları cevabını vermişlerdir. Bunun yanında bu öğrenme alanının kazanımların sayısının azaltılması, bazı kazanımların birleştirilmesi veya yapılandırılması gibi düzenlemelerin yapılmasını istediklerini de belirtmişlerdir. Buradan kazanımların uygulanabilirliğinin artırılmasını istedikleri veya kazanımların ayrıntılı olarak ifade edilmesini istedikleri sonucuna ulaşılabilir. Kazanımların uygulanabilirliği ilgilendiren kazanımların açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli olma, temel coğrafi kavramları kazandırma ile değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte olma gibi özellikleri öğretmenlerin cevaplarına yansıtmadığını görülmüştür. Bunun sebebi de kazanımların uygulanabilir olduğunu düşündükleri için bu özellikleri vurgulamaya gerek duymamaları sonucu olabilir.

Artvinli (2007) programın uygulanabilirliği ile ilgili yapmış olduğu çalışmada benzer maddeleri incelemiştir. Çalışmasında tüm öğrenme alanlarının kazanımlarıyla ilgili öğretmen görüşlerine yer vermiştir. Öğretmenlerin kazanımlarla ilgili olarak; programın genel amaçlarıyla tutarlı olduğunu, coğrafyanın varoluş amaçlarına uygun olduğunu, programda öngörülen temel coğrafi kavramlar, değer ve tutumlar ile coğrafi becerileri kısmen kazandıracak nitelikte olduğunu yalnızca okul çevresi ve yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklemediğini belirttiklerini bulmuştur. Bunun yanında

kazanımlarla ilgili her bir maddeyi belirli görüşlere göre analiz etmiş, bizim araştırma konumuz olan “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımları ile ilgili olarak bazı kazanımların yeterli olmadığını ve belirli ölçütlere göre yeniden yapılandırılması gerektiğini belirtmiştir.

Akkuş, (2008) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin “okul çevresi ve yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılması” ve programın kazanımlarının öğrenci seviyesine uygunluğu hakkında öğretmen görüşlerinin kararsız olduğunu belirtmektedir. Bu durum öğretmenlerin bazı kazanımları edinmekte zorlanmaları nedeniyle olabileceğini öne sürmektedir. Öğretmenlerin programın coğrafya dersinin genel amaçlarına uygun olduğunu ve mevcut koşullarda kazanıldığını coğrafi beceri, tutum ve değerleri kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri bulmuştur. Kızılcıoğlu, (2006) çalışmasında öğretmenlerin programı yöntem açısından ve uygulanabilirlik açısından olumlu bulduğunu belirtmiştir. Kazanımlarla ilgili olarak programın genel amaçlarının, programda yer alan tüm kazanımları kapsayacak şekilde düzenlenmesini, ilgili kazanımın karşısına taşıdığı genel amacın numarasının verilmesini, bazı kazanımların açık, anlaşılır ve isteneni ifade edecek şekilde yeniden yapılandırılmasını, kazanımlarla ilgili öğrencilere verilmesi gereken becerilerin genelleştirilerek, programın genel amaçları içerisinde yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Şahin, (2006) çalışmasında kazanımlarının programın yenilenmesine neden olan problemleri ortadan kaldıracak yapıya sahip olmadığını, çağdaş gelişmeleri istenen seviyede takip edemediğini belirtmiştir. Çalışmasında bazı kazanım ifadelerinin net ve anlaşılmaktan uzak olduğunu, bazı konuların hangi kazanımda işleneceğinin belli olmadığını ve birkaç kazanımda verilecek bazı temel ve kapsamlı konuların yüzeysel olarak geliştirildiği şeklinde bulgulara ulaştığına yer vermiştir.

Artvinli (2007)’ nin çalışmasında öğretmenlerin kazanımların; okul çevresi ve yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklemediğini ve Akkuş (2008)’ un yeni programın okul çevresi ve yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklemediği şeklindeki bulgularıyla örtüşmemektedir. Bunun sebebi de öğretmenlerin yeni programı uyguladıkça bu konudaki görüşlerinin değişmesi şeklinde olabilir. Kızılcıoğlu programın kazanımlarını uygulanabilir bulması araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Öğretmenler öğrenme alanının kazanımlarının becerileri kazandırabilecek niteliktedir şeklinde görüş bildirmektedirler. Demircioğlu, (2004) “coğrafya

öğretmenlerinin sosyal bilimler öğretiminin amaçlarına yönelik görüşleri” adlı çalışmasında öğretmenlerin sosyal bilimler öğretiminin amacını duyuşsal ve bilişsel alanda sınırlı tuttuklarının, psikomotor (becerilerle) alanla ilgili çalışma yapmadıklarının ve dünyada meydana gelen değişimleri takip edemediklerinin anlaşıldığını bulmuştur. Demircioğlu (2004)’ nun yılında ortaya koymuş olduğu çalışmadan sonra 2005 yılında CDÖP yenilenerek, dünyadaki değişlikleri özümseyen ve çağdaş eğitim anlayışlarını içeren yeni program uygulamaya konmuştur. Yeni programda öğretmenlerin ders planlarını kazanımlara uygun hazırlamaları ve bu ders planında ilgili becerileri belirleyerek yer vermeleri gerekmektedir. Bu uygulama sonucu öğretmenlerin bu alanla ilgili çalışma yaptıkları ve becerileri kapsadığı şeklinde görüş bildirdikleri söylenebilir. Kazanımlarla ilgili araştırma sonuçlarından elde edilen bulgularla yapmış olduğumuz çalışmada elde edilen bulguların örtüştüğü söylenebilir.

Etkinlikler ders süresi içinde yer alan bazen sürecin tümünü bazen de bir kısmını kapsayan kurgulardır (Özür, 2007, s.110). Etkinlikler ders planları içerisinde yer alması ve sürecin bir parçası olması nedeniyle ders planları ile birlikte hazırlanmalıdır. Ders kitabındaki etkinlikler öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir (Çimen, 2008, s.68). Bir dersin hedeflenen amaçlara ulaşması, önerilen etkinliklerin etkili biçimde uygulanmasına bağlıdır. Ankete katılan coğrafya öğretmenlerinin “*Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili*” durumuna ilişkin görüşlerinin ortalaması (\bar{X} =3.18) olup, “*Kısmen Katılıyorum*” düzeyine denk geldiği görülmektedir. Buradan kazanımları etkinlikler çerçevesinde gerçekleşiyor buldukları söylenebilir.

Anket sonuçlarından, öğretmenlerin çoğunun dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımlarına yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde, amacına ulaşp ulaşılmadığına yönelik ölçme değerlendirme çalışmaları yaptığını, önerilen yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenlediklerini, önerilen etkinliklerin öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel becerileri kazandıracak nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında; kazanımlarının tamamı için etkinlik örneklerinin olduğunu, önerilen etkinliklerin uygulanabilir özellikte olduğunu, kazanımları için önerilen etkinliklerin konunun anlaşılması için yeterli olduğunu, programın öngördüğü yapılandırıcı yaklaşıma uygun hazırlandığını, öğrencinin kendi öğrenmelerini kısmen kolaylaştırdığını ise kısmen

belirtmişlerdir. Ankete katılan öğretmenler ise programının Doğal Sistemler öğrenme alanının kazanımları için önerilen etkinlikler için ayrılan 2 ders saati sürenin yeterli olmadığını belirttikleri söylenebilir. Yapılan mülakat analizlerinde öğretmenlerin çoğu, her kazanım için etkinlik örneği olduğunu, önerilen etkinliklerin tamamını derslerde uyguladıklarını belirtmiştir. Bunun yanında mülakat yapılan öğretmenlerin % 40'ı önerilen etkinliklerin yapılandırmacı eğitime göre yeniden yapılandırılmasını önermiştir. Mülakattan elde edilen bulgularla anketten elde edilen bulguların örtüştüğü görülmektedir.

Özcan (2008) yapmış olduğu çalışmada coğrafi öğretiminde kullanılan etkinliklerin öğrencilerin becerilerini geliştirmek açısından önemli olduğunu, öğretmenlerin ders kitabındaki etkinlikleri uygulanabilir buldukları, etkinliklerin uygulanması için 2 ders saati sürenin ve tüm etkinlikleri uygulamak için okullardaki alt yapının yetersiz olduğunu belirtmiştir. Coğrafya eğitimiyle ilgili ders saatleri artırılarak yeterli düzeye getirilmesini ve okullardaki coğrafya derslerinin yapılmasına yönelik coğrafya sınıfı veya laboratuvarı oluşturulmasını önermiştir. Artvinli, (2007) çalışmasında benzer bulgulara yer vermiştir. Etkinliklerle ilgili olarak coğrafya dersi için öngörülen haftalık 2 ders saatinin yetersiz kaldığını, bu nedenle programın yoğunlununun azaltılmasını veya ders saatinin artırılmasını, yeni öğretim programının öngördüğü etkinlik ve uygulamalarının ortalama 30 kişilik sınıflar göz önünde tutularak hazırlanmasını önermektedir. Çimen (2008) çalışmasında öğretmenlerin kıdem sayısı arttıkça etkinliklerin fazla olduğunu belirttiklerini ve öğrenme alanlarının kazanımlarının belirlenen sürede edinilmesinin zor olduğunu belirttiklerini bulmuştur. Etkinliklerin öğrenme düzeyini yükselttiklerini ve öğrencilerinde etkinliklere karşı olumlu tutum gösterdiklerine de araştırmasında yer vermiştir. Bu bulgular araştırmamız sonucu elde ettiğimiz bulguları desteklemektedir.

Program açısından kazanımlara ulaşma düzeyinin bilinmesi etkililiğinin ve verimliliğinin artırılması için son derece önemlidir. Ulaşma düzeyi düşük kazanımlar programın verimliliğini azaltacak ve programın yenilenme nedenlerinden biri olan çağdaş programlardan biri olma özelliğini kaybettirecektir. Öğretmenlerin ankete verdikleri cevapların analizinden “*Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının kazanımların ulaşılabilirliği*” durumuna ilişkin ($\bar{X} = 3.55$) olup, “*Katılıyorum*” düzeyine denk geldiği görülmektedir. Buradan öğretmenlerin kazanımları ulaşılabilir bulduklarını belirttikleri söylenebilir. Bunun yanında anketin analizi sonucu “*Dünyanın tektonik oluşumundaki*

değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterme”, “*Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirme*”, “*Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterme*” kazanımlarına kısmen katıldıklarını belirttikleri bulunmuştur. Bu da bazı kazanımlara ulaşmada coğrafya öğretmenlerinin zorlandıklarını düşünmeleri olabilir. Mülakat sonuçları da benzer bulguları içermektedir. Yukarıda yer alan kazanımların mülakatta da öğretmenler tarafından ulaşılabilirliği konusunda sıkıntılar yaşandığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin ulaşılabilirlikle ilgili bazı kazanımların yapılandırılması gerekir şeklinde cevap vermelerinin nedeni bu kazanımlar olabilir. Ayrıca öğretmenlerin bu kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili sorulara kısmen cevabı vermesinde düzenledikleri etkinliklere verilen 2 saatlik sürenin yetersizliği neden olmuş olabilir.

Ankette yer alan açık uçlu sorulara verilen cevaplardan kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili olarak; kazanımların ayrıntılı ifade edilmesini istedikleri, mevcut fiziki yapının düzelmesini istedikleri, kazanımların sayısının azaltılmasını istedikleri bulunmuştur. Mülakatta da benzer cevaplar görülmektedir. Mülakatta yer alan ve “uygulanabilirlikle ilgili karşılaştığınız en önemli güçlük hangisidir?” şeklindeki soruya, kazanımların sayısının azaltılması ve bazı kazanımların birleştirilmesi şeklinde cevap vermişlerdir. Öğretmenlerin kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili yukarıdaki sorunları belirtmeleri, kazanımları uygulanabilir bulmalarına rağmen kazanımlarla ilgili daha ayrıntılı bilgi almak istedikleri sonucuna ulaşılabilir. Ankette etkinliklerle ilgili açık uçlu soruya verilen cevaplardan öğretmenlerin, etkinliklerin yeniden yapılandırılmasını, mevcut sürede uygulanabilir hale getirilmesini ve yeni bir ders kitabı hazırlanmasını istediklerini belirtmişlerdir. Mülakatta da etkinliklerle ilgili karşılaşılan güçlükler olarak öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri, konu yoğunluğunun fazlalığı ve ders süresinin etkinlikler için yetersiz oluşu olarak belirtmişlerdir. En önemli güçlük hangisidir şeklindeki soruya ise öğrencilerin derse hazırlıksız gelmeleri olarak cevap verdikleri görülebilir. Bu güçlükleri gruplandığımızda öğretmenlerin en fazla öğrencilerden kaynaklanan güçlüklerle karşılaştıkları, fiziki altyapı ve süre sorunuyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgular diğer tüm çalışmalardaki bulgularla örtüşmektedir. Özcan (2008) çalışmasında öğretmenlerin karşılaştığı güçlüklerle ilgili olarak öğrencilerden kaynaklanan güçlüklerin % 53 olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin etkinliklerin amacına ulaşmasında sorun olarak genellikle sınıfların fiziki yetersizliği, kılavuz kitap eksikliği, araç gereç, süre eksikliği ve en önemlisi yeni programla ilgili hizmet içi eğitim semineri eksikliğinden yakındıkları ve

bunları öncelikli sorun olarak gördükleri tespit etmiştir. Artvinli (2007) kazanımların edinilmesinde öngörülen 2 ders saati sürenin yetersiz olduğunu belirtmiş ve kazanımların azaltılmasını yada sürenin artırılmasını önermiştir. Akkuş (2008) çalışmasında, öğretmenlerin programı yöntem açısından ve uygulanabilirlik açısından olumlu bulmakta olduğunu ancak en çok karşılaşılan sorunun teknolojik alt yapının ve araç gereçlerin yeterince mevcut olmayışı olduğunu bulmuştur. Kızılçaoğlu en çok karşılaşılan sorunun teknolojik alt yapının ve araç gereçlerin yeterince mevcut olması olarak belirtmiş ve gerekli olan araç gereç ve teknolojik desteğin zamana bırakılmadan hızlı bir şekilde temin edilmesini önermiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet durumuna göre araştırmanın alt boyutlarından uygulanabilirlik, etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme durumu ve kazanımlara ulaşma düzeyiyle ilgili olarak görüşleri arasında anketten elde edilen analiz sonuçlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Öğretmenlerin öğrenim durumu ve görev yaptığı okul türüne göre görüşleri arasında da araştırmanın alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Öğretmenlerin mesleki hizmet süresine göre görüşleri arasında uygulanabilirlik ve kazanımlara ulaşma düzeyi açısından benzer özellikler görülürken etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Mesleki hizmet süresine göre 11–15 yıllık öğretmenlerin diğer gruplara göre daha olumlu bir tutum göstermektedirler. En olumsuz görüşler 0–5 yıllık öğretmenlere ait olduğu görülmektedir. Bu bulgular Artvinli (2007) çalışmasında öğretmenlerin görüşleri arasında cinsiyet durumu, öğrenim durumu ve görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı farklılıklar olduğunu bulmuştur. Bayan öğretmenlerin programa daha olumlu yaklaştıklarını, genel lisede görev yapan öğretmenlerin çok programlı liselerde görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları ve lisans mezunu öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre daha olumsuz tutuma sahip olduklarını belirtmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Coğrafya öğretmenlerinin “Doğal Sistemler” Öğrenme Alanının kazanımları hakkındaki görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla yapılan çalışmada elde edilen bulgular dışında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kazanımların uygulanabilir bulunduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler kazanımların mevcut koşullarda kazanıldığı, açık anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterli olduğu, öğrenci hazır bulunuşçuluğu, öğrenci seviyesi ve işleniş sırasına uygun olduğunu sonucuna vardıkları bulunmuştur. Bunun yanında kazanımların temel coğrafi kavramları, becerileri, değer ve tutumları kazandırabilecek nitelikte olduğunu belirttikleri bulunmuştur.

Öğretmenlerin kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili görüş, sorun ve önerileri ile ilgili olarak bazı kazanımların üst sınıflarda yer almasını ve daha ayrıntılı ifade edilmesi ile “Doğal Sistemler” Öğrenme Alanının kazanımlarının sayısının fazlalığının azaltılmasını istediklerini belirttikleri bulunmuştur. Buradan da coğrafya öğretmenlerinin kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili olarak bu öğrenme alanının kazanımların sayısını fazla buldukları uygulama için daha fazla süreye ihtiyaçları olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme durumu ile ilgili olarak her kazanım için etkinlik örneği olduğunu, etkinlikleri uygulanabilir, konunun anlaşılması için yeterli ve yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak hazırlandıklarını belirttikleri bulunmuştur. Bunun yanında önerilen etkinlikleri temel coğrafi kavram ve becerileri kazandırdıklarını belirttikleri söylenebilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin önerilen etkinliklerle ilgili 2 ders saati sürenin kısmen yeterli olduklarını düşündükleri, yetersiz etkinlikler yerine yeni etkinlikler ortaya koydukları ve kazanımlara yönelik gerçekleştirdikleri etkinliklerde, amacına ulaşıp ulaşılmadığıyla ilgili ölçme değerlendirme çalışmaları yaptıkları

anlaşılmaktadır. Etkinlikler için sürenin yeterli olmasını öğretmenlerin yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenlemeleri ve etkinliklerin amacına ulaşabilme düzeyiyle ilgili ölçme değerlendirme çalışmalarını bu süreye uygun gerçekleştirmeleri böylece önerilen etkinlikler dışında iki ders saati süresinde kazanımları edinecek etkinlikler oluşturmaları nedeniyle bu sonuca ulaşılmış olabilir.

Araştırmaya katılan coğrafya öğretmenleri kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyiyle ilgili sorun, görüş ve önerilerinde; önerilen etkinliklerin yapılandırmacı eğitime göre yeniden yapılandırılmasını ve mevcut sürede uygulanabilir hale getirilmesini istediklerini belirttikleri bulunmuştur.

Araştırma bulgularına göre öğretmenler kazanımları ulaşılabilir bulduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler kazanımların ulaşılabilirliğiyle ilgili olarak diğer görüş, sorun ve önerileri arasında okulların fiziki alt yapılarının yetersizliğinin giderilmesini, kazanımlar ve kazanımlara ulaşılabilirlikle ilgili hizmet içi eğitim düzenlenmesi ile etkinlik kazanım ilişkisinin yeniden yapılandırılmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Bunların yanı sıra sınıfların kalabalık olması ve ders süresinin yeniden düzenlenmesiyle ilgili sorunların giderilmesini bekledikleri anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve bunların neticesinde varılan sonuçlara dayanarak şu önerilerde bulunmaktadır:

1. Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2005 yılında uygulamaya konulan Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programı'nın "Doğal Sistemler" öğrenme alanının kazanımlarının coğrafya öğretmenleri açısından uygulanabilirlik düzeyi, etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme ve kazanımlara ulaşma düzeyi araştırılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kazanımların uygulanabilirliğini arttırmak için bazı kazanımların gözden geçirilmesi gerekmektedir. Etkinliklerin kazanımları gerçekleştirebilmesi için yapılandırılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kazanımlara ulaşma düzeyinin artırılması için bazı düzenlemeler önerilmektedir.

2. Öğretmenlerin "Doğal Sistemler" Öğrenme Alanının kazanımlarını uygulanabilir bulmalarına rağmen kazanımlarla ilgili mülakat sorusu ile ankete vermiş oldukları

cevaplardan kazanımların yapılandırılmasını, bazı kazanımların birleştirilmesini veya sayısının azaltılmasını istediklerini anlaşılmaktadır. Buradan öğretmenlerin kazanımlarla ilgili daha ayrıntılı bilgi almak istedikleri sonucuna ulaşılabilir. CDÖP öğretmenin kendisini geliştirerek örnek uygulamalara imza atmasını beklentisindeyken, mülakatta bazı öğretmenlerin sorumluluklarının çok fazla bulduklarını belirtmektedirler. Coğrafya öğretmenlerinin gerek sorumlulukları gerekse oluşturulan kazanımlar hakkında öğretmen kılavuz kitapları oluşturulması veya hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenmesi önerilmektedir. Bu kılavuzda detaylı ders planları yer almalı, ders boyunca yapılandırmacı yaklaşıma göre öğrenci merkezli yöntemlerin nasıl uygulanacağı belirtilmeli, öğretmene de bunu sınıfta uygulamak kalmalıdır. Hizmet içi eğitim faaliyetleriyle yeni coğrafya öğretim programının daha iyi tanınması sağlanmalıdır. Programın hedef, içerik, öğrenme ve öğretme süreci ile değerlendirme etkinliklerine yer veren hizmet içi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Örneğin; Yeni program bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğrenme ve öğretme stratejilerini benimsemiş olduğu için değerlendirme araç ve yöntemleri değişmiştir. Coğrafya programında değerlendirme sadece öğrenme ürünü değil, öğrencilerin öğrenme süreçlerinin de izleneceği bir süreç olarak değerlendirileceğinden gerektiğinde sınıf etkinliklerinin değiştirilmesi gerekebilir. Programın klasik ölçme değerlendirme yöntemlerinin yanında görüşme, gözlem, projeler, öğrenci ürün dosyası (portfolyo) gibi yeni değerlendirme yöntemleri de içermesinden dolayı öğretmenlere bu yöntemlerle ilgili örnek uygulamaları içeren eğitim faaliyetleri düzenlenebilir.

3. Öğretmenlerin kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili olarak kazanımların coğrafi becerileri kazandıracak nitelikte olduğu bulunmuştur. Bu sonuç daha önce yapılan bazı çalışmaların sonucuyla örtüşmemektedir. CDÖP’da coğrafi becerilerin hangi kazanımda verileceğini öğretmene bırakılması nedeniyle böyle bir sonuca ulaşılmış olabilir. Öğrencilere kazandırılacak coğrafi becerilerin yeniden ele alınarak hangi kazanımda hangi coğrafi becerilerin verileceğinin belirlenmesi ve her kazanımla ilgili en fazla iki veya üç coğrafi becerinin öğrencilere verilmesi şeklinde sınırlandırılması önerilmektedir.

4. Geçmiş Öğretim programlarında olduğu gibi yeni programla ilgili olarak, ders süresi yetersizliği ve birinci sınıflarda müfredat yoğunluğunun fazla olduğu şeklindeki eleştirinin devam ettiği görülmektedir. Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretmenlerin “Doğal Sistemler”

Öğrenme Alanının kazanımları için öngörülen haftalık iki ders saatinin etkinlik tabanlı uygulamalar için yetersiz olduğunu düşündükleri, bu sonucun diğer çalışmalarla örtüştüğü bulunmuştur. Mevcut süre göz önüne alındığında kazanım yoğunluğu azaltılmalı veya ders sayısı artırılmalıdır. Mevcut etkinliklerinde süreye uygun etkinlikler olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Önerilen etkinliklerin yapılandırılarak, kazanım etkinlik ilişkisinin yeniden ele alınması ve ders kitabındaki etkinliklerin sürecin değerlendirebileceği, iki ders saati süresinde kazanımların edinilebileceği etkinlikler haline getirilmesi önerilmektedir.

5. Araştırmada karşılaşılan güçlüklerle ilgili yapılan grupta en önemli güçlüğün öğrenciden kaynaklanan güçlükler sonucu ortaya çıkmıştır. Öğrencinin derslere ilgisi artırılarak bu güçlük yenilebilir. Bunun içinde öğrencinin derslere aktif katılımı sağlanmaya çalışılmalıdır. Okullarda teknoloji ile desteklenmiş coğrafya sınıflarının oluşturulmasının, öğrencinin derse ilgisini artıracığı, coğrafya programının uygulanabilirliğini olumlu yönde etkileyeceği ve kazanımların ulaşılabilirliğini sağlayacağı açıktır. Bu nedenle okullarda coğrafya sınıfları oluşturularak, bu sınıflarda coğrafi bilinç kazandıracak etkinlikleri içeren uygulamaları yapabilecek bilgisayar ve internet bağlantısının sağlanması önerilmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

a. Kitaplar

- ADEM, Mahmut : Eğitim Planlaması, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1997.
- AKÇAY, Cengiz : Türk Eğitim Tarihi, Anı Yayıncılık, Ankara, 2006.
- ERDEN, Münire
AKMAN, Yahya, : Gelişim ve Öğrenme, Arkadaş Yayınevi, Ankara, 1998.
- AKYÜZ, Yahya : Türk Eğitim Tarihi (M.Ö.1000-M.S. 2004), 11. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2004.
- ALTUN, Adnan : Ortaçağda Türk-İslam Dünyasında Bilim Teknoloji Ve Sosyal Değişme, Ata, Bahri (Ed), Bilim Teknoloji Ve Sosyal Değişme, İçinde (133-196), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2008.
- ATA, Bahri : Bilim Teknoloji Ve Sosyal Değişme, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2008.
- : Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Cemil ÖZTÜRK (Ed), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İçinde (79–80), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2006.
- ATALAY, İbrahim : Genel Fiziki Coğrafya, 5. Baskı, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2001.
- BAŞ, Türker : Anket, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

- BAŞARAN, İbrahim : Eğitime Giriş, 4. Baskı, Yargıcı Matbaası, Ankara, 1996.
- BIYIKLI, Cemal * : Yapılandırmacılığı Nasıl Uygulamalıyız?, Semih Ofset Matbaacılık, Ankara, 2006.
- BİLEN, Mürüvvet : Plandan Uygulamaya Öğretim, Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- BİLGİLİ, A. Sinan : Sosyal Bilgilerin Temelleri, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2008.
- BÜYÜKKARAGÖZ, Savaş
ÇİVİ, Cuma : Genel Öğretim Metotları: Öğretimde Planlama Uygulama, 10. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1999.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener : Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, 2.Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2002
- MEB : CDÖP, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, 2005.
- CDÖP : Gazi Kitabevi, Ankara, 2006.
- CENKER, M. Emin : Coğrafya'ya Giriş, Ceylan Ofset, Konya, 2000.
- ÇEPNİ, Salih : Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, 3. Baskı, Trabzon, 2007.
- DEMİRCİ, Ali : ABD'de Eğitim Sistemi Ve Coğrafya Öğretimi, Aktif Yayınevi, İstanbul, 2005.

* 4 ve daha fazla yazarlı eserdir.

- DEMİRCİOĞLU İ. Hakkı : Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.
- DEMİREL Özcan : Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, 9. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2006.
- DEMİREL, Özcan ve Diğerleri * : Eğitimde Yeni Yönelimler, 2. Baskı, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2005.
- DOĞANAY, Hayati : Coğrafyaya Giriş 1 (Genel Fiziki Coğrafya), 7. Baskı, Aktif Yayınevi, Erzurum, 2002.
- _____ : Coğrafya'da Metodoloji, MEB Yayınları, Ankara, 1993.
- _____ : Coğrafyaya Giriş 1, Gazi Büro Kitapevi, Ankara, 1993.
- EKİZ, Durmuş : Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ERDEN, Münire : Eğitimde Program Değerlendirme, Anı Yayıncılık, Ankara, 1998.
- GÜNGÖRDÜ, Ersin : Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar, Nobel Yayınları, Ankara, 2002.
- İŞMAN, Aytekin
ESKİCUMALİ, Ahmet : Öğretimde Planlama ve Değerlendirme, Sempati Yayınları, İstanbul, 2006.
- İZBIRAK, Reşat : Coğrafya Terimleri Sözlüğü, MEB Yayınları, İstanbul, 1986.

* 4 ve daha fazla yazarlı eserdir.

- KABAPINAR, Yücel : Yeni Öğrenme Anlayışı ışığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları, Cemil ÖZTÜRK (Ed), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İçinde (336–365), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2006.
- KARABAĞ, Gülin : Hayat Bilgisi Öğretim Programı, Cemil ÖZTÜRK (Ed), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, İçinde (65–66), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2006.
- KARABAĞ, Servet : Kuram Ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi, Gazi ŞAHİN, Salih : Kuram Ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi, Gazi Yayınevi, Ankara, 2007.
- KARAKAŞ ÖZÜR, Nazan : Coğrafya Eğitiminde Öğrenme/Öğretme Süreçleri, Servet Karabağ, Salih ŞAHİN (Ed), Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi, İçinde (77–136), Gazi Yayınevi, Ankara, 2007.
- KARASAR, Niyazi : Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, 1995.
- KÜÇÜKAHMET, Leyla : Sınıf Yönetimi, Nobel Yayınları, Ankara, 2003.
- MEB : Lise Ders Programları, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Cilt–1, MEB Yayınları, İstanbul, 1998.
- _____ : Lise Ders Programları, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Cilt–2, MEB Yayınları, İstanbul, 1998.
- ÖZDEN, Yüksel : Öğrenme ve Öğretme, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2003.
- ÖZTÜRK, Mustafa : Coğrafya Gelişimi, İçeriği, Eğitimi, S. KARABAĞ ve S. ŞAHİN (Ed.), Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi, içinde (1-52), 1. Baskı, Aktif Yayın Evi, İstanbul, 2007.

- _____ : Coğrafya Derslerinde Planlama, Ramazan ÖZEY, Ali DEMİRCİ (Ed.), Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar, *İçinde* (23–56), 1. Baskı, Aktif Yayın Evi, İstanbul, 2008.
- SABAN, Ahmet : Öğrenme Öğretme Süreci, 3. Baskı, Nobel Yayınları, 2004.
- SELÇUK, Ziya : Gelişim ve Öğrenme, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2004.
- SENEMOĞLU, Nuray : Gelişim Öğrenme Ve Öğretim, 12. Baskı, Gazi Kitapevi, Ankara, 2005.
- SÖNMEZ, Veysel : Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı, Anı Yayıncılık, Ankara, 2005.
- ŞAHİN, Cemalettin : Coğrafyaya Giriş, Geliştirilmiş 2. Baskı, Gündüz Yayıncılık, Ankara, 2003.
- TAŞ, H. İbrahim : Coğrafya Eğitimi, Aktif Yayınevi, İstanbul, 2007.
- TURGUT, Mehmet Fuat : Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları, Ankara, 1996.
- TÜMERTEKİN, Erol
ÖZGÜÇ, Nazmiye : Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân, Çantay Yayınevi, İstanbul, 2002.
- UZUNBOYLU, Hüseyin
HÜRSEN, Çiğdem : Eğitim Programları ve Değerlendirilmesi, 1. Baskı, Öğreti Yayıncılık, Ankara, 2008.

YAŞAR, Şefik : Etkili ve Anlamlı Öğrenme İçin Yol Haritası Oluşturma Öğretimi Planlama, Cemil ÖZTÜRK (Ed), Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2006.

YILDIRIM, Ali

ŞİMŞEK, Hasan

: Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin, Ankara, 2003.

ZEYBEK, H. İbrahim

: Coğrafya A. S. Bilgili (Ed), Sosyal Bilgilerin Temelleri, *içinde* (110-120), Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara, 2008.

b. Makale ve Bildiriler

ALAZ, Ayşegül

: “Çoklu Zekâ Kuramı Destekli Eğitimin Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Derslerinde Başarıya Etkisi”, **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**, (Kış 2009), ss. 1-22.

ARI, Yılmaz

: “Amerika Birleşik Devletlerinde Coğrafya Eğitimi Reformu: Türkiye İçin Dersler”, **Coğrafya Kurultayı Bildirileri**, Türk Coğrafya Kurumu, Ankara, 2003.

CİN, Mustafa

: “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaşadıkları Yere Göre Coğrafya Dersine Karşı Tutumları Arasındaki Farklılıklar”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt 16, Sayı:1, (2008), ss.185–190.

ÇELENK, Süleyman

: “Yeni İlk Okuma Yazma Öğretim Programının Değişik Öğretim Yaklaşımlarının Işığında Değerlendirilmesi”, **Yeni İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi Sempozyumu**, (14–16 Kasım 2005), Kayseri.

- DEMİRCİ, Ali : “Türkiye’deki Yeni Coğrafya Öğretim Programının Öğretmenlerin Bakış Açısından Değerlendirilmesi”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:178, (2008), ss.154-162.
- DEMİRCİOĞLU, İ. Hakkı : “Tarih ve Coğrafya Öğretmenlerinin Sosyal Bilimler Öğretiminin Amaçlarına yönelik Görüşleri”, **Bilig**, Sayı:31, (güz 2004), ss. 71–84.
- DOĞANAY, Hayati : “Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları”, **Türk Kültürü Dergisi**, Sayı:11, (1993), ss.113–124.
- ENGİN, İdris
AKBAŞ, Yavuz
GENÇTÜRK, Ebru : “I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Liselerimizde Müfredat Programındaki Değişimler”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 157, (1993), ss.124-129.
- GİRGİN, Mustafa
ERTÜRK, Mustafa : “Standartları bakımından Coğrafya Müfredat Programlarının Karşılaştırılması”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Yıl: 10, Sayı: 13, (2005), ss.65-69.
- _____ : “Yürürlükteki Program ve Ders Kitaplarına Göre Ortaöğretim Coğrafya Perspektifimiz”, **Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi–1**, (2006), ss.1-13.
- GİRGİN, Mustafa : “Neden Coğrafya Öğreniyoruz?”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı: 5, (2001), ss.127-145.

- GÖZÜTOK, F. Dilek : “Türkiye’de Program Geliştirme Çalışmaları”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 160, (2003), ss.43-48.
- KIZILÇAOĞLU, Alaattin : “Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Düşünceler”, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Cilt:16, Sayı: 9, (2006), ss.1-20.
- KOÇMAN, Asaf : “Cumhuriyet Döneminde Yüksek Öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi ve Sorunları”, **Ege Coğrafya Dergisi**, Sayı:10, (1999), ss. 1–14.
- ŞAHİN, Cemalettin : “Milli Eğitim Bakanlığınca Hazırlanan 2005 Yılı “Coğrafya Dersi Öğretim Programı” Hakkında Görüşler ve Öneriler”, **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 26, Sayı 3, (2006), ss. 279–304.
- ÜÇİŞİK, Süheyla
SEKİN, Sefa : “Lise Coğrafya Dersi Öğretim Programının Amaçlarına Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 4, (2001), ss.49-59.
- TAŞ, H. İbrahim : “ABD ve Türkiye’nin Öğretim Kurumlarındaki Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı:6, (2002), ss.113-124.
- ŞAHİN, Kemalettin : “İlk Ve Ortaöğretimde Coğrafya Müfredat Programlarının Geliştirilmesi”, **Kastamonu Eğitim Dergisi**, Cilt:11, No:1, (2003), ss. 81–92.

c. Tezler

- AKKUŞ, Mehmet : Coğrafya Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2005.
- AKYOL, Çağatay : Coğrafya Eğitiminde Gelişmeler ve Temel Sorunlar, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1999.
- ALADAĞ, Cemal : Ortaöğretimde Coğrafya Öğretmeni Profili ve Öğretmen Görüşleri Işığında Müfredat Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2003.
- ALIM, Mete : Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2003.
- ARTVİNLİ, Eyüp : 2005 Yılı 9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programı Öğretmenler Açısından Uygulanabilirlik Düzeyi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü 2007.
- ATAM, Oğuzhan : Oluşturmacı Yaklaşımına Dayalı Olarak Fen Ve Teknoloji Dersi Isı - Sıcaklık Konusunda Hazırlanan Yazılımın İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Ve Kalıcılığa Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2006.

- BULUT, İlhami : Yeni İlköğretim Programlarının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2006.
- ÇİMEN, Ramazan : Yeni Coğrafya Müfredatının Öğretmen Ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008.
- GÜMÜŞ, Nevzat : Orta öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993
- İNCEKARA, Süleyman : Türkiye’de ve Kanada’da Ortaöğretim Coğrafya Eğitim Ve Öğretiminin Müfredat Açısından Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesin Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 2006.
- ÖZCAN, N. Kürşat : Yapılandırmacı Eğitim Programına Göre 9. Sınıf Coğrafya Derslerinde Etkinliklerin Amacına Ulaşma Düzeyi Hakkında Coğrafya Öğretmenlerinin Görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2008.
- ÖZŞAVLI, Cennet : I. Coğrafya Kongresinden Günümüze Türkiye’de Lisede Okutulan Coğrafya Dersi Müfredatında Yapılan Değişiklikler Ve Ülkemizdeki İle Amerika Birleşik Devletlerindeki Coğrafya Öğretiminin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2007.

- TANOBA, Sevgi : Orta Öğretim 9. Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programının Değerlendirmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2001.
- TOMAL, Necati : Türkiye ile Almanya'nın Lise Coğrafya Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı İncelenmesi, Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.
- YÜKSEL, Serkan : Orta Öğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Program Geliştirmeye Yönelik Tutumları (Ankara İlinde Bir Araştırma), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 1996.

d. İnternet Tabanlı Kaynaklar

- ALKIŞ, Seçil : Turkish geography trainee teachers' perceptions of geography, <http://www.informaworld.com/smpp/content~db=all~content=a911910378>. (21.05.2009)
- DEMİRALP, Nurcan : Coğrafya Eğitiminde Materyaller Ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı, <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/373ndemiralp.pdf>, (24. 02. 2009)
- ÖZTÜRK, Çağrı : Coğrafya Öğretmenlerinin Öğretim Yöntem Ve Teknikleri Kullanabilme Yeterlilikleri, <http://www.kefad.gazi.edu.tr/2004.2/75-83.pdf.pdf>. (20.05.2009).
- ŞAHİN, Kemalettin : İlk ve Ortaöğretimde Coğrafya Müfredatlarının geliştirilmesi, <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt11-No1-2003Mart/ksahin.pdf>. (28.04.2009).

Ek 1:

ÖĞRETMEN ANKET FORMU

Değerli Meslektaşım,

“9. Sınıf Coğrafya Öğretim Programının Doğal Sistemler Öğrenme Alanının Kazanımları Hakkında Öğretmen Görüşleri” konulu tez çalışması yapmaktayım. Bu çalışma Coğrafya öğretim programının değişiminden sonra ortaya çıkan öğrenme alanlarının kazanımları hakkında daha ayrıntılı bilgi almak amacıyla yapılmaktadır.

Aşağıdaki 35 sorudan oluşan ankette bulunan sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Her soruya ilişkin görüşlerinizi belirtirken soruların karşısında yer alan “Tamamen katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kısmen katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Hiç katılmıyorum” seçeneklerinin bir tanesini (X) şeklinde işaretlemeniz yeterli olacaktır.

Araştırmaya sağlayacağınız önemli katkı için çok teşekkür ederim.

U. Uygur TÜRK
Giresun Endüstri Meslek Lisesi
Coğrafya Öğretmeni
uygarturk@hotmail.com

KİŞİSEL BİLGİLERİNİZ:

- 1) Cinsiyetiniz:
 Bay Bayan
- 2) Meslekteki hizmet süreniz:
 0-5 Yıl 6-10Yıl 11-15 Yıl
 16-20 Yıl 21-25 Yıl 26 Yıl ve Üzeri
- 3) Öğrenim durumunuz:
 Eğitim Enstitüsü Fen-Edebiyat Fakültesi Eğitim Fakültesi
 Lisansüstü Doktora Diğer
- 4) Şu an görev yaptığınız okul türü:
 Genel Lise Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi Dahil)
 Çok Programlı Lise Meslek Lisesi (Anadolu Türü Dahil)
 Sosyal Bilimler Lisesi Fen Lisesi
 Diğer
- 5) Daha önce görev yaptığınız okul türü (Birden çok seçeneği işaretleyebilirsiniz):
 Genel Lise Anadolu Lisesi (Öğretmen Lisesi içinde)
 Çok Programlı Lise Meslek Lisesi (Anadolu Türü içinde)
 Sosyal Bilimler Lisesi Fen Lisesi
 Diğer

BİRİNCİ BÖLÜM						
<i>(Bu bölüm kazanımların uygulanabilirliği ile öğretmen görüşlerini içermektedir)</i>		<i>Hiç Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kısmen Katılmıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Tamamen Katılıyorum</i>
<i>Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının Doğal Sistemler öğrenme alanının kazanımları,</i>						
1.1.	<i>Okul çevresi veya yerel imkânların coğrafya eğitiminde kullanılmasını desteklemektedir.</i>					
1.2.	<i>Coğrafya dersinin genel amaçlarına uygundur.</i>					
1.3.	<i>Mevcut koşullarda kazanılmaktadır.</i>					
1.4.	<i>Açık, anlaşılır ve isteneni ifade etmede yeterlidir.</i>					
1.5.	<i>Öğrenci hazır bulunuşçuluğuna uygundur.</i>					
1.6.	<i>Öğrenci seviyesine uygundur.</i>					
1.7.	<i>Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi kavramları kazandırabilecek niteliktedir.</i>					
1.8.	<i>Öğrenme alanında öngörülen temel coğrafi becerileri kazandırabilecek niteliktedir.</i>					
1.9.	<i>Öğrenme alanında öngörülen değer ve tutumları kazandırabilecek niteliktedir.</i>					
1.10.	<i>İşleniş sırası önceliği bakımından uygun olarak yerleştirilmişlerdir.</i>					
1.11.	<i>Kazanımların uygulanabilirliği ile ilgili diğer sorun, görüş ve önerilerinizi lütfen bu alana yazınız:</i> 					

İKİNCİ BÖLÜM						
<i>(Bu bölüm kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir)</i>		<i>Hiç Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kısmen Katılıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Tamamen Katılıyorum</i>
<i>Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının Doğal Sistemler öğrenme alanının,</i>						
2.1.	<i>Kazanımlarının tamamı için etkinlik örnekleri vardır.</i>					
2.2.	<i>Kazanımlarının tamamı için önerilen etkinlikler uygulanabilir özelliktedir.</i>					
2.3.	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler konunun anlaşılması için yeterlidir.</i>					
2.4.	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler programın öngördüğü yapılandırıcı yaklaşıma uygun olarak hazırlanmıştır.</i>					
2.5.	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencinin kendi öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır.</i>					
2.6.	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel kavramları tanımlarını sağlayacak özelliktedir.</i>					
2.7.	<i>Önerilen etkinlikler öğrencilerin öğrenme alanı ile ilgili temel becerileri kazandıracak niteliktedir.</i>					
2.8.	<i>Kazanımları için önerilen etkinlikler uygulamalarında 2 ders saati yeterlidir.</i>					
2.9.	<i>Kazanımları için önerilen yetersiz etkinlikler yerine yenilerini düzenlerim.</i>					
2.10.	<i>Kazanımlarına yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde, amacına ulaşım ulaşılmadığına yönelik ölçme değerlendirme çalışmaları yaparım.</i>					
2.11.	<i>Kazanımların etkinlikler çerçevesinde gerçekleşme düzeyi ile ilgili diğer sorun, görüş ve önerilerinizi lütfen bu alana yazınız:</i> 					

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM						
<i>(Bu bölüm kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili öğretmen görüşlerini içermektedir)</i>						
Öğrenciler;		<i>Hiç Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kısmen Katılmıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Tamamen Katılıyorum</i>
3.1.	<i>Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.</i>					
3.2.	<i>Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.</i>					
3.3.	<i>Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.</i>					
3.4.	<i>Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.</i>					
3.5.	<i>Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.</i>					
3.6.	<i>Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir.</i>					
3.7.	<i>Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlar.</i>					
3.8.	<i>Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.</i>					
3.9.	<i>Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.</i>					
3.10.	<i>Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.</i>					
3.11.	<i>Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.</i>					
3.12.	<i>Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.</i>					
3.13.	<i>Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.</i>					
3.14.	<i>İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.</i>					
3.15.	<i>İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.</i>					
3.16.	<i>Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımlarına ulaşma düzeyi ile ilgili diğer sorun, görüş ve önerilerinizi lütfen bu alana yazınız:</i> 					

Ek 2:

COĞRAFYA ÖĞRETMENLERİNİN KAZANIMLARLA İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEME MÜLAKAT FORMU

Değerli Meslektaşım,

Aşağıda coğrafya öğretmenlerinin kazanımlarla ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanmış bir mülakat formu geliştirilmiştir. Sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen araştırma doğrultusunda ve bilimsel amaçlar için kullanılacak başka bir yerde ve şekilde kullanılmayacaktır. Mülakatın sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için soruların samimi ve doğru olarak yanıtlanması gerekmektedir. İlgi ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Uğraş Uygur TÜRK
Giresun Endüstri Meslek Lisesi
Coğrafya Öğretmeni
uygarturk@hotmail.com

SORULAR

1. Dokuzuncu sınıf Coğrafya öğretim programında “Doğal Sistemler” öğrenme alanının kazanımlarının uygulanabilirliği hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Doğal Sistemler öğrenme alanının kazanımlarından ulaşılamayan kazanım var mıdır? Eğer cevabınız evetse hangileridir?
3. Bu kazanım veya kazanımlara ulaşılamamasının nedenleri nelerdir?
4. Kazanımları kazandırırken karşılaşılan güçlükler nelerdir?
5. Bu güçlüklerden en önemlisi hangisidir?
6. Doğal Sistemler öğrenme alanının kazanımları için önerilen etkinlikler hakkında neler düşünüyorsunuz?
7. Doğal sistemler öğrenme alanının kazanımları için önerilen tüm etkinlikleri uyguluyor musunuz? Eğer cevabınız hayırsa nasıl bir uygulama yapıyorsunuz?
8. Önerilen etkinlikler için ders süresi yeterli midir?
9. Önerilen etkinlikleri uygularken karşılaştığınız güçlükler nelerdir?
10. Bu konuda söylemek istediğiniz başka bir şey var mı?

Ek 3:**GİRESUNDAKİ ORTAÖĞRETİM OKULLARI LİSTESİ**

İlçe Adı	Sıra No	Okul adı	Coğrafya öğretmeni sayısı
MERKEZ İLÇE	1	125. YIL ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ	2
	2	AKSU ANADOLU LİSESİ	3
	3	ANADOLU KIZ MESLEK VE KIZ MESLEK LİSESİ	1
	4	ANADOLU OTELCİLİK VE TURİZM MESLEK LİSESİ	2
	5	ANADOLU TEKNİK LİSE VE ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ	1
	6	ATATÜRK LİSESİ	4
	7	ATATÜRK SAĞLIK MESLEK LİSESİ	1
	8	GİRESUN ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	2
	9	GİRESUN FEN LİSESİ	1
	10	GİRESUN LİSESİ	3
	11	GİRESUN MİMAR SİNAN ANADOLU LİSESİ	
	12	HAMDİ BOZBAĞ ANADOLU LİSESİ	2
	13	HURŞİT BOZBAĞ ANADOLU GÜZEL SANATLAR LİSESİ	1
	14	İMAM HATİP LİSESİ	2
	15	GİRESUN TİCARET LİSESİ	1
ALUCRA	1	HALİS AKMEN ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	2	İMAM HATİP LİSESİ	2
BULANCAK	1	19 EYLÜL MESLEK LİSESİ	
	2	BULANCAK ANADOLU LİSESİ	1
	3	BULANCAK ATL, AML, TL, AML (BATEM)	1
	4	BULANCAK LİSESİ	4
	5	BULANCAK TİCARET MESLEK LİSESİ	1
	6	BULANCAK İMAM HATİP LİSESİ	2
	7	KOVANLIK ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	8	BULANCAK SAĞLIK MES LİSESİ	
ÇAMOLUK	1	ARIF SAFİ LİSESİ	1
ÇANAKÇI	1	ÇANAKÇI ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
DERELİ	1	DERELİ ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	2	DERELİ İMAM HATİP LİSESİ	1
DOĞANKENT	1	DOĞANKENT LİSESİ	1
	2	DOĞANKENT İMAM HATİP LİSESİ	1
ESPIYE	1	75. YIL ÇPL VE DENİZCİLİK MESLEK LİSESİ	1
	2	ESPIYE İMAM HATİP LİSESİ	1
	3	YUNUS EMRE ANADOLU LİSESİ	1

EYNESİL	1	EYNESİL ANADOLU LİSESİ	2
	2	EYNESİL LİSESİ	2
	3	EYNESİL İMAM HATİP LİSESİ	1
GÖRELE	1	GÖRELE ANADOLU ÖĞRETMEN LİSESİ	1
	2	GÖRELE ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	3	GÖRELE LİSESİ	2
	4	GÖRELE SAĞLIK MESLEK LİSESİ	1
	5	GÖRELE HALİL GÜREL ANADOLU LİSESİ	2
	6	GÖRELE İMAM HATİP LİSESİ	1
GÜCE	1	GÜCE ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
KEŞAP	1	ATATÜRK ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	2	KEŞAP İMAM HATİP LİSESİ	1
	3	ÖZEL YAVUZ LİSESİ VE FEN LİSESİ	
PİRAZİZ	1	İSMAİL YÜCEL ANADOLU TEKNİK VE EML	2
	2	PİRAZİZ ANADOLU LİSESİ	1
	3	PİRAZİZ ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	1
	4	PİRAZİZ SAĞLIK MESLEK LİSESİ	1
ŞEBİNKARAHİSAR	1	ŞEBİNKARAHİSAR İMAM HATİP LİSESİ	1
	2	ŞEBİNKARAHİSAR KIZ MESLEK LİSESİ	1
	3	H. HÜSEYİN TEKİŞİK ANADOLU LİSESİ	1
	4	ŞEBİNKARAHİSAR EML	1
	5	ŞEBİNKARAHİSAR LİSESİ	1
	6	ŞEBİNKARAHİSAR TİCARET LİSESİ	1
TİREBOLU	1	TİREBOLU İMAM HATİP LİSESİ	3
	2	TİREBOLU KIZ MESLEK LİSESİ	
	3	TİREBOLU ANADOLU LİSESİ	2
	4	TİREBOLU ÇOK PROGRAMLI LİSESİ	
	5	TİREBOLU LİSESİ	2
	6	TİREBOLU SAĞLIK MESLEK LİSESİ	
YAĞLIDERE	1	YAĞLIDERE İMAM HATİP LİSESİ	1
	2	YAĞLIDERE LİSESİ	
	3	YAĞLIDERE ANADOLU LİSESİ	1

EK-4
COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
9. SINIF

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.1. Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.	 / / Herkes İçin Coğrafya Bir coğrafya haftası planlanarak bu hafta boyunca yapılacak etkinlikler belirlenir ve doğa-insan ilişkisine yönelik sergi, konferans, gezi, animasyon, film izleme vb. çalışmalar yapılır.	# Gözlem becerisi, coğrafi sorgulama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ve kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. Bu kazanımlar için kontrol listesi, kavram haritaları, gözlem formu kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.
A.9.2. Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.	 / Coğrafya Dedektifi Yakın çevrede doğa unsurlarını tanımaya yönelik arazi çalışması yapılır. Kavram Ağları Doğal sistemlerin coğrafya içerisindeki yerine yönelik, doğal sistem kavram ağı oluşturulur.	
A.9.3. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.	 / Coğrafi Rehber Harita kullanımının nedenleri sorgulanarak, farklı amaçlar ve tekniklerle oluşturulan harita örnekleri kullanım amaçları açısından incelenir. Harita çizimine yönelik tekniklere ait örnekler üzerinde haritaların unsurları ve kullanımlarına ilişkin çalışmalar yapılır. / Haritaları Anlamak Verilen örnek haritaları mevcut kullanım amaçları açısından incelenerek doğal afetlere yönelik risk haritası hazırlanır.	 Haritacılık tarihinde önemli olan Türk bilim adamları verilir. Projeksiyonlar ve özellikleri genel olarak verilir. Coğrafi Bilgi Sistemlerini (CBS) kullanmaya yönelik uygulamalar da yapılabilir. # Harita becerisi, birincil ve ikincil veri kaynaklarını etkili kullanma becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. Bu kazanım için kontrol listesi, gözlem formu kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi :Uyarı :Ders içi ilişkilendirme :Ölçme ve değerlendirme # Coğrafi beceriler.

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
9. SINIF

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.4. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.	 / Koordinat Sistemi Haritalar üzerindeki koordinat sistemini kullanarak yere ve zamana ait hesaplamalar yapılır.	# Harita becerisi, sorgulama becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. [] Coğrafi bilgi sistemleri (CBS) ile uygulamalar yapılabilir. [] A94, A95 ve A96 kazanımları ilişkilendirilerek harita üzerinde ölçek, uzunluk, alan, eğim ve profil çıkarma işlemleri de yapılır.
A.9.5. Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.	 / / Eş Yükselti Eğrilerinin Dili Üzerinde yükselti değerleri yazılı çalışma kâğıtları dağıtılarak bu kâğıtlar üzerinde eş yükselti eğrileri oluşturulur. Daha sonra harita üzerinde hangi yer şekilleri olduğu ve eş yükselti eğrilerinin nasıl yorumlandığına yönelik uygulamalar yapılır (CBS uygulaması yapılabilir).	[] Yaşadığı yerleşme alanına ait 1/100 000 veya 1/250 000 ölçekli haritalar kullanılabilir. # Harita becerisi, arazi çalışma becerisi, gözlem becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. [] A94, A95 ve A96 kazanımları ilişkilendirilerek, bu kazanımlar için derecelendirme ölçeği, gözlem formu, öz değerlendirme formu, performans ödevi kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.
A.9.6. Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir.		
A.9.7. Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlar.	 / İklim Sistemlerinin Oluşumu Dünya ve güneş sistemine ait çeşitli haritalar ve diğer görsel materyallerden yararlanarak dünyadaki genel iklim kuşaklarının oluşumunun nasıl olduğu sorgulanır. Farklı iklim kuşaklarının özelliklerine göre sloganlar hazırlanır (Animasyon seyretme ve internet araştırması verilebilir).	# Harita becerisi, küre ve atlas kullanma becerisi, sorgulama becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. [] Bu kazanım için açık uçlu sorular, öğrenci ürün dosyası kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi :Uyarı :Ders içi ilişkilendirme :Ölçme ve değerlendirme # Coğrafi beceriler.

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
9. SINIF

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.8. Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.	 / Hava ve İklim Meteorolojiden günlük, haftalık, aylık ve yıllık hava raporları tablo ve grafik haline dönüştürülerek yorumlanır. Hava olaylarının oluşum süreçleriyle ilgili diyagramlar hazırlanır. İklim ve hava arasında nasıl bir ilişki olduğu sorgulanır (Animasyon ve uydu fotoğrafları incelemeleri yapılabilir). İklim Verilerini Tanyalım Meteoroloji ölçüm istasyonuna gezi yapılarak hava ve atmosfere ait ölçüm ve değerlendirmeler yerinde gözlenir.	# Harita becerisi, sorgulama becerisi, tablo, diyagram, grafik oluşturma ve yorumlama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. Bu kazanımlar için kavram haritaları, performans ödevleri, proje, öz değerlendirme, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme tipi testler kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.
A.9.9. Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.		
A.9.10. Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.	 / İklim Elemanlarından Ne Anlıyoruz? İklim elemanlarının oluşumuna yönelik kavram haritaları oluşturulur. Farklı iklim bölgelerindeki şehirlerin iklim verileri haritalara aktarılır, tablo ve grafikler haline getirilerek karşılaştırılır.	[?] İklim elemanlarına ait temel kavramlar verilecektir. # Harita becerisi, gözlem becerisi, sorgulama becerisi, tablo, diyagram ve grafik oluşturma becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir.

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
9. SINIF

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.11. Harita ve diğer görsel materyallerden yararlanarak farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışı hakkında çıkarımlarda bulunur.	 / Dünyanın İklim Zenginliği Farklı iklim tiplerine ait özelliklerden yararlanarak “Dünya İklim Bölgeleri” dağılışı haritası oluşturulur. İklimlerin Dili Belirlenmiş iklim tiplerine göre gruplar oluşturularak yaratıcı drama çalışması yapılır.	# Harita becerisi, gözlem becerisi, sorgulama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. A.9.10 ve A. 9.11 kazanımları için performans ödevleri, proje, öz değerlendirme, açık uçlu sorular kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.
A.9.12. Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.	 / Aktif Dünya Levha tektoniğinin aşamaları çizimlerle verilerek (animasyon olabilir) her aşama ve sonuçları jeolojik zaman çizelgesi ile ilişkilendirilerek tartışılır. Dünya üzerindeki büyük levhalar ve hareket yönlerini gösteren bir harita incelenerek gelecekle ilgili zihin haritaları oluşturulur.	[?] Dünyanın içyapısı ile ilgili genel bilgiler verilir. # Sorgulama becerisi, harita becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi kanıt kullanma becerisi.
A.9.13. Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.	 Jeolojik Geçmiş Dünyanın hareketliliği ve jeolojik zamanların özellikleri ile ilgili çeşitli belgesel filmler izlenir. Doğanın Tarihine Yolculuk Rasathaneye (varsa), MTA'ya ya da farklı zamanlara ait kayaçlar ve fosilleri toplamaya yönelik araştırma-inceleme gezisi yapılır.	 Bu kazanımlar için performans ödevleri, proje, öğrenci ürün dosyaları, öz değerlendirme formu, açık uçlu sorular kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [?] :Uyarı :Ders içi ilişkilendirme :Ölçme ve Değerlendirme # Coğrafi Beceriler

COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI
9. SINIF

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR	ETKİNLİK ÖRNEKLERİ	AÇIKLAMALAR
A.9.14. İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.	 / / Yer Şekillerinin Hikâyesi Yer şekillerini oluşturan faktörler oluşum kaynaklarına göre sınıflandırılır. Farklı yer şekillerine ait fotoğraflar ve haritalar yardımıyla yer şekillerinin oluşumunda etkili olan iç ve dış kuvvetlere yönelik tablolar oluşturulur.	# Harita becerisi, gözlem becerisi, coğrafi sorgulama becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi, kanıt kullanma becerisi kazanımla birlikte organize edilerek verilecek becerilerdir. [!] Yakın çevreye araştırma-inceleme gezisi yapılabilir.
A.9.15. İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.	 / / Aşınma ve Birikme: Güç Mücadelesi Aşınım ve birikimi oluşturan kuvvetlerin işleyişini ve oluşturdukları yeryüzü şekillerini gösteren diyagramlar hazırlanır. Süreç ile ilgili metinler oluşturulması istenir.	 Bu kazanımlar için öz değerlendirme formu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme tipi testler, tutum ölçeği kullanarak değerlendirme yapabilirsiniz.

 :Sınıf-okul içi etkinlik :Okul dışı etkinlik :İnceleme gezisi [!]:Uyarı :Ders içi ilişkilendirme :Ölçme ve değerlendirme # Coğrafi beceriler

ÖZGEÇMİŞ

Uğraş Uygur TÜRİK, 09/03/1976 yılında Giresun'un Dereli ilçesinde doğdu. İlköğretimini İstanbul Sarıyer'de, ortaöğretimini Şişli'de tamamladı (1992). Marmara Üniversitesi'nin Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümünde yüksek öğrenime başladı. 1997 yılında bu bölümden mezun oldu ve coğrafya öğretmeni olarak Giresun İl Milli Eğitim Müdürlüğü emrinde göreve başladı. Halen Giresun Anadolu Teknik, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi'nde coğrafya öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

TÜRİK, evli ve bir çocuklu olup İngilizce bilmektedir.